

F

1924

1924

1924

სოფსკი — ევროპის პოლიტიკური მოღვაწენი და მწერლები
ლენინზე, წერილები: პ. ლენინი, გ. ლენინი,
ბურის, პ. ლენინი, ემ. რაბოლდის, არტ. გოლ-
ლიტჩერის, ოტტო ბაუერისა და კ. კატსკის.

იოვან ბეგრ — საღამო ერესეფერს.
ა. არსევია — რამოდენიმე სიტყვა ომისა და ზავის შესახებ.

არჩილ მიქაძე — ქართული სანახაობის შესახებ.

ვ. ბაკრაძე — სოსო ჯულაშვილი — სტალინი.

ქნარი — გამოსალმება.

სამსონ მეგლაძე — რაც იყო, მოკვდა.

სანდრო შანშიაშვილი — ლატავრა.

ალ. მიქაბერიძე — სვენი კულტურული ფრონტის გარემო.
ს. ს. რ. კ. კომისაროვა ახალი თავ-
მჯდომარე.

სტუდენტი — პეტრე მელიქიშვილი.

პროფ. პ. მელიქიშვილის სამეცნიერო მო-
ღვაწეობის იუბილე.

— მაკდონალდი.

ვან-დერ-ბან — სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია.

ფორტუნა — ქართველ ახალგაზრდა მუსიკოსთა საზოგადოება.

— ქრონიკა და ილუსტრაციები.

დაიწყო

1924 წ-ლ

და გაუვიდა

კედლის კალენდარი და მოძრავი კალენდარი

გამოცემა სსხალგზოვო გამოცემალოგისა

შედგენილი პ. ი. ზუმბაძისა.

კალენდარში შეტანილია: საგვყნიარო საპრონომიო საგაურნაო საგახტპრო
და სალიტერატურო გასაღები

კალენდარი სეფოთად და მსატკრეფლადნა გამოცემალი.

ფასი ერთი მან. ჩიკვ.

მოიკითხეთ ყველა კიოსკსა და წიგნის მაღაზიაში

საქუბი სსხალგზოვო გამოცემალოგა ლოკის გელიკ. კ. № 5.

დროშა

ოკავიკიშული სამხატვრო-სალიტერატურო ჟურნალი.

განცხადების ტარიფი:

ერთი გვრდი . . 100 ჰ. რუბ. . .
ნახევარი გვრდი . 50 ჰ. . .
მესამედი გვრდი . 35 ჰ. . .

ხელის მოწერა:

საში თვით . . 1 ჰან. 20 ჰ. რუბ.
ერთი თვით . . . 40 ჰ. . .
ცალკე ნიშნით ყველგან 20 ჰ. . .

რედაქციის და კონტორის მისამართი:

თუშეთის ქ. № 22.
შიაღუბა სკოლის შენობის
9-3 კაბინეტში.

№ 9

კვირა, 2 მარტი 1924 წ.

პროპოსი პოლიტიკური მოღვაწეანი და მხარეაზი ლენინა.

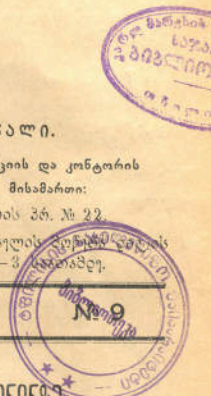
პატივისმცემლები და კრიტიკოსები.

„ს. ს. რ. უწყებების“ რედაქციის დავალებით მე მიემართე მთელ რიგ გერმანელ და საერთოდ ევროპიელ პოლიტიკურ მოღვაწეთა მწერლებს და მეცნიერებს თხოვნით, რათა მათ გამოეთქვათ თავისი აზრი ილიის შესახებ მისი გარდაცვალების გამო. ღმრთელ მე მივიღე 30 პასუხზე მეტი; ამ პასუხთა შესახებ, განსაკუთრებით არა მეგობართა, ჩვენი მტერთა, ბურჟუაზიულ და სოც.დემ. პოლიტიკოსების პასუხთა შესახებ, მე მინდა რამოდენიმე სიტყვა ვთქვა.

მიღებულ პასუხების დაყოფა შეიძლება ხუთ კატეგორიად. პირველ კატეგორიას შეიძლება მივაკუთვნოთ ის უცხოეთის მწერლები, რომელნიც ასე თუ ისე იდეოლოგიურად დაკავშირებული არიან ჩვენთან. მეორე კატეგორიას მე მივაკუთვნებდი დასავლეთ ევროპის სოც.დემ. ლიდერებს. მე, რასაკვირველია, არ მიმიმართავს იმ სოციალ-დემოკრატიკოსების, რომლებიც მოღვაწეობა აზრიწერება სამტოთა რუსეთის და მისი ბელადების წინააღმდეგ მიმართულ ცილისწამების და სიკრულის კამპანიის წარმოებით. თუ რას ფიქრობენ ეს სოციალ-დემოკრატიკოსები — მათ უფრო გამოსთქვას „ფორვერტსის“ ფურცლებზე, სადაც ისინი ვერ იკავებდნენ სიზარულს ჩვენი რეალური სიკვდილის გამო. მაგამა არიან სხვა სოც.დემ., რომელთათვის ილია არა მარტო პოლიტიკური მტერი, არამედ უდიდესი ადამიანი და უდიდესი გენიოსი. ზოგიერთ სოც.დემ. ლიდერებს, როგორც ყოველ ამსტერდამის ინტერნაციონალის მდივანს ედო ფიშერს, გვირგვინს ლენინს, რეისტიგის პრეზიდენტს ლებსეს, პაულ ლევის და პაულ ფრენკს და სხვებს, გამოანდით იმდენი მოქალაქეობრივი ღირსება, რომ პროლეტარიატს უდიდეს გენიოსს გარდაცვალების მომენტში ზედმეტად ჩასთავდეს ყოველგვარი კრიტიკა, მიუხედავად იმისა, რომ ლენინის მოძღვრებას ისინი ებრძოდნენ და ახლაც ებრძვიან, მათ

არ შეეშინდათ აშკარად ელიარბენინათ, რომ ისინი ლენინს სთვლიან პროლეტარიატის იმ უდიდეს ბელადად, რომლის წინაშე მხოლოდ თავის დახვრა გემატოვებს. მაგრამ მაინც სოც.დემ. ყველა ლიდერებს არ განუცხადებიათ უარი კრიტიკაზე. კარლ კაუტსკიმ, ოტტო ბაუერი და პრუსიის ლანდტაგის პრეზიდენტმა ლიენერტმა საჭიროდ დაინახეს გამოეთქვათ თავისი კრიტიკული აზრი ლენინის შესახებ. ეს კრიტიკა საინტერესოა იმდენად, რამდენადაც მისი ავტორები, თავისდა შეუძნელებად, სასტიკ კრიტიკაში ატარებენ თავისავე თავს. ასე მაგ., კარლ კაუტსკი დაპირაკობს, რომ ლენინის უდიდეს შეცდომას, — შეცდომას, რომელიც ამ მხრივ ლენინს ბისმარკზე დაბლა აყენებს, შეადგენს ლენინის იმელები ევროპის რევოლუციებზე. „ყველამ იცის, ვინც იცნობს დასავლეთ ევროპაში, — სწერს კაუტსკი, რომ ეს ილია უნდაა“. სხვანაირად რომ ვთქვათ, კარლ კაუტსკი ევროპიულ რევოლუციას ილუზიულად სთვლის, მას არა აქვს იმისი იმედი და სურს იმ მომენტს მაინც მოესწროს, როდესაც „სოფლიო პროლეტარული მასები გაერთიანდებიან დაღუპულ ბელადთა პატივისცემაში“. ეს „პატივისცემა“, ალბათ, უნდა გადახდოდა იქმნას არა პროლეტარიატის საბოლოო გამარჯვების აღსანიშნავად, არამედ ისე „თავის თავად“, პროლეტარიატის დამოწმების და საშინელ ექსპლოატაციის პირობებში, რადგან ევროპაში რევოლუციის იმელები — ილია უნდაა...

მეორე კრიტიკოსი, ავსტრიის სოციალ-დემოკრატიკოს ბელადი ოტო ბაუერი არ აპირებს იმის, რომ რევოლუციის იმედი — ილია უნდაა. სამაგიეროდ, ის აპირებს, რომ ისტორიულ თვალსაზრისით აზრთა განსხვავება კომუნისტებსა და რევოლუციონერ ს.დ.თა შორის, რომელიც, ალბათ, ბაუერი აკუთვნებს თავის თავს, იმდენად უმნიშვნელო გამოდგება, რომ „ჩვენი დროის უდიდესი

რევოლუტია“ გადავა ისტორიაში, როგორც კომ-ნისტების და „რევოლუტციონერ“ ს. დ. საფრთხი საქმე. ამრიგად, ბაუერი არაფერი აქვს საწინააღმდეგო იმისა, რომ რევოლუტციონერი დამსახურება მიაწეროს მისი, ვისაც არა თუ არა სწამთ რევ-ლიუტია, არამედ ყოველ დღე თხოვნიან მას. დამწვლელი ბრძანდებოდა, მომავალი თბამა, რომელსაც ღალატის სახელით თავს წერია ბაუერი, შესაძლებელია ჰქონდეს რევოლუტციონერების ღირსეულ დავისთვის, იგი გარანტად საქმის რევოლუტციონერს რევოლუტციონერობაში“ მხოლოდ სიტყვებზე. ამ დამსახურებას ისტორიაც დადასტავს.

ბოლოს, მესამე კრიტიკის, პრუსიის ლანდტაგის პრეზიდენტი ს.-დ. ლენინგერი ყველაზედ უფრო გულახდილად გამოდის. ის სწერს, რომ ლენინი დიდი დამაინი იყო ჯერ კიდევ მაშინ, როდესაც საზღვარ გარედ სცხოვრობდა, ბევრი კარგი წიგნი დასწერა, ბევრი რამე ისწავლა გერმანულ სოც.-დემოკრატიკულმა. მაგრამ ლენინის მოღვაწეობა მისი რუსეთში დაბრუნების შემდეგ უფრო ნეტარ მეტად არ მოსწონს. ეს განსაზღვრავს. ლენინმა რუსეთში განხორციელა ის, რასაც სწერდა თავის წიგნებში. სოც.-დემ., როგორიცაა კატუტკი და სხვები, იფიქრებოდა თითონაც სწერდნენ კარგ და რევოლუტციონერ რეგენსს, მაგრამ იმათ აისარეს აზრადაც არ მოსულიათ თავის ნაზრების ცხოვრებაში გატარება. ლენინმა კი განხორციელა ეს. და განა საკვირველია, რომ ს.-დ. პარტიის ბელადები ამისათვის საყვედურს უთქვიან მას და იმედდროს ცდილობენ დაგვამყარონ ჩვენ იმ მიზნით, რომ, შესაძლებელია, რუსეთში რევოლუტია საჭირო და აუცილებელიც იყო, რომ იქ ის განხორციელდა სწორი მეთოდებით, და რაც შეეძლება ევროპის, განსაკუთრებით გერმანიისა, — აქ საქმე სულ სხვანაირად არის. „რაც რუსისათვის სასარგებლოა, ის გერმანიის ს.-დ.—სიყვდილია“ — გინდა სიტყვა...

მესამე კათეგორიის შეიძლება მივაკუთვნოთ ვლადიმარ ილიჩის და ჩვენი კლასიური მტრები — ბურჟუაზიული პოლიტიკოსები. ესენი რაღას ამბობენ? დაწყებული პრუფ. შოუტინგისგან (დემოკრატიულ - ბურჟუაზიულ პარტიის წევრი) და გათავებული კ. ფონ-ოგენიმი (სტრინსის პარტიის წევრი), — ყველა ესენი აღიარებენ, რომ ლენინი უდიდესი ადამიანი იყო, რომ ის მთელ თავის სიცოცხლეში იღვწოდა არა მარტო პროლეტარიატის, მთელი კაცობრიობის განთავისუფლებისათვის (პრუფ. შოუტინგი). მაგ. რა დამახასიათებელია კ. ფონ-ოგენიმის წერილის ბოლო, სადაც ის ამბობს: „უმეტესად მისცეს გერმანიის ერს ისეთი ადამიანი, როგორიცაა ლენინი“ — რით აიხსნება ბურჟუაზიული პოლიტიკოსების ასეთი განცხადებები? სულ უბრალოდ შეიძლება ავსება: — იმ ულამაზეს პარტიციპაციით, რომელიც აქვთ ლენინისადმი ყველა მის პარტიის მტერს, — იმ პარტიციპაციით, რომელიც ეპრობიან ყველა ჩვენი პარტიის მტრები ჩვენ დიად იღვას. დღე, ზოგმა ს.-დ. ლიდერებმა გულდასმით წაიკითხონ გერმანულ ბურჟუაზიულ პარტიისა წარმომადგენლების ეს განცხადებები...

მეოთხე კათეგორიის შეადგენენ ბურჟუაზიული მწერლები და ლიტერატორები. ამათ ეკუთვნიან ტომის და ჰენ-რის მან, ისე როგორც ალფრედ კერ. განსაკუთრებით დამახასიათებელი, სიანტრეკსია და დასასწავლი ჰენრიხის განცხადება. უკანასკნელი მაჩვენებელია იმისა, რომ

გერმანიის უდიდეს მწერლებს უკვე შეუძენიათ ჩვენი დიად რევოლუტციის დედა აზრი და რომ ისინი სულით უკვე ჩვენთან არიან. განა აღსანიშნავია არაა, რომ სულ ამას წინააღმდეგაა დადგენილი რეპუტაციონერი, ტომას მანი გზლა ლენინზე სწერს?

უკანასკნელ, მეხუთე კათეგორიის მე მივაკუთვნებდი გერმანულ პაციენტებს. მე მივმართე გერმანულ პაციენტის არ მამამთავარს: მაქსიმილიან გარდეს და ჰელმუტ გერლიახს. პირველმა გულწრფელი პასუხი გამცა, თუმცა ყველა მის დასაბუთებისთვის დასტურის მიცემა შეუძლებელია. მეორემ საჭიროდ მიიჩნია პაციენტურ თელახარისით გაშუქებული კრიტიკული აზრი გამოთქმა, ის წინააღმდეგაა ახალ წესწყობილების აღმშენებლობას: „ჩრდილთა და ცენტრის“. მას შეიძლება მხოლოდ ერთი პასუხი გავსცეთ. ლენინს რომ ახალი ქვეყნის აღმშენებლობა პაციენტურ მეტოდებით დაეწყო, ის ევროპისთვის ვერაფერს ვერ მიაღწევდა, და ის არ იქნებოდა ის დიდი ლენინი, რომლის სიყვდილმა ესოლენ ღრად ააღწევა არა მარტო მთელი მსოფლიო პროლეტარია, არამედ ყველა პარტიისანი ადამიანი ქვეყანაზე. მაგრამ მე მინდა ლენინის ყველა კრიტიკოსებს პასუხი გავსცე მაქსიმილიან გარდესის სიტყვებით: „მხოლოდ დაწყობილმანებულ გონებას სიხილნებს შეუძლია ლენინის საუღრავის წინ იტყვიან — მართებთ თუ არა არა — კომუნისტს, ყოველგვარ განმარტების გარეშე, თავი დახაროს ლენინის წინაშე“...

მე ჯერ კიდევ არ მიმიღია პასუხი ყველა იმ პირ-თაგან, ვისაც მივმართე. მაგრამ უკვე მიღებული პასუხებიც გიჟებენ, თუ რა ყოველა ლენინი კლტურულ მსოფლიოსათვის.

ბერლინი, 2 თებერვალი.

ვ. სოლსკი.

P. S. მე მინდა კიდევ დავუმატო, თუ რა მიზეზით არაა აქ მოყვანილ პასუხებში ერნსტ ტოლერის გამოცხადება. ეს გერმანული მწერალი აქამდე დატყვევებული ბავარიის ციხე ნიდერშენგელში. მე იქ მივმართე მას წერილით და დღეს მივიღე მისგან პასუხი, რომელშიც მატყობინებს, რომ ჩემი წერილი წინადადებით, რომ ის გამოხმაურებოდა ილიჩის სიყვდილს, მას არ ვადასცა ციხის უფროსმა „მისი საავტუტაციო შინაარსის გამო“...

ვ. ს.

პ ა უ ლ . ლ ე ბ ე .

ს.-დ. გერმანიის რეისტრატის თავმჯდომარე.

მე შემიძლია ვიამაყო იმით, რომ პირადად ვიცნობდი ლენინს. მე მას გავცეანი ომის დაწყების წინ. ლენინი მაშინ სცხოვრობდა კრაკოვის და ხშირად სარგებლობდა ბრესლალის ს.-დ. გაზეთი „ფოლკსტაგტ“-ის რედაქციის მასმართით კონსპირაციულ წერილების გადასაგზავნად. მე მაშინ ვთუზობდი ბრესლალში, როგორც ამ გაზეთის რედაქტორი.

თუმცა მე კომუნისტები არ ვარ, მაგრამ თვალყურს უდრების ყურადღებით და თანაგრძნობით აფელკურს ვადევნებდი მუშათა სახელმწიფოს შექმნის იმ დიად დღეს, რომელიც დაიწყო ლენინმა. მისი მოღვაწეობა მე მიმართა მაქსიმიზმის უდიდეს ცდად კაცობრიობის ისტორიაში. მარტო ეს აყენებს ლენინს ყველა სხვა პოლიტიკოს-

თა და სოციალისტურ მოღვაწეთა მალა. ამა თუ იმ პოლიტიკურ მრწამსის მიხედვით შესაძლოა როგორც გნებათ ისე მიუღებთ ლენინის მოღვაწეობას. მაგრამ შეუძლებელია არ აღიარო ის, რომ მისი მოღვაწეობა ავითონებს მას ერთ ერთ უპირველეს ადვილს კაცობრიობის განვითარების და პროლეტარიატის განთავისუფლების ისტორიაში. მთელი მსოფლიოს სოციალისტები და რევოლუციონერები, ყველა ქვეყნების პროლეტარიატი ბელადები, თავის ყოველდღიურ მუშაობაში ვერ აუხვევენ გვერდს ამ დიდი აღმშენებლის მოღვაწეობას, რომელმაც თავისი მოღვაწეობით გახსნა ახალი კარი მუშათა მოძრაობის ისტორიის წიგნში, რადგან დაგროვილი მისგან გამოცდილება ყოველ მხრივ წარმოადგენს უდიდეს ისტორიულ მავალით მომავალ მსოფლიო მუშათა მოძრაობის განვითარებისათვის, ევროპის და მსოფლიო მებრძოლი პროლეტარიატი არასოდეს არ დაივიწყებს ლენინს. ჯერ

ვლ. ი. ლენინი და მისი მეუღლე ელენიზა-კრუსკაია.

ნაადრევა ამ დიდი ბელადის მთლიან გიგანტურ მოღვაწეობას შევსება. განსაკუთრებით მძიმეა ეს ჩვენთვის, რამდენადაც გერმანიის პროლეტარიატი ჯერ კიდევ განათავისუფლებულ ბრძოლის შუა ცეცხლში იმყოფება. მაგრამ ისტორია დაავასებს ლენინის ღვაწლს, ის იტყვის თუ რა დიდი როლი ითამაშა ამ უდიდესმა პროლეტარულმა ბელადმა პროლეტარიატის და მთელი კაცობრიობის განთავისუფლების ისტორიაში, კაპიტალისტურ წესწყობილების დამხობის და სოციალისტურ ქვეყნის აღმშენებლობის საქმეში.

ბიოგრაფიული.

გერმანიის ყოფ. დამოუკიდებელ სოც.-დემ. პარტიის ბელადი.

მე შემთხვევა მქონდა ლენინთან ერთად შემუშავა იმის წინა დროის ინტერნაციონალურ კონგრესებზე. თავის ნათელ და მთლიან აზროვნებით და აგრეთვე თავის მოქმედ გამბედაობით ლენინი უკვე მაშინ გვაჯერებდა

ჩვენ, რომ მას დიდი გამარჯვება უყვრია, როდესაც ამისთვის შესაფერი დრო დადგებოდა. 1915 წლის ზაფხულს ჩვენ შევხვდით ერთმანეთს კონფერენციაზე (იმერვალდში). იქ დავილო დასაწყისი იმ რევოლუციონერ ხანძარს, რომელშიც შემდეგ სამეფო ტახტები დაამსხვრია რუსეთსა, გერმანიისა და ავსტრიაში და რუსეთში კი, ამან გავრცა, გამოიწვია სრული დამხობა კაპიტალისტურ რეჟიმისა.

რუსეთის პირველი რევოლუციის მაგალითით გამოცდილებმა, ჩვენმა რუსმა მეგობრებმა 1917 წ. მეტის სიმტკიცით იმოქმედეს, ვიდრე ეს ვქენით ჩვენ გერმანიაში ორი წლის შემდეგ. უკვე ექვსი წელია, რაც ჩვენი რუსი ამხანაგები ძლიერმოსილად იცავენ ყველა მტრულ ძალე-ბისაგან თავის მონაპოვართ, მთ მოახერხეს აგრეთვე ანტანტის სამხედრო ინტერვენციების უშუალებად.

დიდი ლენინის კუბის წინაშე საჭიროა ხაზგასმით აღინიშნოს, თუ რა გაცვეთილი უნდა გამოვიტანოთ ჩვენ ამისთვის განთავისუფლების სანიშნუ და მისაბამ ლენინის შემოქმედებისაგან. ჩვენში, ევროპაში, ჩვენ პარტიულ ბელადთა უმეტესობის მოღვაწეობა წელთა განმავლობაში გამოიხატებოდა საორატორო ტრიბუნიდან და გაზეთის ფურცლებიდან არსებულ წესწყობილების კრიტიკაში; და როდესაც მასების რევოლუციონერმა მოღვაწეობამ უცერად ბელში ჩაბარა მათ ძალა-უფლება, ისინი, ჩვენი „ბელადები“, ძველებურად ჰკარგავდნენ ძვირფას დროს კაპიტალიზმის ეგრედწოდებულ სახელმწიფო მოღვაწეთა საცოდავ მიზანთაში. ამით ისინი არა თუ შემოქმედებითი მუშაობის შესაძლებლობას არიამყვედნენ ნაშვლილ სოციალისტს და რევოლუციონერს, არამედ სახელიც კი გაუტრეს სოციალიზმს თითონ მუშათა მასებში. მხოლოდ ლენინი თავის გაბეჯულ და გიგანტურ შემოქმედებით გვაძლევს ყველას ჩვენ გაცვეთილს დადებით და შეუპოვრათ შევექმნათ რევოლუცია, ვაშენოთ ახალი მომწიფებულ და მოსახრებულ გეგმით.

ბაუზ ლენინი.

გერმანიის მემარცხენ სოც.-დემ.

ლენინის საქმის მთელ გოლიათობას მხოლოდ მაშინ შეიგნებენ, როდესაც ის თავს იჩენს არა მარტო რუსეთში, არამედ მთელ თავის პოლიტიკურ და სოციალ-ეკონომიურ გავლენას იქონიებს ევროპაზე და შემდეგ მთელ მსოფლიოზე. მაშინ ლენინის მამოქმედებითი საფრთხისა და დიდი რევოლუციისაზედაც უფრო მეტი გამოჩნდება. მსოფლიო რევოლუციის მამოქმედებით რუსეთის რევოლუცია უფრო მაღალი საფეხურია საფრანგეთის რევოლუციისთან შედარებით, რადგან მასში პირველად გამოიღო პროლეტარიატი, როგორც შეგნებული კლასი, სხვა კლასებისაგან მძაფრად შემორკვეული და ფეოდალიზმის დამმლევი არა ბურჟუაზიისათვის, არამედ ბურჟუაზიისათვის ბრძოლაში; სამუდამოთ გაჭრა ის დრო, როდესაც სხვა კლასები ყველაფრის მომთქმნ პროლეტარიატის ზურგით ავიდნენ თავის რევოლუციებს. სანამ ქვეყანაზე იარსებებს თუნდაც ერთი დამონებული და შეიშუბნული პროლეტარიატი, მანამდე ყველა ილტაცებით მიმართავს პროლეტარიატს განთავისუფლების პირველ დიდი რუსულ ცდას და იმ ადამიანს, რომელმაც ამ ცდას თავისი სახელი მიანიჭა.

მიმღ რაბოლ.

(პრუსიის ლანდტაგის წევრი და „ფრაიბიტი“-ს ყოფილი რედაქტორი).

არც ერთი გერმანელი მუშა პირადი არ იცნობდა ლენინს. ძლიერ ცოტას წაუყვითავს მისი ნაწერები. მისი სიტყვები და მისი საქმე ჩვენში განზოხად გადამახინჯებული აღწევდა. და მოუხდებოდა ამისა გერმანელ მუშათა მილიონები ატაკებდნენ არაონ ლენინთან და თავს იხრიათ მის წინაშე. რაშია ამისი მიზეზი? ამის მიზეზია—ამისი პიროვნების დიდი ძალა, რომელიც შორ მანძილზედ მოქმედებს. ამის მიზეზია—ჯადოქარი სულის ტრიალი, რომელიც მოპირის დიდ ბელადისაგან, უდიდეს მოაზროვნისაგან, რომელსაც მინიჭებული ჰქონდა მაღალი ურთულეს პრობლემათა სულ მარტივ სიტყვებში გადმოცემისა.

ლენინი ახალ ადამიანს, მომავალ ადამიანს ტიპი იყო. და, რასაკვირველია, შეუძლებელია მისი შედარება თანამედროვე გერმანიის იმ გერმანებთან, რომლებიც მილიონ გერმანელ პროლეტარების ზურგზე გაიტანეს ზილი. ეს თავის ადრეა იქნებოდა. ლენინი იმ ქეშპარიტად დიდებს ეცუთვნის, რომელთაც ბედი ხალხს ან კლასს ბელადთან ატყუანებს ძლიერ ძვირად, ერთხელ ას წელში. მხოლოდ ასეთი ადამიანი, ასეთი ბელადის წყალობით, როგორც იყო ლენინი, პროლეტარიატი შეხსნდეს თავის განთავისუფლებას მიაღწიოს.

არტურ გოლდბერგ.

ვლადიმირ ილიჩის სიკვდილის დროს ერთის წუთით შეჩერდა კაცობრიობის გული, შეჩერდა მსოფლიო ისტორიის მიჯნის ცემა. მისმა ცხოვრებამ დასასრული ჰყოვა მაგრამ მხოლოდ ესაა ჩრდილოეთის უსასოვრო ნათესის მზგავსად ამოღის პარიზონტზე მისი სიკვდილის ლეგენდა.

პროლეტარიატის ნება და ძალა პირველად შეისხა ხორცი ლენინში. ესაა შეუძლებელია მისი პიროვნების სიდიდის და მოხაზულობის ასახვა, მაგრამ უკვე ეხლაც კბაღია, რომ მის პიროვნებაში პიროვნული პირველად დასძლია კაცობრიობის დიდმა კოლექტივმა. ტყუილად კი არ მიმართავენ ლენინს პირველი მნიშვნელები „ყველას“ ის იყო მათემატიკური და მეცნიერ სინიფიდი კაცობრიობისა. და ეს ხმა არასოდეს არ შეწყდება.

მოტო გუპერი.

(ავსტრიის გამოჩენილი სოც.-დემ. და მარქსიზმის თეორეტიკოსი, ყოფილ შპ, ინტერნაციონალის ბელადი).

მე სიამოვნებით ვიღებ „უწყებებს“ რედაქციის წინადადებას და ვუბნები რუსეთის მუშებს, რომ ავსტრიის ს.დ. პარტია მათთან ერთად დასტრის დიდ რევოლუციონერულ ღუმელს. ის ხშირად და მეკეთილად გამოსულა ჩვენ წინაშე, ჩვენ მას არ ვეთანხმებოდით იმაში, რომ ევროპის სულ სხვაგვარ სოციალურ პირობებში მისი საქმე არ განხორციელდებოდა იმავე გზებით, როგორც ეს მოხდა რუსეთში. მაგრამ ლენინის საფლავის წინ სიღუმედიან და ურთხმობდნენ, ჩვენ დასა და გზით ჩვენს დროშებს მისი ნების ყუთის გენიის წინაშე, მისი საქმის წინაშე, რომელმაც რევოლუციონერი სული შთაბერა მთელ მსოფლიოს.

ჩვენც მისი მოწაფენი ვიყავით. პროლეტარიატის მიერ გლახებისათვის წინამძღოლობის გაწევა—აი ძალა-

უფლებისავე მიმავალი გზა. ამას ვასწავლიდა ჩვენ ლენინი, ჩვენის აზრით, ეს წინამძღოლობა დასავლეთ და შუა ევროპაში განხორციელდება სხვა გზით და სხვა საშუალებით ვიდრე რუსეთში, მაგრამ ის ხმა აქაც უნდა განხორციელდეს—აი რაშია დიდი გაკეთილი ვლადიმირ ილიჩ ლენინის გამარჯვებისა.

დანტონი, მარტო, რობესპიერი, გეგერი—ყველა ესენი გაათვრებულ ებრაიდენ ერთმანეთს და ერთი მეორეს გზაზედნენ გილიოტინაზე; მაგრამ ესაა საფრანგეთის დიდი რევოლუცია არამოგვედგება ჩვენ, როგორც იმათი საერთო საქმე. მზგავსად ამისა, დადგება დრო, როდესაც ჩვენი დიდი რევოლუცია ჩვენს შთამომავალთ წარმოდგებათ როგორც ჩვენი საერთო საქმე, მოუხდებოდა ყველა იმისა, რაც ესაა ასე ანსხვავებს კომუნისტურ რევოლუციონერ სოციალ-დემოკრატებისაგან. აი ამ ერთობის გათვალისწინებით ჩვენც თავს ვიხიბთ თქვენი უკვედ ბელადის სიუხის წინაშე.

პარლ კაუტსკის წერილი.

დიდი პარტიკული ამბანაგო!

როგორც ხედავთ ამ კამად მე ვენაში ვარ. თქვენი წერილი მე მივიღე მხოლოდ დღეს და ამიტომ დროით ვერ შევსჯი თქვენი წინადადების აღსრულება. მე ძალიან გუხუხუხავ ამას, რადგან მინდოდა ჩემი წერილი შემეტანა პროლეტარულ რევოლუციის აუ გარდაცვლილ გზის პარტიკულში. მართალია, მე აღმეძრა დიდი ეჭვები ლენინის უცანსეხელი წელისა პოლიტიკურ და გერმანიური მეტოდების შესახებ. მართალია, იგი მძაფრად ილაშქრებდა ხოლმე ჩემს წინააღმდეგ ჩვენი არსებითი უთანხმოების გამო, მაგრამ უფრო მტკივნეული იყო ჩემთვის მისი გამოლაშქრება ყველა იმ სოციალისტურ ელემენტების წინააღმდეგ, რომლებიც არ ეთანხმებოდნენ ლენინის შეხედულებას. მაგრამ სიკვდილი ამას ჩვენ უნდა დაგვაფასოთ ადამიანის მთლიანად და არა ჩამოვინდები წელი მისი სიკვდილისა ან რამოდენიმე მზავი მისი მოღვაწეობისა—და ამასთან ყოველზე პირადი უნდა დადგოდეს. ჩვენმა უთანხმოებამ არ უნდა დაგვაბრძოლოს, ისე, რომ არ დავიზიანოთ გარდაცვალებულის სიდიადე. ის ვევებერთელა ფიგურა იყო, მეტად ძვირი მსოფლიო ისტორიაში. ჩვენი დროის დიდ სახელმწიფოების მმართველთა შორის მოიაბება მხოლოდ ერთი, რომელიც თავის ძალით რამოდენიმე მინუტ უახლოვდება მას. ესაა—ბისმარკი. რა თქმა უნდა, მათი მიზანი ერთი მეორის დიამეტრალურად წინააღმდეგი იყო. ერთის მიზანი იყო—გერმანიისა და ევროპისაში დიქსატის ამხელა, მეორეს კი პროლეტარულ რევოლუციის გამარჯვება. აქ ისეთი წინააღმდეგობაა, როგორც ცეცხლისა და წყლის შორის. ბისმარკის მიზანი წერილობით იყო, ლენინისა კი—კოლოსალური.

მაგრამ, რკინის კანცლერის მზგავსად, ლენინიც უფროეული და ყველაზე გაბედული ნებისყოფის ადამიანი იყო. ბისმარკის მზგავსად, მან შეივსო შეიარაღებულ ძალის მნიშვნელობა პოლიტიკაში და შეუბრალოდ იცოდა მისი გამოყენება გადამწყვეტ მომენტში. ბისმარკმა განაცხადა, რომ ჩვენი დროის დიდი პრობლემები გადაწყვეტილი უნდა იქნას რკინითა და სისხლით. სწორედ ასეთივე იყო ლენინის შეხედულება. რა თქმა უნდა, არც ერთი, არც მეორე არ ფიქრობდნენ იმას, რომ მარტო

ლენინი ტელეფონთან.

ესაა საემბარისი. ბისმარკის მზავესად, ლენინიც ოსტა-ტი იყო დიპლომატიაში, გზას არევის ხელგონებაში. და ისევე, როგორც ბისმარკი, ლენინი ყოველთვის მზად იყო იმ წუთშივე, როგორც კი აღებული გეზი მი-

ლენინი თავის პატარა დისწულთ.

თავგამოდებით სწავლობდა, და აგრეთვე თავის უანგარო-ბით. ბისმარკის სრულიად არ აინტერესებდა თეორია და თავისი სახელმწიფოებრივი ძალა—უფლებდა პირად გამ-დიდრებისათვის გამოიყენა.

მაგრამ ლენინი ჩამოიჩა ბისმარკს უკანასკნელის მიერ საზღვარ—გარეთის ცოდნაში. ბისმარკი გულმოდგინეთ შეისწავლიდა ხოლმე იმ სახელმწიფოებს, რომელთადაც თავის საგარეო პოლიტიკაში საქმის დაჭერა მოუღებოდა, მათ ძალას და მათში მყოფ სხვა და სხვა კლასთა ძალა-საც. წინააღმდეგ ამისა, ლენინი, მისი პოლიტიკა საესე-ბით შეგუებული იყო რუსეთის დიხონომიისათან, და სა-ზღვარ გარეთის მიმართ კი იგი ეყრდნობოდა მსოფლიო რევოლუციის მოლოდინს—და ეს მოლოდინი კი, ყველა იმისთვის ვინც იცნობს დასავლეთ ევროპას, იმ თავითვე უნდა ყოფილიყო ილიუზია. *) აქ ჩვენ ვპოულობთ ულრმეს განსხვავებას ბისმარკსა და ლენინს შორის. ბისმარკმა თავისი ძლიერებისილება განამტკიცა თავის გამარჯვებით საგარეო პოლიტიკაში, ლენინმა კი—თავის 'გამარჯვებით' შინაგან პოლიტიკაში. ეს არა მარტო ამ ორ პიროვნება-თა ნიჭის განსხვავებიდან გამომდინარეობდა, არამედ იმ გარემოში პირობების განსხვავებიდანაც, რომელშიაც ისინი მოქმედებდნენ.

ბისმარკი ძალა—უფლების მესაჭე შეიქნა ისეთ ქვე-ყანაში, სადაც დიდი საფრანგეთის რევოლუციის, ნაპო-ლეონის ომების და 1848 წლის რევოლუციის წყალობით მასსები უკვე დაწვეთებული იყვნენ ინტენსიურ პოლიტიკურ ცხოვრებას. თავის ძლიერებისილების მათთვის ძალად თავზე მოხვევა დამოუკიდებელ პოლიტიკურ აზრ ოცნების და გამოსვლების მათთვის წართმევა შეუძლებელი შეიქნა. მანვე ბისმარკმა ფეხი მოიტეხა. ლენინი კი შეიქნა ხელის-უფალი ისეთ ქვეყანაში, სადაც მასები, მართალია, მეტად ამოძრავებული იყვნენ ომის შედეგის წყალობით; მაგრამ

*) ამის შესახებ ჩვენ მეფეთივით მკითხველს ანხ. სოლსკის ზემოდ მოყვანილ წყაროზე, რომელშიაც მოცემულია დ. და ბურჟუა-ზიულ გამოპაბილთა შეფასება; იქვეა კუტურის არაუმეტესათვის აკ-სუბი.

ლ ე ნ ი ნ.

ზნისაგან აცდენილ გზათ ეჭვენებოდა, უყოყმანოთ და დაუ-ყოვნებლივ უკან დაებია და სხვა გზით ეარა. ისევე იო-ლად, როგორც ბისმარკი 1878 წელს თავისიწილი ვაჭრო-ბიდან პროტექციონიზმზე გადავიდა, ამას წინად ლენინი წმინდა კომუნიზმიდან ნეპ-ზე გადავიდა.

მაგრამ, რასაცერველია, მათ შორის საერთო ხაზებ-თან ერთად არის განსხვავებები, და არა მარტო მათ მიზან-ში: უკანასკნელი თავის თავდაცვ იგულისხმებოდა და უკვე აღინიშნული იყო ჩემ მიერ. ლენინი მეტად შორს სტოვებს ბისმარკს თავის ინტერესთ თეორიისადმი, რომელსაც ის

მათ წინ არ უძღოდა რამოდენიმე თაობის დამოუკიდებელი პოლიტიკური აზროვნება და მისწრაფებანი, და ამიტომ, როდესაც აღელვება დაეცხრა, ისინი ადვილად დაემორჩილენ ყველაზედ უფრო გამაჩენილ ლენინის პიროვნების და მისი თანამშრომლების ძლევამოსილობას.

აი აქაა ლენინის გამარჯვების უღრმესი ფესვები და აქვე იწყება ჩემი დიდი დაეჭვება მისი სისტემის წინააღმდეგ, რადგან პროლეტარიატის განთავისუფლება პირველ უოელისა ნიშნავს მის აზროვნების და მოქმედების სრულ დამოუკიდებლობას. ამისი საგრძნობელი და გამარჯვების მომასწავებელი ჩანასახი აშკარა იყო რუსეთის პროლეტარიატში 1917 წლის რევოლუციის წინ. ლენინმა

მიიყვანა პროლეტარული რევოლუცია რუსეთში, მაგრამ იმავე დროს გადააქცია იგი უნაყოფოდ მომავალში. მაგრამ რუსეთის რევოლუცია ჯერ არ დამთავრებულა. ჩვენ არ ემარხებით მას ლენინთან ერთად.

მუშათა კლასის მისწრაფება დამოუკიდებლობისადმი ბოლოს და ბოლოს მიწახვას თავის გზას რუსეთში და მაშინ მომწიფდება ყველა ის ნაყოფი, რომლითაც ესოდენი სიუხვით მდიდარია რუსეთის რევოლუცია.

მაშინ რუსეთის ყველა მშრომელი ხალხი განურჩევლად მიმართულებისა მადლობით გაიხსენებენ ყველა თავის დამწყებ მებრძოლს, ვინც ათეულ წლების ბრძოლით და ვარაზით მოამზადა რუსეთის რევოლუცია და შემდეგ

ლენინი ტრიბუნაზე.

დაიწყო იმით, რომ პროლეტარიატს სრული თავისუფლება მიანიჭა, მაგრამ მისი მეტოდის პოლიტიკურმა და ეკონომიურმა შედეგებმა აიძულეს ის თანდათან შეემციკრებინა ეს თავისუფლება.

მე მეტს არ შეეჩერდები ამაზე, რომ არ გადასცდე განსვენებულის დაუასების ფარგლებს და არ გადავიდე პოლემიკაში. მხოლოდ აღენიშნავ კიდევ იმას, რომ მიუხედავად ჩემი იტყუებისა ლენინის მეტოდების შესახებ, მე არ მიშაწინა იმედ გარდაწყვეტილად რუსეთის რევოლუციის მდგომარეობა. მართალია, ჩემი თვალსაზრისი შეიძლება ისე ახსნას ვინმემ, თითქმის ლენინმა გამარჯვებამდე

გამარჯვებით დაავიკრგინა იგი. და ლენინის სახელი არ გამოირჩებათ პანთეონში იმათ, ვინც დღეს კომუნისტურ პარტიის მოწინააღმდეგეებით გამოდიან.

სანამ მეც ვავეყვები ლენინს იმ ქვეყანას, საიდანაც დაბრუნება არ არსებობს, მანამდე მე კიდევ მინდა დავინახო მთელი ქვეყნის მუშათა დამოზიდება თავის გარდასულ ბელადთა საერთო პარტიის ცემისათვის, მათი გაერთიანებული თავისუფალი მუშაობა სოციალისტურ საზოგადოების აღმშენებლობისათვის.

(დასასრული იქნება)

სალამი პრესეფსერს.

გერმანელ პოეტის ექსპრესიონისტის.

აღმოსავლეთით მზე ამოდის. აღტაცებული
მიპქრის პოეტი შესახვედრათ. დიმაღლება
წყევდიადი—ციურ სიხვედრებით დამარცხებული.
და სიუვარულის გაიმარჯვებს აქ ბრწყინვალემა.

ოქროს ნამგალი! და ჩაქუჩი მიოჭროვილი!
აისის ცეცხლი! და ხორბალთა თაივლები!
ო, ფილისტერი, მუხლმოდრეკით სცანი ყოველი:
ხანძარი ბრძოლის—სახეიმი ცეცხლთა მთოველი,
დაღვარე ცრემლი მწუხარების და უძლურების!

დღე! თქვენი მკერდი—ულმობელი იყოს გრანტი.
თავისუფლებას მოიპოვებთ თქვენი ბრძოლებით,
და მხოლოდ მაშინ თქვენ დასტკბებით სხვა საუანეთი;
აღსდგება ხალხი ლეზაებრივი და ნაქროლები.

ოი ჭაბუქო! დედაცანო! ხართ მშვენიერი!
თავისუფლების ბაიარლი წითელი არი.
მომავალ რასის აქ მოისმის ხორო ხმიერი.
შენი სიუხვით იცეცება მტერ-მეგობარი.

იყავ მაგარი, შეუდრეკი, ისე ვით გრდემლი.
მოლაღატენი ეხვევიან შენს მგრვენიავ დღეებს.
მაგრამ ყოველთვის გაბედულო, სისხლით და ცრემლით
ანოყიერებ შენს მინდვრების მარად სივრცეებს.

იყავ მაგარი! არ შეკრულა შენი იარა!
ნუ დაივიწყებ ძველ წამებას! სისუსტე ემარა!
უნდა განკურნო, დიდებულო, ქვეყნიერება,
მისცე ერების ოკეანეს სხვა ძლიერება,
წმიდათა-წმინდას და მწვერვლებს რომ აზიარო!

ლეთის ქალაქისკენ ყველასათვის გზა გახსნილია.
თვითონ ტოლსტოიმი გვიანდერძა ჩვენ სიყვარული.
მოღის მნათობის ელვარება ნიაღვარული.
და არის მხოლოდ აღტაცება, სხვა კი-ტყეილია!

მოგართმევ სალამს, ო რუსეთო, ნოჩო, მედგარო!
დემოკრატია დასავლეთის ცეცხლით აღჭურვე.
წყლიან ინგლისზე აიშართა ხმალი ბელქარა.
გამარჯვებაში საფრანგეთმა იხილა ურეა.

ბრბო ჯალათების სირცხვილისგან თვალს ვერ გაახელს.
სისხლიან ომთა გამომწვევნი ვერ ნახვენ სახელს,
ეამთა სრბოლასში იქნებიან ისინი კრული,
თუმცა კავშირი დღეს-დღეობით აქვთ რკინეული.
მძლავრი მონები უფსკრულიდან უკვე დგებიან,
ბეღ სიმარგებს სასიკდილოდ ემუქრებიან.

ო, სიგივეთა მარადისი ჭეშმარიტება!
იგრძნეს ქარხნებმა ცეცხლფრთიანი აზრის დიდება
და სამბრძოლველად შეუპოვარ რაზმით მოდიან.
ბაროკადებზე ანგელოსი დადგა ფრთიანი,
მაგრამ ნაზია ზარბაზნების ხმა რიბიანი,
როგორც ამ ქვეყნის ამახილი და მელოდია.

იოვან ბეჭერ.

რაგონდანიშ სიტყვა ღმრისა და ზავის შესახებ.

(ლენინის წინადადებები).

დამფუძნებელ კრების შემდეგ, რომელიც უნდა გახსნილიყო და არ შესდგა, ეგონებ, ნ. ნოემბერის 1917 წელს სმოლნში გათვლა რაღაც არეულმა ხმებმა:—ვლადიმირ ილიჩი ამირებს გამოსვლას ისეთი წინადადებით, რომელიც ყველას გააოცებდა.

სმოლნის ბნელ კორიდორებში მე არა ერთს და ორს ამხანაგს შევეცით თუ რაზედ ილაპარაკებს ლენინი. ყველა მიასუსებდა: „ოჰ, რაა“, მაგრამ გარკვეული პასუხის მოცემა იმის შესახებ, თუ სახელდობრ რა წინადადებით გამოვიდოდა ანუ. ლენინი, არავის არ შეეძლო.

ჩვენ შევიკრიბენით ერთ-ერთს ოთახში. შუაში მრგვალი მაგიდა სდგას. მას მიუჯდა ი. მ. სერგლოვი. კედლების გასწვრივ შექედლიან ამხანაგები. ბევრი თითქმის იატაკზე ზის. ბნელ თაღის სიმაღლიდან ბჭუტავს უსინათლო ელექტრონის ლამპა.

და დაიწყო თავისი მოკრილ წინადადებთა ხან ზეპირად თქმა და ხან ქაღალდებიდან ამოკითხვა.

საჭირო იყო ლენინის გამბედაობა და რწმენის ძალა რომ ასე უცებ ხარისთვის რქებში ხელი წაგველო და ისიც ისეთ აუდიტორიის წინაშე, საცა ის ვერ იფიქრებდა უმრავლესობის გადაბირებას.

და მართლაც, მას არა თუ უმრავლესობა არ გაჰყვა, მან 35—40 კაცისგან შენდგარ კრებაში სულ შეიდი ხმა მიიღო.

მის წინადადებთა წინააღმდეგ წამოყენებულ იქნა ფრაზა: „ზავს ხელს არ მოგაწერით, მაგრამ არც ეიომებთ“. უმრავლესობამ უარყო წინადადებები და გაჰყვა ფრაზას.

მას სურდა, აქ შინ აწვევოდა გერმანელი ორშას. ლენინგრადსაც საფრთხე მოელოდა.

მოსოფლიო 7 მართალი.

და, აი, შემოვიდა ისიც წითურ ფიჯაკში, ილიმებოდე, სჩანდა, რომ მასთანვე შემოსულ ორ-საღს ამხანაგს რაღაც სახუმროს ემზობოდა. მაგრამ როგორც კი ი. მ. სერგლოვმა თავის შემზარავი ხმით გამოაცხადა:

სიტყვა ლენინს—უკანასკნელი მისივე შეიკვალა. მის სახეზე რაღაც ჩრდილმა გადაიბინა. თვალები ცოტათი განზე გაეწია რის გამო უეცრად გამოიმეტყველი და ბრძანებელი გახდნენ. გულის ჯიბიდან ამოიღო რამოდენიმე, უზაზო ფოსტის ქაღალდის ოდნეა ფურცელი, კარანდაშით ნაწერი და მოკრილი, სწრაფად, უყოყმანოდ დაიწყო:

ამხანაგებო, მე აზრად მაქვს მოგმართოთ თქვენ წინადადებით იმ ზავის შესახებ, რომელიც მზათა აქეთ ჩვენთვის გერმანელებს. სრული სისწორის დასაცავად ჩემს წინადადებებში, მე შევეცადე ისინი ჩამომეყალიბებინა ტეზისებში. აი ის ტეზისები!

ლენინის დამშვიდება მოინდომეს: ეს არაფერია, ვინ მოდის ჩვენ წინააღმდეგ, ვინ?—გერმანელების ნამდვილი არმია კი არა, ლანდშტურმიისტები და ლანდვერტისტები (ჩვენებურად, უწინდებურად—მოლაშქრენი).

ლენინი არ იღებდა ამ დამშვიდებას და უპასუხებდა: ნუ თუ თქვენა გგონიათ, რომ დღევანდელი ჩვენი ჯარის წინააღმდეგ საჭიროა პრუსიის გეარდია?

ჩვენ ჯარს ეხლა ლანდვერტისტებიც მოსკოვამდე გარეკენ.

და აი მოსკოვში გადასვლის შემდეგ ლენინმა მოიწვია სამხედრო პირთა თათბირი. მაშინ არ იყო არც გენ—შტაბის აჯღმეზი, არც კურსანტები, არც პოლიტგანყოფილებები, არც წითელი გენერლები ან კომანდირები.

ჩვენ ესინჯეთ გაგვჩინა ორიოდ საყვი, რომელ-ღაც მეტად დემოკრატიულ გენერალს მივმართეთ ჩვენთან მუშაობის წინადადებით და მან ასე გვიპასუხა:

ლენინის მუშაობის დროს — ულიანა-კრავტსოვა.

— მე თუმცა მოხუცი ვარ, მაგრამ თუ თქვენ მაიძულებთ თქვენ სასარგებლოდ მუშაობა, მე თავს გაეწირავო. ერთი, ორი, შეიძლება, სამი სპეცი მაინც გვყავდა. ისინი თავის დროზე დაღვრილნი გვაცხოვნიებდნენ, რომ მღვდლმარცხიდან თანდათან უფრო რთულდებოდა.

ალბათ, მაშინ გადაწყვიტა ელადიმირ ილიჩმა თავის სამხედრო პირების კომუნისტებისთვის ჩრევა ეკითხა, ჩვენ ხუმრებელივით კაცი დილით ადრე შევიკრიბეთო ყოველ „სამოსამართლო უწყების“ ერთ-ერთი პატარა ოთახში. ლენინს ხელი სტკიოდა და შეხვეული ჰქონდა.

პალტო არ ჩაცვია, ისე მოედგო, ქუდიც კეფაზე ჰქონდა. გეთხოვთ გამოგვეთქვა ჩვენი აზრი.

დაიწყა ახრთა გაზიარება.

ამხანაგი X ამბობდა:

— ყველაზედ უსაქიროესია — ავაფეთქოთ ხილები და მტერი კავალერიის იერიშებით შევაწუხოთ.

ლენინმა მარცხენა ხელიდან მარჯვენაზე გადასდო დიდი თავი.

ამხანაგი Z ამტკიცებდა:

თანამედროვე ომის უმთავრეს საფუძველს შეადგენს დაზეგრა და პოლიტიკა. — მუშაობა, ამისათვის ჩვენი აგენტურის გაძლიერებასთან ერთად საჭიროა გამოუშვათ გერმანელებისადმი მოწოდებები.

ლენინმა ამოიხვნეშა და კიდევ ერთხელ გადასდო თავი მარცხენა ხელიდან მარჯვენაზე. ქუდი კეფაზე თითქმის მთლიან გადაძეწა და გამოიჩინა ფართო შუბლი — ყვეთილი გუმბათი.

შემდეგ მოლაპარაკე უნდა ყოფილიყო ამხანაგი A. მაგრამ ლენინმა ჩაახველა. მისწია საკმის მაგივრისა.

— მოითმინეთ, ამხანაგებო, მე კიდევ შეიძლება კაცი მყავს ჩაწერილი. და თუ ჩაწერილ ამხანაგებიდან თვითონ ულმა იმგვარადე გამოაარავთ, როგორც წინააღმდეგობა, — ჩვენ ერთიც ნაბიჯითაც კი წინ ვერ წავიწევით. საკითხი იმაში კი არ მდგომარეობს, თუ როგორ უნდა გაუწი-

ოთ წინააღმდეგობა გერმანელებს. ჩვენ რაც არ უნდა მოვიმოქმედოთ, იმათ მაინც ვერ გაეწირებთ. იმათი გაჩერება შეუძლია მხოლოდ ზავის დადებას. აი აქედან უნდა გამოვიდეთ ჩვენ. აქედან და არა სხვა რამესაგან. სწორედ ამიტომ მე ვფიქრობდი, რომ ჩვენი თათბირის ამოცანას შეადგენდა განსჯა იმისა, თუ როგორ გადაგვეჩინა პუტის, ტანისამოსის, სამხედრო მოწყობილობათა საწყობები და სხვ. რა გზით გადაგვეჩინა ჩვენი ნიუთიერი მომარაგება და არა ისე თუ როგორ გაუწიოთ წინააღმდეგობა გერმანელებს. აი რა საკითხი სდგას ჩვენს წინაშე.

კრება, სიდაც უკვე მრავალი მშენებელი სიტყვა და საგმირო ფესტები დაიხარჯა. ცოტა არ იყოს, სახტად დარჩა. მომარაგების დაცვის მარტოება და მძლავრმა რეინასავით საკითხმა როგორღაც უკუკად გაგვავიკა და მასთან ერთად თვით პატრონის, მოაქირნე, ანგარიშთან პატრონის მიერ — საკითხის ასე დაყენებამ ჩვენ ყველანი გავამარტოვა. ჩვენ ვივარდნით, რომ მან თვითველს ჩვენგანს ხელი ჩასჭიდა და მივაციყვანა ყველაზე უსაქიროეს, პრაქტიკულ კემპარტებასთან, რომელიც ფაქტურად იყო რუსეთის გვიმს მოძრაობის მთავარი ლერძი.

აქ კი ახრთა გაზიარება როგორღაც შენეულა. ყველა სწონდა გამოთქმულ სიტყვას. ყველა თავის თავში ეძებდა ფაქტურ ცნობებს. ერთმახვთს ეკითხებოდნენ „ფაქტურ ცნობისათვის“. და საერთოდ, ყველამ გადაიწია სახელები; ხელი ჩაჭიდეს, გასეროლ პრაქტიკულ „კონკრეტარკას“ და დაიწყეს საჭიანი, რეალური სჯა-ბასისი.

ლენინის დეი მამა ულიანოვა.

ცოტა უხერხულად გარძობდნენ თავს უკვე ნალაპარაკევი ორატორები, მაგრამ ისინიც მოღონეს, გაიზიარეს საჭიანი კამათი და კრება დასრულდა თუმცა, არა დიად გადაწყვეტილებათა მიღებით, მაგრამ დიდის პრაქტიკულის შედეგით.

და მხოლოდ მას შემდეგ რაც ამნაირ მუშაობას მიჰყავს ხელი ბევრი გმირი მეომარი დარწმუნდა, რომ სინამდვილეს ფრახით ვერ დახმდებ, რომ ღრახის გაყოლა შეუძლებელია.

ა. არსენი.

ქართული სანახაობის რეფორმა.

„ეს უფროდღის და სამაისაჲ პერიოდში გავიდა. ცველიერისა და ზეპირკაობის დროც წაღვ განქარა. დაიწყო დიდი მარბეა. პირველმა შეშმა ორშაბათში ისევ ისე ვამოვლეთვისა და გზობ კერძების თამაშზე თავს დაანთნა ამ მხარეთელ სანახადრებისა და ვეშმა ხარკი და ანგარიში მოსთხოვა წინაპართა და იმათ საკუთარ შეცდომებთან“ („დროშა“ 70, უცნობი ავტორის წერილები მიღწეებიდან, არჩილ ჯორჯაძე ტ. V 146 გვ.).

გახუთ „დროების“ ერთ ძველ ნომერში ევ უცნობი კორესპონდენტი მიუწეხნიდან 70-ან წლებში მწუხარებით ითვალისწინებთ ხალხურ ფერადოვან სანახაობის გადაგვარებას. ის მინც შეიღია ნიალისტური საუკუნის, რომელიც მოითხოვდა ხელოვნებისაგან „სარგებლობასა“ და როგორც ასეთი ის წინასწარმეტყველების ნატურალისტური, — „ცხოვრების გადაშლენ“, რეალისტურ ხელოვნების შექმნას, რომელიც გამოისყიდის წინაპართა და თანამედროვეთა შეცდომებს.

და მიიღი წარსული ხელოვნება უკანასკნელ წლებში დაიყენა კოველდლიურობის სარკეთ და ის კმაყოფილებითა ისტორიის ნასუფალით.

ასეთმა ხელოვნებამ სასტიკი შეასრულა თავისი დროის საოცარული ფუნქცია — წაღვებისა, პატრიოტიზმის ხელის შეწყობისა და ვართობისა. ეს ნაშედეგია.

ფიზიოლოგიური განცდანი ისტორიის ნაოქებში...

„ნატურალისტური თეატრის ფიზიოლოგიურმა განცდებმა მიიყენა თეატრი-მომხმელოებადის ყოველფერადი წერილობრივი ცხოვრებისა. არტისტი გარდაიქმნა თითქმის ფიქციურად ფორმირებად; ნატურალისტური თეატრი მოითხოვდა მისგან, რაც შეიძლება, ცხოვრებასთან დაახლოვებას. ფსიქოლოგიური ფიქციონიზმმა არტისტს დაეკარგა ავტორება, დაეკარგა ნამდვილი თეატრალური პათოსი და ისწრაფოდა მხოლოდ ერთისაკენ: ფსიქიკი, მიმოვით, პლასტიკით დამსგავსებოდა ჩვეულებრივ, კოველდლიურ ადამიანებს. თეატრი მივიდა წერილობრივ წყვეტილების მეშინაწერ განსახიერებამდე, და იმ დროს, როდესაც მსოფლიო შეარყია ახალმა იდეებმა, ნატურალისტური თეატრი თავისი ფიზიოლოგიური განცდებით გატაცებული იყო ან ადიუტორით (საფრანგეთი), ან კიდევ ისტორიულ, არქეოლოგიურ აღდენით ძველი თეატრისა (გერმანია) — მისტერია რეინარდის; რუსეთის — ეფრეიმოვი და დრიხტენი „უძველესი თეატრი“, ან კიდევ ფურტიარულ კაცუნების ასახვით (რუსეთი — სამხატვრო თეატრი). ჩვენი თეატრი, როგორც პირდაპირი მიმამელოდ რუსეთის თეატრის იყო განსახიერება ავღაბის მეშინაწერ, ან კიდევ პრაგეიტული ტიპებისა. ამდაგვარად ცხოვრებმა, რომელიც გვიგებურ ნაბიჯებით მისწრაფავდა წინ, გადაისროლა უკან ძველი ნატურალისტური თეატრი, — და საილა აქვს ძველი ფიზიოლოგიური განცდები, თუ არა ისტორიის ნაოქებში“. კიხეა დასმულია სათვითოვლად.

ნომერის 25... ქართული თეატრი აუქციონში.

შემოსავალი ეკუთვნის „დროშის“ კორპორაციებს.

29 იანვრის წარსულის დამსხვრევა გამოაცხადა

„დროშებმა“ ქართული თეატრის გაბედული მანიფესტით. თეატრმა მტკიცედ გამოსთქვა თავისი ნება და მისწრაფება ჩამდგარიყო სხვა ხელოვნებათა (სიტყვისა

და მხატვრობის) რიგში, რომელთა რენესანსი გამოცხადებული იყო გრივოლ რომაქობისა და ახალი პოეზიისა და მხატვრობის ფალანგის „ცისფერი ყანწების“ მიერ.

ეს მოძრაობა კანონზომიერია და სასაცილოა მეოცე საუკუნეში გამოჩენილ და გაქცეულ ხელოვნებისა და მისი მომხრე წერილვება-ახალურთა (წ. დადინია) და წერილვება — ბურჟუაზია (ქაიხაი, კოტეტიშვილი) ცდა გამართონ თუნდაც „კომუნალიზმ ბრძოლისა“ (თქმა ტიკიან ტაბიძისა — ცისფერი ყანწები № 1). ეს მხოლოდ მოწინაა, რომ ისინი საოცრად ჩამორჩენ ევროპისა და რუსეთის ბურჟუაზიული ხელოვნების მიღწევებს.

ჩაღლითიდან მოვარდნილი კენაგარი კოტე მარჯანიშვილი თავის წერილში (ქართული ხმა № 13) გაკეთებებს გამოსთქვამს ამ საზოგადოების კულტურული ნაწილის ჩამორჩენილობის შესახებ, რომელიც იბრძვის უმინჯით ომყოფიებული ენერგიით, მაშინ როდესაც ეს მოძრაობა ნაწილობრივად იცავს იმავე საზოგადოების ინტერესებს.

ამ საზოგადოებას დიდხანს ეჭირა ხელში სადავე ხელოვნებისა, განსაკუთრებით თეატრი, როგორც ყველაზე უფრო ქველდითი ისტატობა.

და მხოლოდ საკრთიეულის გასაბჭოებამ მოხსნა ბოროტები თეატრს და მისკა მას თავისუფალი გაქცენის საშუალება, ისე რომ არ წაუყენებია მისთვის იდეოლოგიური მოთხოვნილებანი.

აქედან არის იმჟუსი თეატრის რეფორმისაკენ, რომლის მიზანია იმავე საზოგადოებისათვის შესრულვება ახალი შეკეთის გასახიერების უფრო გამახვილებული ფორმებით.

მაგრამ რაშია განსხვავება?

ნატურალისტური თეატრი მოსაწყენ სინამდვილეს გავწყვიტა, როგორც გამოვრენება-და ანავე დროს გაკერით ამხილებდა წინარეცოლიუტურ საზოგადოების სენებს და იარვებ და მინც თეატრლად ამარცხებს მას. ესლა კი ახალმა თეატრმა არაბა გამოვრენება განასახიეროს, როგორც ბრწყინვალე სინამდვილე.

მიზანია დამოუკიდებ, განთავისუფლება მაყურებლის ურემ სინამდვილედან „ქუშმარტი სილამაზის“ შთაბეჭდილებათა დაპირისპირებით.

ამიტომ 25 ნოემბრის თეატრი გამოშეცენდა, როგორც ილუზიების თეატრი, რომელიც გამართლებულია როგორც „თვითმხიზნობრივ სანახაობა“ (კინტარესთა თამაშის“ და „განახორებული მდბიბის“ დღე-ღამე და სხვა). ხერბი დადგმისა არის ხელოვნებათა სინთეზი: პლასტიკი, მუსიკი, ფერადი დეკორაციებით, ამსამბლთ და სცენიური ტენსიონი გამახვილებით.

მართალია, ყველაფერ ამაში არის განცალკევების და თვითკმარი ცისტობის გაბატონება, რომელიც ილტვის ცხოვრებაში. მაგრამ კარგია, რომ ამან შესცვალა მეშინაწერი მორალის და ვითომდა სასიკოცლო წერილობრივუხილული კოფისა და არქეოლოგიური პატრიოტიზმის კმაყოფილი ცოხნა.

მაგრამ მინც უნდა მივეთ უზირატესობა „დღურ-ჯის“ თეატრს. ის თანდათან ემორჩილება ახალი მაყურებლის ძალას. სდგამს იმისათვის ტოლერს და კიხერს — თუნდაც არა სავსებით გამოქველდ ფორმაში. მაგრამ ახა-

ლი საშუალებანი მოდიან თავის თავად... ღრამა „გმირის“ თარგმნით ენაც კი ცოცხალია, როგორც ენა სოციალური წრის და ქუჩის. წინააღმდეგობა ციტატა დღურის „გამაჯანტებელან“ იძლევა მოძრაობის პროგრამას, თუცა ეს მაინც არის პროგრამა მინიმუმის.

ახალ თეატრში, რომელიც ამ ეამად იქმნება ჩვენთვის უძველესი მხატვრულ ზედმოქმედ ფორმების ჯგუფი კიდევ ბელუზული შესაძლებლობანი, ისინი გვესაჭიროება ჩვენ—მაგრამ ზედმოქმედი ფორმის განსახიერებით ისინი შეასრულებენ საბჭოთა საზოგადოებრიობის შენაკვეთებს ჩვენ ღრმად დარწმუნებული ვართ, რომ წასისინებელი დღეს „დღურის“ ახალგაზრდა ფალანგა კოტე მარჯანიშვილის მეთაურობით მიხედვება, რომ თავისი ენტუზიაზმის შემოქმედებისა და მუშაობის გამართლებას ნახავს და უნდა ნახოს ამომავალ კლასში—პოლტეკარიატში, რომელიც გაიგებს, დაფასებს და გზას მისცემს მათ.

სოსო ჯუღაშვილი-სტალინი.

(მოგონება).

თუ ვინმე ოდესმე შეუღდება ამიერკავკასიის რევოლუციონერ მოძრაობის ისტორიის შესწავლას, ის უუკველია, არ დაიფიქრებს ტფილისის სასულიერო სემინარიასა.

ესლა ყველასათვის ცნობილი ფაქტია, რომ ტფილისის სემინარია ოთხმოცდამეათე წლებში შეიქმნა რევოლუციონერობის საწინააღმდეგო. მარქსის უკველია დიალექტიკა სემინარიის ცხოვრებაშიც გაამართლა. მართლაც და რა მიზეზები ჰქონდა დასახული ამ სასულიერო სასწავლებელს და რას მიაღწია!

ჩვენმა სემინარიამ საქართველოს და ამიერკავკასიისთვის ითამაშა ის როლი, რაც რუსეთში უნივერსიტეტმა. მთელი რიგი ქართველი გამოჩენილი რევოლუციონერებისა და სემინარიადან გამოვიდნენ. მათ იცნობს არამარტო ამიერკავკასია, არამედ რუსეთი და ევროპაც. ეს პირები უზარალო ჯარისკაცები არ არიან პოლიტიკურ პარტიების, ისინი ყოველთვის რევოლუციების მოწინავე რიგებში დგანან, პოლიტიკურ პარტიებს ხელმძღვანელობენ.

მათალა და უცნაურია, სად სასულიერო სემინარია, სად რევოლუციონერები?

ცნობილი გერმოგენი, *) რომ ჰქვიათ კაცი ყოფილიყო, რამოდენიმე ხნით რევოლუციონერი გახდებოდა და სემინარიაში ძირიან-ფესვიანად ამოვადებდა. მაგრამ ბერები ჰქუაზე სუსტად არიან, ნაშეტნად, გერმოგენი, ის თავის მხედულებით და მოქმედებით ყოველგვარი გონიერების წინააღმდეგი იყო და ამას ქრისტეს სწავლით ასაბუთებდა.

გერმოგენის დროს საშუალო საუკუნეების ინეჯიზიციური დევნა იყო გამოფხუტული სემინარიაში გონიერების, თავისუფალი აზრის და, მით უმეტეს, თავისუფალი მოქმედების ნიშნით. ამიტომ გერმოგენს მოსწავლეებმა ინეჯიზიციის მამამთავრის ვენატე ლოიოლას სახელი უწოდეს.

დღე, საშუალო მაყურებელმა დალურსმოს უკანასკნელი ლურსმანით შალვა დადიანის „დღეინდგლობის“ თეატრის კუბო.

იმის თავდები, რომ ჩვენ გვექნება თეატრი საბჭოთა ტენდენციით მარჯანიშვილის სახელით შესაძლებლობაში არის დადგმა იმის მიერ კომპონენტის მეორე კონგრესისთვის—სამი ინტერნაციონალის ინსტენციოვკისა—„ორი ჰქუანა“ (მ. 5000 არტისტის მონაწილეობით, სულ კი 70 000 მომქმედ პირით ლენინგრადის ბირჟის მოედანზე); 26 იანვარს კიტფილისში მის მიერ შექმნილი შთაბეჭდილება ლენინის ცხადი გასვენებისა.

შორს არ არის ქართული ხელოვნებაში ოქტომბერი.

არჩილ მიქაძე.

სხვა რო არა ვთქვათ, ისეთი წიგნები, როგორც „Преступление и Наказание“ დოსტოევსკისა აკრძალულად გამოცხადდეს. ბელინსკის, ჩერნიშევსკის, პისარევის და სხვა ამისთანა ნაწარმოებზე ხომ ფაქტია არ შეიძლება. გარკვეული ქალებთან სტუმრად წასვლას უფრო მოთმინებით ეკიდება სემინარიის აღმშენებელი, მხოლოდ მოსწავლეების გონებრივ ვარჯიშობას და გრძნობამოქმედებას ვერ ითმენდა და ცოფ-მოცუფი სასტიკად ებრძოდა. მევირი ნიჭიერი ახალგაზრდა მომხმამა ამ ატ-მოსვრამ. ბევრი ენერგია დააღწევა სემინარიის რეჟიმმა. მაგრამ ბევრმა ბუნებრივ გაუქლო მას და არამც თუ მოუშამელი გამოვიდა ამ დამალ ქაობიდან, არამედ უფრო გაკეთებული, მეტად გაფოლაცებული ზასათით, მხნეობით, დიდად განვითარებული გონებით და გამოცდილი პრაქტიკულად... ეს ასეც უნდა ყოფილიყო.

სემინარიის ცხოვრება თავისდაუნებლიედ იძლეოდა დიდ პოლიტიკურ გამოცდილებას. აქ თავი მოეჩაბათ ორ მთავარადიურ ზანას,—ერთი მხრივ, მეფის თვითმპყრობელობის და გველიკორისულ კაცო-ქამია ნაციონალიზმის ქურუმ-ნიშნოვნიკებს სრითუებში და ბერებს კუნკულეში; მეორეს მხრივ,—აქ იზრდებოდნენ ქართველი ხალხის დემოკრატიული ნაწილი ახალგაზრდობა პროვინციიდან. იმ დროს, როდესაც „მასწავლებლებს“ შეგნებულ მქონდათ მოქმედების გეგმა საქართველოში, მოსწავლეები პროვინციის გულუბრყვილო ნდობით და ამასთან სალი, შეურყეველი გონებით სწრაფად და აშკარად ხედავდნენ წინააღმდეგობას „მასწავლებელთა“ სიტყვას და საქმეთა შორის.

„მასწავლებელი“—მოსწავლეთა ურთიერთობა დამყარებული იყო არა საღ პედაგოგიურ საფუძვლებზე, არამედ იგი წარმოადგენდა განწყობილებას დამპყრობელების დაპყრობილების წინა. ერთი სიტყვით, აქ მინიატურაში განმეორებული იყო თვითდამპყრობელობის ის უბეწი პოლიტიკა, რაიც სამისი წელიწადი სულსა ხუთიად რუსის ხალხს, მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ ჩვენ ქართველები ვიყავით და, მასწავლამ, რომაე წნების ქვეშ ვგზინავდით.

*) სემინარიის ყოფილი ინსპექტორი, შემდეგ მისი რექტორი და ბოლოს სარატოვის ვისკოპოსი.

პოპედონოსისა და კატკოლის სახელმწიფოებრივობის ფორმულა: „თვითმპყრობელობა, მართლ-მადიდებლობა და რუსული ხალხისონობა“ სემინარიის პრაქტიკაში მტკიცედ და თავდაპირველად ტარდებოდა.

გარდა ამისა, იმ დროს, როდესაც კავკასიის ადმინისტრაციულ-პოლიტიკური ცენტრ-ტუროსი-მსკოვარებაში შეზავდებოდა წარმადებენდა ინტერნაციონალურ ელემენტთა რაქციონურ საბუთებს, სადაც თავდა-ვიწყებულმა ეკსპანსიის ძეგლით ფუფუნება-საიმედებებით გაბრუნებული მცხოვრებთა ზედამხედველ, საქართველოს პროვინცია, იყო რა სულგანაბული მძიმე ეკონომიურ-პოლიტიკურ ღულე ქვეშ, სტიქიურად იღონებოდა შეუ-რიგებელი, უმბაოფილო და რამოდენიმე რეგულირე-ნური სულით. აი ასეთი პროვინციის შეიღებს მოყვარათ სემინარიის სასწავლებლად თავი და, უუკუვლი, მათ თან დაყოლილი ექსპანსიით დღის ტუქსთან ერთად უმბაო-ფილუმბაც პოლიტიკურ და სოციალურ უტუღმართობის გამო.

სემინარიის მოსწავლეები, რასაკვირველია, ვერ შეუ-რიგებოდნენ იმ აზრს, რომ მას ამაღლებენ საზოგადო პო-ლიტიკის განსამტკიცებელ იარაღად გალატაკებულ ხალ-ხში, და ეს გრამონა ახალგაზრდობაში უფრო აძლიერე-და შეურიგებლობას, უნდობლობას, ხიზლს, რაც თანდა-თანობით, შეგნებულ ხასიათს იღებდა. ის უფსკრული, რომელიც არსებობდა საქართველოს პროვინციასა და ტუროსის, ერთი მხრით, და მოქაფის მისწრაფებების და სემინარიის მთავრობის უფოდ-ცხოვრების შორის, არ რჩე-ბოდა შეუშინეელი სადი გონების ახალგაზრდობისთვის, ამის გამო უმბაოფილო მოსწავლე ან სასოფრეუთლებს ეს ე-ლიოდა და თივსებდა ნილიოსტის თუ „ბუნტარის“ ბძო-ლის მეოთხედს, რაც ზოგჯერ ხელუღონობაში გადადი-ოდა, ან არა და, უყუთეს შეუთხევამი, უნდა გამხდარიყო, თუ სხვა ხელმწიფყო პირობებსაც ჰქონდა ადგილი, შეგ-ნებულ რეგულირეობაში, რომელიმე პოლიტიკური პარტიის წევრი. ეს ასეც ხდებოდა.

სიმართლეს დავშორდებოდით, თუ ვიტყვი, რომ სემინარიის მოსწავლეთა მთელი შემადგენლობა აღწერილ უტუღმართობას უარყოფით ექცეოდა. პირიქით, უმრავ-ლესობა ეგუებოდა ამ პირობებს. მისი მისწრაფება წმინ-და მესმანერ იდეალობისკენ იყო მივრეული. ეს უმრავ-ლესობა „კეთილგონიერია“, ასე ვიტყვით, დასს ეტუვენ-ოდა. ის მხარს უჭერდა და ამართლებდა სემინარიის რე-ეიშს. მას ახალგაზრდური ზეციური გატაცება, კეთილშო-ბილური იდეალები არ ამოძრავებდა. მათი მიზნები ან ანაფორა, ან მცირეთ ხვედრი აკადემიელის ფრკი იყო. და სამუშაოდ ამ მიზნების მისაღწევად მზირად მდებალ უზნყო საშუალებებით სარგებლობდნენ. ასეთი საშუალებებს სასწავლებლის მთავრობა ამართლებდა, აქებებდა, რითაც შეჰქონდა მოსწავლეებში გარყენილება, გათიშვა და ერთი ნაწილის მეორეზე ამხერგება. პირველობა მთავრობის მეთოდის აქტიურად გატარებაში ეტუთენილად რუს ის და ბერძენ მოსწავლეებს. ასეთ, უკაცრული სიტუვაა, ნავაგო თვალსაჩინო მარჯალდებშიც ბრწყინავენ: ასეთს შავს ქარავან სტელი წითელი წინწყლივც სჩანდნენ. იი ერთი მარჯალდებთან, ერთ წითელ წერტილს წარმო-ადგენდა ის პირი, ვინც შეადგენს საგანს ამ მოკონებისა.

მე ვლახაკობ სოსო ჯულაშვილზე, იმ ჯულაშვილ-ზე, რომელსაც თვალსაჩინო ადგილი უკავია სამკოთა ხე-ლისუფლობის შექმნა-განმტკიცებაში.

სწორედ რეგულირეობიწი ცეცხლით აღგზნებულ ბუნებას შეეძლო ზიზილი შეეფურთხებინა ამ აყოლილულ ნავისთვის, ამ უტუნეთის საყვარელისთვის და შეგნებულად გადაღება ის „ბედნიერი“ მომავლი, რომელსაც უმბა-დებდა ჯულაშვილს სასულიერო ასპარეზზე კარიერა და დასდგომოდა ეკლავი რეგულირეობიწი გზას, როდესაც გაარკვევით არ იცოდა, სად მიიყვანდა ეს გზა, ან კიდევ კარგად იცოდა, რომ ამ გზით მავალი კისრის მოტყუაც ეწეოთ. მაგრამ ჯულაშვილის ბუნებამ დაბრკოლება არ იცოდა. მას შინი არ სწევოდა.

ჯულაშვილი გაცივანი სემინარიის პირველ კლასში 1894 წელს და უნებლედ დაუმეგობრდი მას. მე მიმიზი-და მისმა დამოუკიდებელმა ხასიათმა, რასთანაც წინას-წრობითი შეზავებული იყო გარკვეული გონება. მახვილი მეტყველება, კეთილი და უბრალო განწყობილება ამბანა-გემისაღმი, ბუნდა მოქისკი-მბიარული ხასიათი, მოს-წრეობილი ხუმრობა, მზირად დამკინავი კილითი, მოხდენილი, ტურობი ქართული სიმღერა და, რაც ყველაზე ძვირ-ფასი, იშვიათი იყო იმ დროს მისი მდგომარეობისთვის, როგორც საუკეთესო მოსწავლის, მთავრობის ვაჟუნის გათვქმე ღღამა მისდამი უნდობლად მოპყრობა.

სემინარიელის ნიჭი მაშინ მემწანური თვალსაზრი-სით ფასდებოდა, როგორც ქართველ საზოგადოებაში, ისე სემინარიის ამბანავაზში. ამა თუ იმ ნიჭიერ მოსწა-ვლზე ამბობდნენ: „ის საუკეთესოდ გაათავებს სწავლას, სახელმწიფო ხარჯზე წავა სასულიერო აკადემიაში და მი-სი „ბედნიერი“ ცხოვრება უზრუნველყოფილია“, ასეთი აზრისა ვიყავით ჩვენ სოსოზედაც პირველ კლასებში. ვინ წარმოადგენდა მაშინ თუ ჯულაშვილი ოდესმე ჩაუდგებო-და რეგულირეობიწი გზით დიდი რუსეთის სახელმწი-ფოებრივ საქმეს სათავეში. ჩვენ მაშინ შეგნეული ვიყავით იმ აზრს, რომ სახელმწიფოებრივი პირები პატარიომი-დანვე ეზავდებოან, ან, უკეთ, მათ ამზადებენ დიდი საქ-მისთვის სხვა გზით და ამისთვის შესაფერი სოციალური მდგომარეობაც იყო საჭირო.

სოსო, რასაკვირველია, თავის მდგომარეობით ასე-თი საქმისთვის ვერ მოემზადებოდა და ეს ფიქრადაც არ მოუყლიდა მას, ვინადიან ის იყო ერთი დატატი მერქმის ქტვირის შვილი, გამაზრდილი ყუფილავარ ნაყოფიერებამე-ტაქტირებაში, და ამასთან ისეთ დატქვითებულ ქალაქში, როგორიც იყო მაშინდელი გორი. მაშ ის, რისაც მან შემ-დეგ მიიღო, მისი ნიჭის და უნარის შედეგია, აქ არა-ჩვეულებრივი ნახტობია. ამ მოუღენას რეგულირეობის და-ლი აზის.

მართლაც, სოსო დიდად დაჯილდოებული იყო ნი-ქით. მას რა მოესურვებია პირველ მოსწავლეთ გაათავებ-და სწავლას და, როგორც ასეთი, სახელმწიფო ხარჯზე წავილიდა სასულიერო აკადემიაში, მაგრამ „ბუდისტ-ვარ-სკლავება“ სხვა გზა უჩვენა მას. მისი ბუნება იყო შევეუ-ბოდა იმ მუდური ცხოვრებას, იმ ფლიდობას, რისთვისაც ამზადებდა სემინარია თუ აკადემია. და, ვინც დააკვირდ-ებოდა მის ხასიათს, უმეველად უწინასწარმეტყულებდა, რომ ის სასულიერო სამსახურისთვის არ იფარებდა. მიუ-ხედავად იმისა, რომ სოსო საუკეთესოდ სწავლობდა, მი-სი კუთვაცევა, მისი მისწრაფება ვერ ამაყოფილებდა სე-მინარიის იწებულტრ მოთხოვნილებებს. უკანასკნელთა შო-რის პირველ დღელზე იღვა ევარდწოდებულ „მკლესიო-რი მიდრეკილება“, სწორედ ეს მიდრეკილება არ ეფარდ-ებოდა.

ბოდა სოსოს საერო კაცის ბუნებას. მართალია, ის არ მისდევდა სემინარიელების ქეიფს, დროს ტარებას, ქალების დევნას, უმინზო ხეტიალს ქუჩებში და ბაღებში, მაგრამ არც ბურსაკული ბუტუსუზა იყო. ის უფრო თანამებრძოლ ვე ხნის და ქცევის, ვიდრე სემინარიელის უხეშობის და უზრდელობის ტიპს წარმოადგენდა.

ყურადღების ღირსი არის, რომ სოსო, როგორც პირ. ევლი მოწაფე, გარეგნულად მაინც უფრო შვეიდი, წყნარი და რეგიმის მორჩილი, გამამართლებელი უნდა ყოფილიყო, მაგრამ არც ერთი ეს თვისება მას არ უდგებოდა. ის მაშინვე სტიქიურად რევოლუციონერი და დემოკრატი იყო და ასეთ აზმანაგებთანაც იკავებდა კავშირს. ტიპები რომელნიც სანიმუშო მაგალითს იძლეოდნენ „გველსურ მიდრეკილების“, როდესაც ისინი წირვა-ლოცვის შემდეგ საყდარში ჩრებოდნენ, საათობით მუხზმორცეკლი გულწრფელად თუ ფარსეცლობით თვალტყუპიანი წმინდანებს შელადებდნენ და ლოკადნენ მათ, სოსოს თვალში

მსახურებიც კი ქართველ მოწინავე პირთ, ჩვენს ზნე-ჩვეულებას მასხრად იგდებდნენ და ქართულ ენას მოურიდებლად ძალის ენას უწოდებდნენ. ამაზე ჩივილი კი არამც თუ არ შეიძლებოდა, არამედ თითონ მომჩივანი გამოვიდოდა გამტყუებელი და შეინიშნებოდა კიდევ, როგორც არა საიმედო პირი. სამაგიეროდ რუს მოწაფეებს აქებდნენ ჩვენს წინააღმდეგ, იყო ისეთი შემთხვევები, როდესაც ქართულ გვარებს და სახელებს იძულებით რუსულად აკეთებდნენ „ბაგრატას“ პანკრატად, „აშვილს“ იავეჯად და სხვა. ვინც ამას ეწინააღმდეგებოდა, მას ნიშანში ამოიღებდნენ და არ ახერხებდნენ. ბოლოს დროს აღმინისტრაციამ ეანდარმერაისთანაც დაიჭირა კავშირი და რამოდენიმე მოწაფეც, როგორც გამოირკვა 1917 წ. „ახრანის“ აგენტურის ქსელში ჩაბა.

ასეთ პირობებს ჯულაშვილის რევოლუციონერი სული ვერ შეურიგდებოდა და უსათუოდ მას ასე თუ ისე პროტესტით შეხედებოდა. მისი პირველი ლექსებიც ამ

ჯულაშვილი სტალინი

„ახრანის“ არქივიდან:

მისივე სიტყვით „ქრისტეს მიერ დაფლული“ საპყრობეს (Христу) ради юридические) გვანდნ.

ჯულაშვილის რევოლუციონერობა, როგორც შემჩნეულია სემინარიელების ცხოვრებაში, დაიწყო პროტესტით რუს შავრაზულ პოლიტიკის წინააღმდეგ, რომელიც გამეფებული იყო მაშინ სემინარიაში, და ეს ასეც უნდა ყოფილიყო. სემინარიის მთავრობა, პირველ ყოვლისა, გარუსების პოლიტიკას ემსახურებოდა. იქ იყრიდნენ თავს „გარუსების კომიტეტის“ წევრები: ვოსტოროგოვი, დემერტიევი და სხვები (ეხლა ყველას გვარები არ მასსეს). ყოველი მისწრაფება ქართველი მოსწავლეების, თუნდაც ეს ბავშური გატაცება ყოფილიყო ყაზბეგის ან აკაკისადმი, დიდ დევნას და უკიდურეს ზიზღს იწვევდა მთავრობის და მოსწავლეების შორე. ხშირად მოსწავლეები მათთან ერთად რუსი მოსწავლეები და, წარმოიდგინეთ,

ფაქტს ადასტურებს. სოსოს ლექსები შედარებით შინაარსიანი და ლამაზები იყვნენ. საუბედუროდ, არც ერთი ასეთი ლექსი არ შემორჩა, რომ ჩემ მოგონებისთვის დამეჩინო. ამ დროს ჯულაშვილი გატაცებული იყო სააკაძის ეპიკურის სარღობით და ტარიელ-ავთანდილის რაინდობით.

ვისაც ტფილისის სემინარიის ცხოვრებისთვის მეოთხმოცდაათე წლებში უღვენებია თვალი, ის შეამჩნევდა, რომ მოსწავლეები, რომელნიც შემდეგ რევოლუციონერ გახდნენ დასდგომიან, მესამე კლასში უკვე ეშვებოდნენ პატრიოტულ გრძნობებს და გადადიან სოციალისტურ ბანაკში. ხშირად მესამე კლასშივე ესენი შედიან ფარულ რევოლუციონერ წრეებში და აქ ითვისებენ ახალ მსოფლშეხედულებას.

ჯულაშვილის ცხოვრებაც ამ მოვლენის დამაბეჭებელია. ის მესამე კლასში შედის ასეთ წრეში, რომელ-

საკ ხელმძღვანელობს ლ. კეცხოველი (მოკლული მეტეხში) და პეტეონა მესამე დასულების მიმართულებას და მუშათა მოძრაობას. ამ დროს ეკუთვნის მისი რამოდენიმე ლექსი, დაბეჭდილი მაშინდელ, თუ არ ეცდები, სემინარიელების ფარულ გამოცემაში. ის ლექსები გვეუხებებიან, რომ სოსოს სულში დაიწყო ახალი ძიება.

ბი ერთი ამ ლექსათაგანი:

„ამ ქვეყნად იგი ვით ლინდა“
„ხარის ქარ დაწიაღებდა“
„ხარის ეპყრა მუხის თანდრის“
„ხმა ტკბილად აწკრიალებდა“
„ბევრს აუღვლია ამა ხმაში“
„გული ქვად გარდაქცეული“
„ბევრს გაუბრწყინდა გონება“
„მნელ უღუნთად ქვეყლი“
„მიგრამ სიდ ჩანგმა ძლიერდა“
„მეჭქარედ დაიგრაილა“
„განდევნილთ იქ ბრბომ გაბედვით“
„დაუღდა შხამის ფილა“
„და უთხრა: შესე, წყუთლო,“
„ეგ არის შენი ხვედრიო“
„შენი არ გვინდა სიმართლე“
„არც ეგ ციფრი ხმებიო“...

სხეული.

სოსოს, მიუხედავად მისი სერიოზული მუშაობის და მისწრაფების, ბავშვური მოსუენარობა და ლაზლანდარობა ჰქონდა დაზნებულთ. ერთ წუთს მას ვერ ნახავდით დადგარიმლის. რაც უნდა ღრმად ყოფილიყო გიტაცებული რაიმე სერიოზული საგნით, უნდა შეეცდოთ სახამი იყო საჭირო, რომ ის გამოგეწვიათ საოხუნჯოთ, მეტადრე, თუ მისი განუწყრელი ამხანაგი მიშა დავითაშვილი („Чоп“) გვერდით ჰყავდა. მაშინ უნდა გენახათ მათი „წარმოადგენები“. ვაი იმის ბრალი, ვინც ეს ორი ყბად აიბეზდენ, მის უნდა სადრე მივარდნილი კუთხე მოეცებნა საოსსწავლო ოთახს გარეთ და იქ მემკაცინა, თორემ მისი დასვენება შეუძლებელი იყო. ხშირი იყო ამ ნიადაგზე უთანხმოება მათთან, მხოლოდ უთანხმოება ზერტელ ხასიათის და მალე შერიგებით თავდებოდა. ან ვის რა ჰქონდა სოსოსთან გასაწყობი, როდესაც ყველა ჰხედდა, რომ მას ჰქონდა გრანობი და უკანა აზრები არ ამოძრავებდნენ— იქ მარტო ბავშვური ცეცქობა იყო, მეტი არაფერი.

ჯულაშვილის ძალიან ეხებებოდა ქართული სიმღერები, ხმაე ტკბილი, მესკალური ჰქონდა, სიმღერებში უყვარდა „ქონა“ და „გლესაჲ და გლესაჲ, ნამგაჲ“. სიმღერაში ან პირველს, ან მეორეს ამბობდა... კარგი ხმის გამო ის ერთი ხნობით საეკლესიო მაღლობელთა გუნდშიაც იყო.

მასთან ყველაზე ძალიან იყვნენ დაახლოებულიები მიშა დავითაშვილი (მოკლული 1916 წ. საფრანგეთში გერმანეების ომის დროს), პეტა კაპანაძე (ენლა მღვდელია ხაშურში თუ ცხრაშხაში), გიგუცა პარკელი. (უხანეს სასამართლოს სამოქალაქო განყოფილების წევრი), გრიშა გურუჯიძე (სოფლის მეურნე) და რამოდენიმე სხვა. ეს ხუთი კაცი შეადგენდნენ პირველ სამ კლასში განუწყრელ ჯგუფს. ჯგუფის სული და გული იყო სოსო. ჯგუფმა პირველად დაიწყო მეცადინეობა ფიზიკაში და სხვა საბუნების-მეტყველო საგნებში, შემდეგ მან მიჰყო ხელი კრი-

ტიკა-პუბლიცისტიკას, ბოლოს კი გადავიდა სოციალოგიაზე უკანასკნელ დარგში ჯგუფი მარქსიზმში გაიტაცა, მხოლოდ მარქსიზმ ბოლომდის ყველა წევრები არ შერჩნენ. მარტო ჯულაშვილი, დავითაშვილი და რამოდენიმე პარკად გაყვედნ ამ სწავლას.

ამ განუწყრელ ჯგუფს ჩვეულებად ჰქონდა ხუმრობის დროს ერთი მეორის ზურგზე შესხრომა. თაოსნობა ამგვარ ვარჯიშობაში, როგორც ყველაფერში, სოსოს და დავითაშვილს ეკუთვნოდათ. შეხატებოდა რა ვისმე სოსო ზურგზე, დაიკრავდა გულზე ხელს და მაშალაყინწასავით შესძახებდა: „ფოლადი ვარ, ფოლადი!“ სწორედ აქედან აუღია მას ის პარტიული სახელი **СТАЛИН**, რომლითაც იცნობენ მას რუსეთში. როდესაც ცნობილ კიმიბორე რევოლიუციონერ კოსირიოვს მის შეჯიბრებაზე: „იქნაო თუ არა სტალინა“—ოქ უარყოფითი პასუხი მიეცეო, მან შეშინა: „მეო რა ქართველი ხარ, თუ სტალინს ევრ იცნობო“. დაიხ მე „სტალინს ამ დრომდის (1917 წ. კერენსკის მთავრობის დროს) ვერ ვიცნობდი, თუმცა ჯულაშვილის ახლო მეგობარი ეიყავ სემინარიაშიც და შემდეგაც. სემინარიის შემდეგ მას მთელი რევოლუციონური საქართველო იცნობდა სხვა სახელით. ეს სახელი იყო „კობა“ ეს სახელიც სოსოს აუღია იმ ანექდოტური არაკიდან, რომლის მოთხრობა მას უყვარდა სემინარიულ ამხანაგებში. არავინ ნაამბობია მოსულელო მეცხეარე კობაზე, რომემაც პანტის გულისთვის მთელი თხის ფარა გაუწყვიტა თავის უფროს ძმას და აღუდებული წყლით გაუფუფუქა დედა....

გადავიდა თუ არა სოსო მეოთხე კლასში, მან უცებ შესწყვიტა მეცადინეობა და ხუთიებიდან ჩამოვიდა ერთებზე. მასწავლებელი და ამხანაგები განაცხადებდა ისეთი ცვლილებები და ვერ გამოეცხადებ, საქმე რაში იყო. მხოლოდ ბოლოს მიხედენ, რომ ის სემინარიას ოთარ ეკუთვნოდა. უნდა წასულიყო, წავიდა კიდევ, 1899 წელს ის მეოთხე კლასიდან გამოირიცხეს (უდათ სწავლის და ცუდი ყოფი-სკვეის გამო სხვებიდან ერთად). სწორედ ამ დროიდან იწყება სოსოს წმინდა რევოლუციონური მოღვაწეობა.

სემინარიიდან წასვლის შემდეგ ის შევიდა სამსახურში ტფილისის ოპერავატორიაში და აქედან იღებს მონაწილეობას ტფილისის ს.-დ. ორგანიზაციის მუშაობაში, სადაც განვითარებით და საქმიანობის უნარიანთა მალე იქცევს დიდ უფრადლებას. ოპერავატორიაში სოსო ღრმად სწავლობს მარქსის მოძღვრების და ხელმძღვანელობს სემინარიელთა ფარულ სოციალისტურ წრეს. მისი ჯგუფიდან მას ჩამოშორდნენ თითქმის ყველა, გარდა მ. დავითაშვილისა და ესეც მალე მოსკოვში მიდის საბუჭავალტერო კურსებზე რამოდენიმე თვით. მათ ნაცვლად ჯულაშვილს დაუახლოვდნ სემინარიის „წრიდან“ ახალგაზრდობა: სანიმე ალ., ბერძინაშვილი ვასო, ბერიშვილი ალ. გურგენიძე მიტა, ელისაბედაშვილი გიორ., ტოროშვილი მაღ. და სხვები. ამ ხანაში სოსომ ბევრ ახალგაზრდას უხელმძღვანელა რევოლუციონერ ასპარეზზე. ცნობილი კამო მისი მოწაფე და იდეური მიმდევარი იყო ბოლშევის. თითქმის არც ერთი იმ დროის სემინარიელი, ვისაც კი მოუწურებია ს. დ. პარტიაში მუშაობა, სოსოს უშუალოდ, არ შესულია ორგანიზაციაში. დიდი იპოპულიარლი პარონება იყო სოსო რევოლუციონერად განწყობილ ახალგაზრდაში.

მე გგონია შესაფერისი იქნება მოვიგონოთ, თუ რა მასალას უჩვენებდა ჯუღაშვილი სემინარიის მოსწავლეთა თეორიკანითარების წრეს შესასწავლად. იმ დროს, როდესაც ს. დედეაიანი მომხრე იყო ყოველწლიურ წიგნების კითხვის ბელეტრისტიული ნაწარმოებებიდანაც, ის ამის სასტიკი წინააღმდეგი იყო და მითითებდა მხოლოდ და მარტო მარქსისტულ და მუშათა მოძრაობის შესახებ ლიტერატურის კითხვას. ის ორტოდოქსალობა და უკიდურესი რევოლუციონერობა, რაც მას ბოლომდის შერბა, თავიდანვე ეტყობოდა მას, თუმცა დამაფრთხილებელი და ცხრაას პირველ წლების დასაწყისს. ის უკვე გამოცდილი და მოწინავე პროპაგანდისტ-ორგანიზატორია და ფართო მასშტაბით მუშაობს მთელ საქართველოს ორგანიზაციებში—ტფილისში, ბათუმში, გურია ქიათურაში და სხვებში.

1900 წელს ის ბელმძღვანელობს ტფილისის **მეთუ-თუნეთა** გაფიცვას, რომელიც მუშების გამარჯვებითი თავდება.

1901 წელს ოსტერვატორიაში სამსახურს თავს ანებებს; გადადის არა ლეგალურ მდგომარეობაში და მთლად ეძლევა პარტიულ მუშაობას. ვინაიდან მაშინდელ ტფილისის ორგანიზაციას ჯერ არ აქვს საბჭოელო მინქანა, სოხი ან თითონ ბეჭდავს ფურცლებს გეგმარებაზე, ან აბეჭდვინებს სხვა ამხანაგებს მ. დავითაშვილს, გ. პარკაძეს კამოს და სხვებს.

ამავე დროს ეტყობა, რომ სოხი ლენინის წმინდა რევოლუციონერ მარქსისტობას უფრო მაღლა აყენებდა, ვიდრე პლენარის, მიუხედავად იმისა, რომ ამ უკანასკნელის ნაწარმოებების „Монистический взгляд на историю“ და „Наши разногласия“-ს საშუალებით უკეთ გაეცნო მარქსის მსოფლმხედველობას. ქართველ მარქსისტებში

ტებში ყველაზე მაღლა აყენებდა ალ. წულუკიძეს, ლ. კეცხოველს და ს. ჯიბლაძეს.

1903 წ. ეწევის პარტიულ ყრილობაზე ის ემხრობა მეურავალესეთა რეგულირების და შემდეგ შემდგომი ერთად ბელმძღვანელობს მთელ ამიერკავკასიის მეურავალესეთა ფრაქციის ორგანიზაციებს.

1906 წელს სოხი ირთავს ცოლად ალ. სვანიძეს ჟმრის დას, რომელიც ქალიშვილობისას ირჩეოდა სილამაზით, წყნარია ხასიათით და შრომის მოყვარულით. სოხის ცოლი ერთი წლის შემდეგ უყვდება და, თუმცა ეს გარემოება თავიანთს სცემს მას, ის მაინც რევოლუციონერ მუშაობას ერთი წუთითაც არ ღალატობს და ჩვეულებრივ იხსენიობს განაგრძობს მუშაობას. მას ნახავთ ყველა რევოლუციონერ აქტში ტფილისში თუ სხვაგან თვალსაჩინო მომქმედ პირად. დისპუტებში ანარქისტებთან თუ ფედერალისტებთან შეფარებელი ორატორია, რასაც ხელს უწყობს მისი მდიდარი მესხიერება და განეითარება. თუმცა სოხი უკიდურესი კონსპირაციის დამცველია, მაგრამ ხანდისხან ებმება „ოხრანის“ ქსენებში, საიდანაც მას მიაქვამდებოდა ციმბირისკენ. ციმბირში ჯუღაშვილი „მუშაველობას“ ვერ იტანს, მაღე იპარება და ისევ უბრუნდება თავის საყვარელ მუშაობას. 1910 წელს, როდესაც ემ ტომსის გუმბრინიაში ვიყავი, სოხი იპარება ნარიშიდან.

1907 წ. მუშაობის ასპარეზი საქართველოდან ბაქოში გადააქვს, იქიდან კი რუსეთის სხვა სამრეწველო ცენტრებს.

ჯუღაშვილი—სტალინი რევოლუციის ხანაში ხდება ლენინის ერთ-ერთი საიმედო მარჯვენად. და ოქტომბრის რევოლუცია სამართლიანად აყენებს მას საბჭოთა ქვეყნის და პარტიის სათავეში.

გ. ბაკრაძე.

გამოსაღმება

(ჯორჯიაშვილის სხოვნას)

მწეილობით ძებო... ჯალათის ბრჭყალებს ვერსად წაუფელ როგორცა ვხედავ, ხეალ უნდა მომკლან, უნდა მაწაფონ... ნუ მიგლოვ მეგრძოლს, მშობელო დედაე!..

მე მით ვამაყობ, რომ პარნათლად სახრჩობელიდან გადმოვიხედავ და ერთხელ კიდე განთიადისას, უკანასკნელად ზეკას შევხედავ.

მე შევასრულე, რაც რომ მეწადა... მაშ შორს, ფიქრებო, შორს ჩემგან, სვდავ... არას ვინაღვლებ, ოლინდ ნუ მიგლოვ. ჩემო ძვირფასო, მშობელო დედაე!..

ქნარი.

რაც იყო, მოკვდა!

რაც იყო მოკვდა, აწ ძველი დრო არ დაბრუნდება, წინსვლაში ბუღბას მხოლოდ სული გამარჯვებისა; ეს ამოცანა ვინც ვერ ახსნას ვერ შეითვისოს, ის მსხვერპლი გახდება დაცემის და დამარცხებისა.

მე უძლებ ენით წინ მივდივარ, სულ წინ მივლტეი უსახლგო არის ჩემ წინ სივრცე ცად გადაშლილი, სულის ავისკრავებს, თვალს იტაცებს სამომავლისო, წითელი დროშა, ძლივს დროშა ათასად შლილი.

ბრძოლით დავიპყრობთ, ავაშენებთ შრომის სამეფოს, ჩვენ თვით გამოვსვდით, ჩვენ მომავალს დიად ომებით. ჩვენ გვახალხებთ, ავაფრებთ კაცობრიობას; ნიჭით ძლიერით, ახალ-ახალ გამოგონებით.

უნდა დანერგოს განადგურდეს ძველი ქვეყანა, მის ნანგრევებზე ჩვენ დაეწყებთ ახლის შენებას; ძრწოლით!.. სტრიოდით... ძველი ქვეყნის, ძველი ღმერთები!

თქვენ ჩვენებ შორის, ვერა პოეზიით აქ შებრალებას!..

სამსონ მგელაძე.

ლ ბ ტ ბ მ რ ბ

ტრაგედია

მოკმემდნი პირნი.

ლატავრა, სახე იდეალის.
სამი ხარღალი.
Inkubus, სახე ბოროტების.
ენგიაჩარ, ახიელი ბატონი.
დედა.
გამდელი.
მოურავი რესპუბლიკისა.
მწიგნობარი.

მგოსანი, მსაჯულენი. ელენი, ხალხი. სხედასხვა
დარგის მუშენი. დარაჯენი. ამალა. შუთქმულენი. გზირი.
ჯარისკაცენი და სხვა.

ხინა მოქმედების! განუხალერელია. !

მოკმედება პირველი.

ფარდის ანდამდე ისმის საყვირის ბმა, სცენაზე მრავალი ხალ-
ხია: გლეხენი, ზელოსნენი და ჯოველნიარ¹ დარგის მუშენი—ქალი და
ვაჟი. იქვე სდვას გაიქურა, დემონიურ სახის ადამიანი—Inkubus.
ცოხის გაღაგანზე სდვას გზირი საყვირით² ხელში. „დარაჯენი გუშა-
გობენ, ხალხი ჯგუფდება დავითოვდა და ერთმანეთში საუბრობენ.

I

გზირი, ზელოსანი, მკედელი, დურგალი, მგოსანი, ზეინ-
კალი, ხალხი და Inkubus.

გზირი. ჩემი საყვირი³ ქვეყანას შესძრავს!
ზელოსანი. ჩვენი ზელოსუღალს⁴ რამე ამბავი ეცნობებოდა!
დურგალი. მოულოდნელია⁵ რამე ამბავი!
ზეინკალი. უმკველია, რამე იქნება,
თორემ ჩვენ ასე... ასე სასწრაუოდ
არ შემოგვკრფოდა ..

სასნის, უტირის რამე!

მკედელი. მე ცრუმორწმუნე არა ვარ, მაგრამ
ეს ორი დღეა ცხვირის მაცემინებს და ისიც თითოს და ან სამს ერთად!...

უთუოდ კენტზე ღირდები ხოლმე!
ჩაქუჩს⁶ გაღვისირი, აღარ ვმუშაობ,
მკეტავ⁷ დარაჯებს და შინ მოვიდვარ!
ამ დღის უთუოდ თავს გადავიფლის შვიი ყოვანი
და თან დამწნავის...

დურგალი. მაგით ვარ გასურს სთქვა?

მკედელი. ცუდს მოასწავებს!..

დურგალი. შენ, მგობარო! ბებრებთან მჯდარხარ
და მკითხოხა შეგისწავლა!

მამ⁸ გამოიცან რას⁹ ვუფიქრობ ეხლა?

მკედელი. შენ რას იუქრებ? ქუშტარისაგან

თავში ტვინი გაქვს გაღაგებული!

შენ მხოლოდ ერთი გწამს—მატერია!

დურგალი. შენ ხომ ჰქონია გწამს და ეშმაკებიც!

მკედელი. უცაყრაოდ ვარ!

მე მკედელი ვარ...

და ჩემს ქურაში დავწვი ეგენი!

მე ეშმაკებზე არა მითქვამს—რა!

გამტკიცებ მხოლოდ:

რომ ჩვენს გარეშე, ჩვენს უნებურად
რალაც სხვა ძალა თითქმის არსებობს,
რომელიც გრძნობებს შეგპარება
და შთაიგონებს, რაც უნდა მოხდეს.
აი, მე ეხლა რალაც საშინის მოლოდინი მაქვს!
დურგალი. შენს წონხსა რომელ მუხეუმში ჰქონდა ადგილი?
ეგ რალაც ძალა¹⁰ სიდან შეგიძება?
მაგ გრძელ ცხვირიდან, თუ ყანყრალოდან?
ან შემდეგ სიდან გაუსვენ-ხოლმე?

საერთო სიცილი. Inkubus ხალხში დაძვრება და რალაცას
წერს¹¹ მუშენს.

მკედელი. მასხარა უნდა მასხარად მოკვდეს!..

გზირი. ჰე! ჰაა!..

ჩემი საყვირი ქვეყანას შესძრავს!..

გლეხი. რომელიც აქამდე მგოსანს ესაუბრებოდა

მამ დღეს პირისპირ ენახავთ ლატავრას?

მე არ მინახავს... არც ჩვენს სოფულებს!..

ამბავს წაივლებ...

მართალი არის, როგორც იქნებ?

მგოსანი. ხომ გავიგია ზღაპრებში თქმული

შეთუწახავი ქალი პირიშუა...

გრძნობის წაღები და მომბიბოლელი?

აი იმ ქალზე ლატავრა უფრო ლამაზი არის...

შეზიზიზიან და ჯერს უაღრეს

როს ოქვის სურით ის წყლიდან მოდის,

მას უკან მოსდევს ქალთა ამალა.

გინდა რომ მხოლოდ მას ერთს უყურო...

როცა ჰხედავენ, იკრფენ ძალას მოხუცებულნი.

იმედს. ჰპოვენ გულგატეხილნი.

დაფრდილობები ჯანსაღდებიან.

სასტიკი ლება, მრისხანე სცხრება.

ენება დამშრალი ინთება გრძობით.

ლატავრას ნახვით სული მშვიდდება...

მისდობარ სახლში ხალისიანი და გარდაქმნილი.

იმედით სავსე ებრძვი ცხოვრებას!..

ხმები. ლატავრა ჩვენი ბორკშესული ლეთაება არის!

მკედელი. ის ლეთაებაზე უფრო მეტია!

ის მოეღწეოდა რალაც განგებით

რომ შეემოსა ყოველი კარგი, რაც ჩვენს ხალხშია

და წინ გვდგომოდა ვით სულს სარკვე.

მწვეხი. უთქვამთ: თუ ფარას თვალი გადაჰყრა,

ცხვირს აღარ მოსდის მაშინ ზარალი

და ისე მრავლობს, ვით ფუტკრის ცოლი!

ზელოსანი. ერთხელ მოვიდა სახელოსნოში;

ნახა ყოველი იქ მომუშავე.

ჩვენ ის შევიგნეთ, შეგისისხლურკეთი

და იმის შემდეგ დრო-ხანა ვანვლო.

აღარც ერთს დარდი არ მოსწოლია.

მუდამ იმედი უტხოველდებათ.

მეუბნება შექმნეს მისდამი პირნი

და ყველა გულში იმის ლიდინებს.

დრო ისე მიჰქრის, რომ ვერ იგებენ!

სალამო მოდის, დილა ჰგონიათ!
იმ ქარხანაში მუშავდება ხალხის სიმდიდრე.
და ჩვენს ქვეყანას ყველგან აოხებს...

ხალხი:

- ჩვენ დაენგრით ცივი კერპები!
- ხალხის საუფრეს ტახტი დაუღვლით!
- ლატავრა არის სულის საუნჯე!
- კეთილშობილი ჩვენი მიხანა!
- თავისუფლების ემბლემა არის!

გზირი. ჰე, ჰე, ჰაა!

ჩემი საყვარი ქვეყანას შესძრავს!

ხმები. მგოსანმა გვითხრობს ლატავრას ლექსი!

ჩვენმა მგოსანმა კიდევ გვიმღეროს.

დასხედით! დასხედით!

მგოსანი. ჩანგზე რიტატივით ამბობს

ის აღმოზრდილა თეთრ ზამზახად, დილის მზის სატრფოდ.

კლდით ჩაუყვამს შუქის კაბა მარკოვანი.

ხალაბული მძივი ყელს უშვენიებს, მერის უამბორებს.

სხივის სარტყელი დაჭერიანებს, წელს უნარნარებს.

გელის საბამი ვარდის ძმებს ჩაჰკონებია.

სიბრძნის უშრეტო სიხარული შემოუბურავს.

სიამოვნების ოქროს ფლანგო ეფხებ ჩაუყვავს.

ხელში უჭირავს რტო სიმშვიდის და სათნოების.

ჩვენს სულში დღის ღვთაებრივის დიდებულობით.

დიღო ლატავრა!

წმინდაა, როგორც სიყვარულით მიმქრალი გრძნობა!

ტყბილია, როგორც უიმედო მიჯნურის კენესა!

ტყბილია, როგორც ჩემი ნატვრა შეცვარებული.

მის სადიდებლად ვმღერო ლოცვას, როს თვალს ვარიდებ
და საღამოთი ეფხუტები მის მოგონებას.

ვმღერი და ვიმღერ: გიხაროდეს სინათლის რძალო!

დიღო ლატავრა!

ხალხი სასიებამ შეიპყრო, სინამდის არღვევს Inkubus.

Inkubus. გრძელი მოგზავნილი ცხვირით, სატანური თვლები და
გამომწვევება აქვს. თავზე ჰხრავს მალალი ქედი, რომელიც არც
ცალმწერს მოგაგონებს და არც ბუნის ქელს. განიერი და ჩაშვე-
ბული შელვარი აქვია.

იგი ლატავრა ის არ არის, რაც თქვენ გგონიათ!

მისი მშვენიერა მოგაგონეთ მხოლოდ მგოსანმა.

თქვენ არ შეგფერით ფანტაზიას ბრმად თან გადაყვეთ!

ხალხს შეატყობს უმეცარეობას.

თუმცა კი უნდა გამოტყველოთ რომ დიდებულაია,

მაგრამ რომ ცრუად გაიხადოთ...

მოქალაქე. აწვეანებებს შერ, ჰეი მშობილო!

ჩვენ წრეს არ უნდა გკუთვნოდეს, გატყობ ქაჩანში!

ზეინკალი. ორჭოფი სიტყვა...

მუშა. შენ მას ასხენებ სიძულვილით, ვინც კი ჩვენ გვი-
ყვარს!

ნებას არ მოგცემთ!

Inkubus. ნებას არ მოცემთ?!

საკვირველი ამბავი არის!

ნებას არ მამლეთ თავისუფალ რესპუბლიკაში?

მეადელი. ხალხის საუნჯეს აღიარა ის რესპუბლიკაში!

ვინც მას შებოღავს, ის მტერია უმრავლესობის...

და შენ მტერი ხარ! ან მოსული პროფოკატორი!

Inkubus. მე მაგ სახელს როცა ვიშასხერებ?

გითხარით მხოლოდ: მოგკენდათ! ეს მართალია!

ხელს დაკოვრებული მუშაობით, გულმკერდს გ მურუღს

და შუბლს გაოფლილს არას არგებს მშვენიერება!

ხალხი. — სწორად ჩვენ გვარგებს! ჩვენ... ჩვენ!..

— ის დრო წავიდა, თქვენი ხელში რომ ის დააქვოქეთ!

— გატყობთ, მტერი ხარ!

აღელვებული ხალხი გარს შემოებნევა და სურთ გასწორ-
დნენ. **Inkubus** გამოუსტუმრებიათ, აბრეხა მალღობზე და რიხიანად

Inkubus. მომიმინეთ!

სათანადლოთ თქვენ არ აუასებთ!

მე მას შეგწერე მთელი ქონება!

მე ავღმენე ხელოვნების დიდი ტაძარი!..

ქალაქი მისი გაგამშვენიე მარშალირით!

ავაგე ჩვენი რესპუბლიკის საშინეს სახლებზე

ციხე-კოშკები, სანგრები და სიმგრებები...

ხალხი. არა! არა! ჩვენ ავაშენეთ!..

ჩვენის მარჯვენიო!

Inkubus. ფული ხომ ჩემი იხარჯებოდა...

ბაჯალლო ოქრო!..

მუშა. ის ფული ჩვენი, ხალხისა იყო...

ზედმეტი ოფლი...

Inkubus. დიახ! ხალხისა!

ფულიც ხალხისა! (თავისთავს)

— თუ მათ ეყირით არ ვაჯობე, შუა გამგლეჯენ! —

მაგრამ გეგმა ხომ მე შევადგინე?

მე ავაშენე ობოლთათვის თავშესაფარი!

უმეფეარაა კასია მე ვაეხსენ!

სახალხო სახლი!

და დღეს ჩემს ამავს აღარა აფასებთ?

ან რად გგონიათ მძულდეს ლატავრა?

როდესაც დივი დამჭირდება, მასზე ფფიულობ!

აბა უყურეთ, აი, ამ გახეთს!

ჩამოთვლილია მისი ღირსება!

ქება-დიდება რჩეულ სიტყვებით!

ეს მე დაეწერე, გამცნე ქვეყანას...

მე ვარ ერთგული...

ხალხი. ჩვენი ყოფილა! ჩვენი ყოფილა!

დურგალი. მე კი ჯეგანა, გრძელი ცხვირი სხვისკენ მი-
ქონდა!

Inkubus. ამხანაგებო! როგორ იქნება?

ჯერ არ მოუსმინეთ, კაცს მისცვიდებით

და ლამის არის შუა გაგლოჯიოთ! ოფლს იწმენდს

ეხლა დარწმუნდით, რომ ვარ მოყვარე!

კაცს რომ იმეტებთ, განა კიტრია

მეორე ხაფხულის ისევ მოვიდეს?..

იციო რა გითხრათ? თქვენ ეს არ იცით!

ცნობის მოყვარეობით გარს შემოებნევიან

მე გატყვით ისეთს საყურადღებოს,

რაიც ლატავრას... არა, ჯერ დარჩეს...

ცივად სწავტეს ლატავრას.

ხალხი. გვითხარ! გვითხარ!

Inkubus. ზა! ზა! ზა!

გზირი. ჩემი საყვარი ქვეყანას შესძრავს...

თქვენ ემანდ სხუბობთ და არ კი იცით,

რემი საყვარი აქ ვის მოუხდის!

დღეს თქვენ ვიგებთ ისეთს დიდს ამბავს,

ჯერ არ გსმენოდით თქვენს სიცოცხლეში!

ჩვენი საყვარი ქვეყანას შესძრავს!

ხალხი. სიჭკი, რას ვაგვიგებთ?

— თადი, ტის უხმოვ!

— რად სცემ შენს საყვარლს ასე შეუბარებ?

გზირი. როცა ქვეყანა ცხოვრებით სტკბება, ხალხი სთვლემს მამინე... მტერი კი ფხიზლობს!

ჩემმა საყვარელმა უნდა შევიტოვო!

და განუფანტოს თავდაფიცება!

ხალხი. შენს ლაპარაკში იმალება რაღაც საშიში!

ოთქის გვიმაღლე საიდუმლოს... გაგვაცხადინე!

გზირი. აქეთ მოდიან ხელისუფლებანი! ალბად გეტყვიან!

Inkubus. რადის იქნება მოვიდოთ ბოლო...

დავადგათ ფეხი...

გაიდგეს ბურჯი, თავს მეფედ გარძნობენ!

მათ დაევიწყათ, მონებელ მყავდნენ...

ეს სულ ლატავიას სიყვარულმა ჰქმნა!

მე უნდა კერპი მათ დაეფნებოდნენ,

და დაეუკარგო მისდამი რწმენა...

დავანაწილო და დაეუფლო!

მათ ბატონობას როგორ ავიტან!

გლეხი. ვინმე გყავს განა კიდევ ბატონი?

Inkubus. ჩუ! უკრს მიგდებენ?

ჩუმაღ! ჩემს თავზე ესჯავრობდი მხოლოდ!

დიდებულია ჩვენი ქვეყანა!

მისი მშვენიერება ლატავიაც ხომ დიდებულია;

ხა, ხა, ხა!

III

ივინივე, მოურავი, მწიგნობარი და მსაჯულნი.

მოურავი. ხალხი გვისმინეთ!

სამი დღე არის გმსჯელობთ ერთს საგანს

და ჩვენ, თქვენ მიერ ამორჩეულნი,

ვერ დაუადგეთ ჯეროვან დასკვნას!

თქვენმა შთავრებამ მარტო ვერ იღო პასუხის გება!

და გადასწყვიტა მსაჯულთა კრებამ:

თქვენვე მოგმართოთ!

თქვენ იცით: მტერი გყავს ჩვენ მრავალი.

იმათ ჰშურთ ჩვენი ბედნიერება,

რომ გარდაეკმენით მგელი სამეფო

და დაემაყარეთ სრულად ახალი,

სად ზენარია ხალხის უფლება

ხალხის სურვილი და ნებისყოფა!

ეს ჩვენს მეზობელს უცხო მოსისხლეს,

ვის ქვემევრდომად ჰყავს ველურები,

არ ასვენებდა და ძილს უფიხიბდა.

რომ ჩვენი ხალხი კეთილდღეობით წინ მიდიოდა.

მიხეზი კიდევ მოუძებნია,

რომ შარი ჯოგედოს და შეგვებრძოლოს.

დაამზის ჩვენი ოქროს ქალაქი!

ვითომც თხოულობს, მაგრამ ეს თხოვნა

ცოც მუქარაზე გარდამეტია!

ხალხი. — რას ითხოვს?

— რა ჰსურს?

— ვინ არის იგი?

მოურავი მეფე ენგისარ!

ხალხი. — მეფე ენგისარ! — მოისხანენ მეფე!

მოურავი. იგი თხოულობს ასულს ლატავიას!

ხალხი. არ შეიძლება! არა! არა! — ის ჩვენ დაგვიცინის!

— ლატავიას იგი მონად გაიხდის!

მეშა. ხალხო! მისმინეთ!

მეფე დასკინის ჩვენს წმინდა გარძნობას!

ველურ დათესს უნდა საჯიჯგველად ჩვენი დიდება!

არაფრად ადღებს ლატავიას სურვილს!

არ შეიძლება...

ზენკალი. დღე ლატავამ თვით გადასწყვიტოს!

მეადელი. თუ მან უფრო უთხრა აზიელს,

მაშინ ჩვენ გავცემთ ღირსეულს პასუხს!

Inkubus. მინდა ესთქე, მაგრამ ჩამაქავებენ...

არ ესთქე, ეუმტუნებს დასახულს მიზანს...

ჰეი მისმინეთ!

იცით ვინ არის ის აზიელი?

იცით, რომ ჯარი ჰყავს მას ძლიერ?

დურგალი. ჩვენ ეგ გვაზინებს! მას ჯარი ჰყავს!

Inkubus. კი არ გავიზნებთ! მე რჩევას გაძლევთ!

მეფე თხოულობს ასულს ლატავიას?

მეოე რა მოხდა! თქვენ უნდა დასთმოთ!

მეადელი. შენ ხომ იმასი ბაგენტი არ ხარ?

Inkubus. მიჰყე და მოჰყე ამ ობერს სოფელს!

თქვენ გაყავთ ცოლშვილი... რისთვის უნდა გასწიოთ

თავი?

ხალხი. ჩვენი მიზნისთვის!..

— ლატავა ჩვენი მიზანი არის... ჩვენი დიდება!

— ის სიმბოლოა ჩვენი სიწმინდის!

— მისი მშვენიერებით ყველანი ესტკბებით!

ხელისანი. ვინ ხარ, ძმობილო! რატომ ვერ გიცნობთ?

რად უმზიდრდები მუდამ ჩვენს გარძნობას?

Inkubus. როგორ ვერ მიცნობთ?

მაღად ჭუდს ეყვანეთ იყვებს.

იი. მეც თქვენებრ... მიცან? ხა, ხა, ხა!

ან რად ჰკითხოვთ გვირსა და სახელს?

ალბად რასიფულს დასაბამს ეძებ!

ჰეიდა, თქვენებრ ვარ აღმაიანი!

ამხანაგი ვარ!..

მე ვარ **Inkubus**!

აქ, აზიში და ევროპაშიც!

კარგი ნაცნობი სამი საოფლის!

მეც ვვიანხმები თქვენს მოსაზრებას:

დიე, ლატავამ თვით გადასწყვიტოს: გლეხს ჩააფლეს ხელს

— მოდი, სთქვი რამე!

შენც თავს გასწიო?

დასთმოძ ცოლშვილსა?

თუ წინააღმდეგს პირველად იტყვი,

მე გავამარებ ოპონიციას!

უპირველესად შენ გკითხვება: შენა ხარ ბურჯი!

გლეხი. აზიელ ბატონს აქ არ მოუშვებთ.

თუ თქვენ არ გეყოთ ტყვია-წამალი,

სოფლად ბერია: ბარი, წერაქვი,

ფიწალი, ცელი და ბასრი ხმალი..

Inkubus. ვაშა! ვაშა!

ეგ იარაღი საუცხოოა!

კაცი თუნდ ტყვიას გაუხვრეტია

და თუნდა ფიწალს, რა გაჩივია?

მწიგნობარი. ჩვენ ეს ამბავი ემცნეთ ლატავიას

და განაცხადე სრული უფარი!

ხალხი. — განა ლატავა ჩვენ დავკავებდნენ?

— წაშლის ჩვენს სახელს, ჩვენს სიამაყეს!

ხელისანი. ამას ლატავა რომ არ იხამდა,

თქვენ უნდა ყველას კარგად გცოდნოდით!

მწიგნობარი. უფარი ჰქონდა ომის დაწყებას!

თადეს საყვირი სარდლებს უძახის...

მაღე ისინიც აქ გაჩნდებიან!
ლატავრა თუნდაც მსხვერპლია შევწიროთ,
რაც არ მოხდება ეს არაოდეს,
მაინც ის მიზეზს სხვას გამოჰსახავს,
რადგან ჰსურს მტარავალს თვით ჩვენი ხალხის
დამორჩილება, დამონივება!
რის თანამგრძნობნი ჩვენშიც ბევრი ჰყავს!

ყველაზე Inkubus-ს დაეძადავინ.

ჩემი რჩევაა და მსაჯულნიც შეთანხმებთან:

ან უნდა დაეთმოთ ჩვენ ყველაფერი,
ხელი ავიღოთ ჩვენს ქვეყანაზე
და მონაპოვარს დიდს უფლებებზე, —
ან იარაღი უნდა ავიხსოთ,
ბრძოლაში მოგვცდეთ, მხოლოდ არ ენახოთ
მონის უღელი ხალხის კისერზე!

ხალხი. შეურაცხყოფას სჯობს დავიხსოვნეთ!

მწიგნობარი. ვით საბერძნეთში ერთს დროს ჰალადა, *)

ეგრეც ლატავრა მფარველობს სიბრძნის,

თვით ჰარმონიას და ჰოენისა!

და რომ ლატავრა ტყვედ გაიხადონ,

სხვა რაღა იყოს თავისუფალი?

უნდა ატირდეს ყველა ღმერთი?

უნდა ჩაეცკათ შავი ძაძვები!

მგოსანმა უნდა ჩანგი გასტეხოს!

გრძნობა სევდიანად დაავადმყოფეს!

უნდა, ჟურწმუნო შეგვეჩვენოს გული!

უიმედობამ დაისადგუროს!

მუშა. ლატავრა ჩვენი სიხარულია!

თავისუფლების ცოცხალი სახე!

ვინც მას უსურვებს შეურაცხყოფას,

ხალხს შეურაცხავს...

აბუხად გვივდებს იგი მტარავალი!

მიზეზს ის იძებს ჩვენს შესამუსრად,

გარამ მიზეზი ჩვენ უფრო ვაოვეთ,

რომ იგი დაეცეთ, მის ქვეყანაში

ავადრიალით სიბრძნის დროშა!

Inkubus. უფროთ ამით გათამამებას!

აქ ხომ ძალიან მეტაშინებთ,

იქაც გაგიშვით და არ მოგტეხოთ გზაში კისერი!

მოხუცი მსაჯული. ჩვენი შეგნება თუმცა ომს უარს ჰყოფს,

არ ჰსურს დიდუროს აღმას სისხლი,

მტარკა თავდაცვის ალღო დიდია!

შეღებება! არ ჰქნაოთ, რომ ჩვენა თეთრმა

იხილოს ისევ მონის ბორკილი!

უნდა იბრძოლოთ უკანასკნელ სისხლს წვეთამდე!

ხალხი. აღტაცებული

უნდა ვიბრძოლოთ! ვფიცავთ თავს დავდებთ!

დარაჯების ხმა ყოველ მხრივ:

— ეჭე ჰე ჰე! თვალს ადევნეთ!

— აგერ გამოჩნდნ!

— მათი მერნები მოჰქროლავენ ფასკუნებებივით!

— ჩვენი სარდლები ახლოვდებიან!

ხალხი. ჩვენი სარდლები ახლოვდებიან!

გზირი. ლატავრა მოდის მათს შესახვედრად!

III

იგინივე და ლატავრა ამალით.

მოურავი. ჩვენი ამაყო და თამამო თავისუფალი!

ლატავრა. შორსა თუ ახლოს, მუდამ თქვენთან ვარ!

ჩემი საღამო!

თქვენს ფეხს და ზრუნვას ჩაქსოვილი ვარ!

და დიდად გვაძლობთ თავდადებისთვის!

მწიგნობარი. ჩვენი ზრუნვა განგამტკიცეთ ბედნიერება!

და დიდებული სიხარება!

ჩემსა ძახილზე შემოკრეფილან

და ყველას სახე გაბრწყინებია!

თვითელს ვიცნობ სულს თვისტომებს!

თუმცა აქ არ ვიყავ, მაგრამ მესმოდა

თქვენი ჩემდამი თავის განწირვა!

მეღმობას ვიძღვრეთ!

ენგიხარ მევე ჩემს თავს მოითხოვს,

მე ვსთქვი უარი!

მაგრამ თუ თქვენი სურვილი არის

წავეყ მის მზელად, დამეორჩილებით!

მე ხალხის ნებას არ ვადრევე!

ხალხი. ჩვენ ვადაეწვევით: არ შეიძლება!

ლატავრა. დღეს მზის დღე არის.

ალორძინების! ჩვენი ხალხის დღესასწაული!

ამ დღემ არგუნა გამარჯვება ჩვენსა წინაპრებს

და დავიცოცხლეთ მათ ანდერძად: ეუძღვნიდეთ ქებას!

მზისკენ დაეპყრობს ხელებს

მზეო ნათელი!

შენა ასულდგმულზე მოელს სამყაროს მხურვალე სხივით!

შენ ჰქმნი ყოველ წამს ახალ სიცოცხლეს!

შენ ათბობ გრძნობას, შობავ ნათელ აზრს.

აჲ შენს წინაშე წარმოსდგარავარ სულით შიშველი.

შენ ერთს ვადიდებ! შენ გამო ვცოცხლობთ

შენ ხარ წყარო უშრეტო ძალის!

რაიც სივრცეში ვაფანტულა შენის სხივებით

და რომელთაგან აღმოცენდა ნორჩი ბუნება,

ხოლო ბუნებამ შენი ძალით შვა ერი ჩვენი.

მოვესწარები შენს დიდებას, სამყაროს სულს,

რომ ჩვენ, ნაწილმა, შევიმოსით შენი სრულყოფა,

და, როგორც უწინ, კვლავ ვადიდებდით!

ამაღა გადობს მზისაღმის, ლატავრა სიმღერის რიტმზე ცე-
ვეს ვერც მიშვდ, შემდგმ მფრევალით, აპოლონის რიტმიდან გადა-
დინა დღისთვის გატაცებაზე. ხალხი აღტაცებულია. ზეიშა. ბალეტ
Inkubus ზურთს სავსე ყველგანა აღტაცულა. გარდცხ სისხლს
აღტაცებული ძახილი:

— ჩვენი სარდლები! გაუბრალონი! სამს მას, სამს რაინდს! ვაშა
ჩვენს მვეცხელს!

— უკვე მოსულან!

— რა რიგად ვვლავ!

— სამი მმა ჩემთვის თავდადებული!

— სამი დარაჯი!

VI

იგინივე და სამი სარდალი: გურამ, რატი, ბექარ.

მოურავი. ჩვენთან არიან ძლევამოსილ ჯარის უფროსნი!

მოვესწამებთ გურამს! რატი! ბექარ! ლომგულს!

გურამ. თავდეს საყვირი მოვეწვივდებო.

თავი ვანებთ ბანას საივემ.

და გამოვჭროლოთ ელვის სისწრაფით:

რა მოხდა განა მოულოდნელად?

*) ლეოტაბა ძველს საბერძნეთში სიბრძნის, ზელოვნებისა და
მეცნიერებისა.

ვიფიქრეთ: მტერი თუ თავს დაესხათ,
ჯერ ხომ ჩვენ უნდა შეგვიხვედროდნენ.

მაგრამ სასაღერებზე შევიდოდა არის!

რატი. ბედნიერი ვართ, ლატავრას! გედავთ!

ბექარ. ლატავრა ივრძნობს ჩემს ალტაცებას!

ლატავრა. მუდამ მესმოდა, თქვენი საქმე ესდენ საგმირო!
თქვითან ვმცორობდი, სულის დღევით, ჩემის ოცნებით!

სამნი. ჩვენ სამნი ძმანი ერთგულნი მარად
შენც და ჩვენ ხალხსაც ქვემსახურებით!

ბექარ. რადგან სამივეს შენ გვიცეცხრას წმინდა ოცნებით
რაიკეთის ჩვენ წინაშეს ვერც ერთმა მტერმა...

გურამ. თუმცა შორს ვეყავით, მაგრამ ფიქრი შენს ახლოს
იყო...

რატი. და იგი ფიქრი ჩვენ მარად ვაშვს დამუღებდა!

ბექარ. ერთხანად ვაშვობდით: ნეტარედდეს სინათლის რბალი!

ლატავრა. ბედნიერი ვარ, ოცნება რომ ჰგავს სინამდვილეს!

მიწიანოვაძე. სიხარულისგან ჩემი თვალი ცრემლით ივსება!

მოხუცი ვხედავ შენთან ახლოს ესრეთ: ჰაზუტებს!

შენსა მომავალს რკინის ხელით განამტკიცებენ!

ხალხი. ვაჟა ჩვენს სარდლებს! ვაჟა ლატავრას!

Inkubus. თქვენი ერთგული ვეღარ მიცანით!

მობარბული ვარ; ხა, ხა, ხა, ხა! მობარბული ვარ!

იქნებ თუ მართლა გამოვიცალა?

აი ეს ხალხიც სალამს მოგიძღვნიან...

ანიშნებს და ხალხი იძახის: ვაჟა ჩვენს სარდლებს!

ვით უწინ, ცხლაც თქვენთვის მე მზად ვარ!...

ბექარს ცოტა განუხ ვაიყვნა და ჩუხად

ბექარ! შენ მათზე უმცროსი ხარ, და გაგიბედავ...

როცა აქ მორჩეთ, გახივით მომბრძანდეთ ჩემთან სადილათ...

ეს ორი დღეა თქვენ გელოდებით

და თადარიგიც მიცემული მაქვს...

ფეიქაძე, ვერ ნახათ ჩემზე ერთგული!

მოურავი. რომელიც გურამს ელაპარაკებოდა.

....და მოგახსენებთ!

ეს სამი დღეა ელჩნი ვეცხენ...

იმ ელჩებს ცხლავ აქ წარმოვიადგენ...

თვით მოუწმინეთ...

აი, მიზეზი რომ ხალხი შეტარ

და თქვენც სამნივე აქ დაგიბარეთ ერთს მღვებელს

— წარმოადგინე ელჩნი ხალხს წინ.—

თქვენ კარგად იცნობთ ჩემს მოსისხლე ენგიარს მეფეს.

და არა ერთხელ ამ ქვეყნიდან განგდევნიათ.

დღი ბანია ჩუმიდ იყო, არას გვერჩოდა,

და თქვენ ამ ხანად აყვავეთ ჩვენი ქვეყანა.

მაგრამ დღეს ისევ ხარბი გული შურით ავისია

და მიზეზს ეძებს...

ბექარ. ლატავრას ხელზე დამბრბება.

შენს ნათელ სახეს ცხადად ვხედავ უსაზღვრო გულში!

შენის ცხოვრების სწიფით ჩვენც ვსუნთქავთ!

რატი. და გვამოძრავებ!

ბექარ. და გვამოქმედებ!

ბექარ. **გურამ.** **რატი.** ერთი გაზაფხულის მზიარულს დილას

გამომიქოროლე, თან წარმიტაცე

— და შემიყვანე სულის წალკოტში

სად უფიქროვ ვაძინი დღეობა.

— მითხარ: აკრიფე იგი საუნჯე

და მეც ავკრიფე, თან წამოვიღე.

— და ის საუნჯე მე ხალხს გარდავცე.

— მაგრამ როს მწუხრის ბინდი მოვიდა,

შენს სამსხვერპლის წინაშე ლოცვად წარმოვსდევ...

— და რა ებიბო? იგი საუნჯე

მე რომ ხალხს ვუძღვე, შენგან მომდინილი,

— კვლავ მესმის წინაშე მწუხრად ელგა!

სამნი. შენი საუნჯე ჩვენი არის, ჩვენი კი შენი,

ხილო ყველასი! — ჩვენი ხალხისა!

ლატავრა. ო, თქვენივე ერთად რაობ ენეტარებ!

V

ივინივე და ელჩები აზიურად ჩაცმულნი.

ლარაჯი. გზა მეფის ელჩებს:

ხბები. როგორ ეტყობათ მონის ბეჭედი!

— მათ ქვეყანაში ალბად ხალხიც უბედურია!

— როგორც წინა დროს ჩვენი მამები!

ელჩი. მგზავნის ენგიარს მზის ქვეყნების დიდი მპყრობელი,

რომელიც უკვე საზღვარზე სდგას ურიცხვი ჯარით,

და მოუთმენლად ელის პასუხს თუ რას გადასწყვეტ.

II ელჩი. მხოლოდ შენ მასუხარ, ერთად-ერთი მთელს

ქვეყნის ზურგზე,

შენ ერთს გიშვადებს სადღეოფლო იშვით გვირგვინს.

თან დაგვაბარა: სურვილს ნებით თუ არ დამკვიდრ.

დაუყოვნებლივ შენს ქვეყანას შემოესევა,

დაგვატარებს ძალით, ტყვედ წაიყვანს და შესარცხვენად

უბრალო მხევილად გარდაგაქცევს! — ხასად დაგისვამს!

აი ფირმანიც!

ბექარ. ამ სიტყვებით აინთება. მივარდება მოციქულს და სილას შე-

ნაპირებს. ფირმანს მხედს და პირში აკრის.

ხასად დაიხსენა?..

აი პასუხი! წადი ბატონს ეს მოახსენე!

ლატავრას მუხლს მოუღოს.

გთხოვ პატივებს! წყენით აღსავსემ

ვერ გამოვინებ უკეთესი საშუალება!

Inkubus. ხა! ხა! ხა! ომი დამიწყო! ომს გაუმარჯოს!

გურამ. წადით და ასე მოახსენეთ და დაუშატეთ:

რომ სამნი ძმანი მზად არიან შეგებრბოლონ-თქო!

რატი. ის კარგად გვიცნობს, უკეთესად უფრო გაგვიცნობს!

ელჩები გაიდან

VI

ივინივე ელჩების გარდა.

მოურავი.ომი უკვე დაწყებულია!

მოიტათ დრომა და იგი ხმალი!

ლატავრამ უნდა ერთ-ერთის გადასცეს!

მთავარსარდალი ამ სამს ძმაში იგი იქნება!

შეიძებნა დავკელი დრომა და ხმალი. ლატავრას მოუტანენ

ლატავრა. უნდა გარდავცე ერთ-ერთ მათგანს! უნდა გარ-

დევცე!

მაშას იღებს ხელში

ბასრო მახვილი!

შენ ხარ დილბა, ძლიერება, თავისუფლება!

საიწმე. სარდლებს ათავლიერებს, თითქმის ირჩევდეს მათ შო-

რის, თუ რომელს გარდაცვს, შემდეგ გურამისკენ გაგანება და გა-

ტაცებით, მსურთაღუდ:

ო, ჩემო გურამ! შენი თვალნი რაობს ზარწყინად!

შეგვიტრებელი შენი სული სიღრმით გამოკრითის,

ხოლო იმ სულში იხატება ჩემივე სახე..

ვამაყობ შენის ერთგულებით, ძვირფასო გურამ!

რატოს მიფრუხვება, ვერცე გატაცებით

ძვირფასო რატი! ვამპრობო, ჩემო რაინდი!

ვგრძნობ შენი გულის წმინდა აღერის, ჩემდამი მოძღვნილს,

განუყვარი ვარ შენს ალერსთან და შენს ფიქრითაგან...
ვაიმაყო შენის ერთგულებით, ძვირფასო რატო!

ბეჭდის მიერუნდნება, ვერც ვატყობთ
ო, ჩემო ბეჭაო! რაინდო და ჩემო არჩეო,
თვით სიხმარშიაც მე შენს მიჯნურს თავს რომ მევლები!
განა არ მამცნობს შენი ზრუნვა რაივთ გიყვარვარ?
ვაიმაყო შენის ერთგულებით, ძვირფასო ბეჭაო!

განუ გადგება და დროშას გაშლის
სულზედ უტკეპნო!

ამ ხმაღს და დროშას... შეგრუბნა და შემდგ უცხად
მე ვიტყვებ!
თვენი კი მოგიძღვებით ჩემს უსაზღვრო, წმინდა სიყვარულს!
წადით, იბრძოლეთ ჩვენი ქვეყნის საკეთილდღეოდ!

ალტაიება

ხალხი: დილეო ლატვარა!

ფ ა რ დ ა.

სანდრო შანშიაშვილი.

ჩვენი კულტურული ფრონტის გარშემო.

წერილი მეორე

ჩვენს პირველ წერილში (იხ. „დროშა“ № 8) აღვნიშნეთ, რომ საქართველოს რესპუბლიკის ფარგლებში ქართული ნაციონალური კულტურის ასაღორძინებლად და განსამტკიცებლად საბჭოთა ხელისუფლებამ შედგმოი ყოველთვიური პენსიის დანიშვნის სახით ნიეთიერათ უზარუნველყო საზოგადო მოღვაწეები, რომლებიც სრულიად უანგაროდ ხალხში და ხალხისათვის იღვწოდნენ სამეცნიერო, სამწერლო, სახელოვნო და საპედაგოგიო ასპარეზზედ, მაგრამ ყოფილი რუსეთის ბიუროკრატიული მთავრობისაგან არა თუ ნიეთიერ დახმარებას, პირიქით უკიდურესს შევიწროებას და დევნას განიცდიდნენ.

ამ წერილში კი ჩვენ გვსურს მკითხველის ყურადღება მივაქციოთ მეორე ლინისძიებაზე, რომელიც საბჭოთა ხელისუფლებამ დასახა ჩვენი ეროვნული კულტურის უფრო მეტი დახმარება და დასამყარებლად და ასაღორძინებლად.

თეთივფერი სახელმწიფოს გონებრივი წარმატება, მისი სოციალური და ეკონომიური კეთილდღეობა უმეტესად დამოკიდებულია იმაზედ, თუ რამდენად სწავლა-განათლება გაერკლებულია მშრომელ ფართე მასებში, თუ რამდენად ყველა ტიპისა და საფეხურის სასწავლებლებში ამ სახელმწიფოში ნორმალურ პირობებშია ჩაყენებული და რამდენად ეს სასწავლებლები შეფარდებული არიან ცოცხლების ნამდვილ მოთხოვნილებასთან.

ცხადია, ხალხის ფართო მასებში ჭეშმარიტი ცოდნისა და სწავლა განათლების შეტანას, სასწავლებლების ნორმალურად მოწყობას სახელმწიფოს მიერ სტერტიორიაზედ, კულტურულ მუშაობისათვის სათანადო პირობების შექმნას დიდი დრო, დიდი შრომა და ენერგია, დიდი ნიეთიერი ლონისძიებანი სჭირია.

მაგრამ, თუ სახელმწიფო და მისი ხელისუფლება ხალხის მშრომელი ფართო მასების კეთილდღეობისათვის ზრუნავს, თუ მისი კულტურულად და ეკონომიურად განვითარების საქმე პირველხარისხიან საგნად მიაჩნია, იგი ხელისუფლება არც შრომისა და ენერგიისა და არც ნიეთიერი რესურსების დახარჯვას არ უნდა გრადებოდეს და ის საშეილშეილო და დიდი საქმე, რომელსაც მშრომელი მასების გათვითცნობიერების საქმეს ეძახიან, უმკველად საღსა და ნორმალურ პირობებში ჩაყენოს.

აი ამ თვალსაზრისით რომ გავითვალისწინოთ ჩვენი ქვეყნის გონებრივად განვითარების საქმე წარსულში, სწორედ იმ წარსულში, როცა ჩვენი კულტურული ფრონტის კამერტონი ხელთ ეპყრათ რომანოვების გვარეულ-

ბის ბიუროკრატ მოხელეებს, მეტად უნდუმო სურათი დაგვეტატება თვალთ წინ.

ამ ეპოქად ყველასათვის ცხადზედ უცხადესია, რომ ყოფილი რუსეთის სასკოლო პოლიტიკა საერთოდ მიუღს რუსეთში და განსაკუთრებით კი განაპირა ქვეყნებში ყოველ თავისუფალ აზრს, ყოველგვარ მისწრაფებას ჭეშმარიტ ცოდნის შესაქმნელ აზმობდა და ამრიგად ხელოვნურად უსაზღვრად მოსწავლე ახალგაზრდობას საშულებას საჭირო ცოდნა და განვითარება მიეცო.

რუსეთის სახალხო განათლების ცნობილი მინისტრები დელიანოვი, მოგოლეპოვი, შვარცი, კასო და ამირ-კაეკასიის მათი უახლოესი თანამშრომელნი და უსირცხვილო აგენტები ნევეროვი, იანოვსკი, ზავდსკი და რუდილოვები კულტურულ ფრონტზედ შეუბრალებელი ჯალათები იყვნენ ამ სიტყვების ნამდვილო სნიშვნელობით.

სწავლა-განათლების წყურვილი რომ ხალხში ჩაეკლათ ეს განათლების ჯალათები ჭეშმადნენ ყოფილი მთელი რუსეთის იმპერიის საზღვრებში ხელოვნურად ისეთ პირობებს, რომ ყველა ტიპისა და საფეხურის სასწავლებლების კარები ჩაქეტილი ყოვილიყვნენ მშრომელი მდაბიო მასის შეიღებისთვის.

სასწავლებლებში სინიკრ, სწავლის ფულის გადასახადის სიდიდე, სასწავლებლების ბიუროკრატიული ხასიათი მშრომელ მასებს ყოველგვარ საშუალებას უსაზღვრდნენ მიგზარებინათ თავიანთი შვილები სასწავლებლებში და მცირედ განათლება მიეცათ.

ასეთი გამათახსირებელი სასკოლო პოლიტიკის შედეგიც ყველასათვის აშკარა იყო. რუსეთის თვალუწვდენელ სიერცხელ ხელოვნურად შექმნილ პირობების გამო სწავლა-განათლებას იღებდნენ მუთიერესად დიდი ზოგადი ბიუროკრატ-მოხელეებისა, სპეკულიანტ-ვაჭრებისა და სასულიერო წოდების შვილები, რომლებიც სარგებლობდნენ ყოველგვარი შეღავათით.

მეტად საგულსხმერო და დამახასიათებელია ამ მხრით კავკასიის სასწავლო ოლქის ყოფილი მზრუნველის იანოვსკის 1881 წლის ცირკულარი, რომლითაც უკრძალავდა გიმნაზიის დირექტორებს მდაბიო ხალხის შვილების მიღებას, ვინაიდან „წარჩინებულთა“ შვილები „დაბალი“ წოდების შვილებისაგან მიიღებენ ცულ ზნე-ჩვეულებას და ეს გარემოება კი პედაგოგიური თვალსაზრისით ყოვლად დაუშვებლად უნდა იქნეს მიჩნეული.

ამ უსირცხვილო ცირკულარის დედა ახიო უმკველია რუსეთის სახალხო განათლების სამინისტროში შე-

მუშავდა და „ნეტარსენებულმა“ იანოვსკიმ თავის „სამფლობელოში“ მთელის სისასტიკით ცხოვრებაში გატარება მოისურვა და რამდენიმე დღე მიაღწია თავის საწოდელს.

კუმბოთ „რამდენიმედ“, ვინაიდან მოხსენებულმა ცირკულიარმა იმ დროს დიდი აღშფოთება გამოიწვია მთელს საზოგადოებაში.

ცხოვრებას აქვს თავის უღმრთელი კანონები, რომლის ჩარჩოებში არ თავსდებიან უსულო, უფულო და უნადავგო ცირკულიარები.

მართლაც საზოგადოების აღშფოთებამ და სამართლიანმა პოპულარმა გასწავლა და მშრომელი მასების შეილება ნებით იყო თუ უნებლით თანდათანობით გზა მიაკვლიეს სკოლების კარებისაკენ.

რუსეთის დიდმა რევოლუციამ სამუდამოდ ანდერძი აუკეთა იმ განათასინებელ საერთო პოლიტიკას, რომელიც სამასი წლის განმავლობაში გაუმეფეულყო რუსეთისა და მის განაპირა ქვეყნების მთელს ტერიტორიაზე, და კერძოდ სასკოლო პოლიტიკასაც.

საბჭოთა ხელისუფლების დიდიან დამყარებისა სასკოლო პოლიტიკა როგორც რუსეთში, ისე საქართველოს რესპუბლიკის მთელს ტერიტორიაზედ სულ სხვა ფარგლებით შემოიხსნა.

ავტო უკვე სამი წელიწადი შეირუღდა, რაც საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლება დამყარდა და ამ ხნის განმავლობაში ამ ხელისუფლების წარმომადგენელნი ყოველგვარ შესაძლებელ ღონისძიებას ღებულობენ იმისათვის, რომ სწავლა-განათლება მშრომელი ფართო მასებისათვის ხელმისაწვდომი და დასაშვარი გახადონ, რომ სწავლა-განათლებისა და მეცნიერების ტაძარი, რომლის კედელთა შორის თანაბრად თავსდება ელენიკი და ისრაელი, განკუთვნილი იყოს თვითმოდ მშრომელ მოქალაქის შეღისათვის.

ამ აზრის განსამტკიცებლად, ამ აზრის ცხოვრებაში სასტიკიან გასატარებლად განათლების სახალხო კომისარიატი მთელი ამ სამი წლის განმავლობაში დიდ მუშაობას აწარმოებდა და კიდევაც მრავალ დადებით შედეგებს მიაღწია.

მიუხედავად ჩვენი რესპუბლიკის ეკონომიური მიმდევარებისა და მრავალი სხვა ობიექტიური პირობათა დაბრკოლებისა საბჭოთა ხელისუფლებამ სახალხო განათლების კომისარიატის საშუალებით მეტიდინი საბირკველი ჩაუტარა რესპუბლიკის ყველა ტიპისა და საფეხურის სასწავლებელს და მეტიდინოდ დაუკავშირა იგი ცხოვრების თანამედროვე მოთხოვნილებას.

სოციალურ პირობის სფეროში კომისარიატი მეტის სიხშირით მიუღდა სასკოლო აღმშენებლობის საქმეს და ამ მხრით მიაღწია სკოლის ძირითად ცვლილებას.

სკოლას საფუძვლად დაეთმო შრომის პრინციპი და სკოლის ყველა საფეხურების მთლიანობა, ამ პრინციპზედ აგებული სკოლა უკვე მოხდენილ რეორგანიზაციის მიხედვით დანაწილდა ორი საფეხურის სკოლად.

პირველი საფეხურის სკოლა განისაზღვრება ოთხ-წლიანი შრომის სკოლის კურსით, ხოლო მეორე საფეხურისა — შვიდი და ცხრა წლიანი შრომის სკოლების კურსით. მთლიანი შრომის სკოლების ნაყოფიერად მოქმედებისათვის განსაკუთრებული ყურადღება მიაქცია კომი-

არიატმა სკოლის გარეშე მუშაობას სასკოლო საკრებულოებისა და ბიბლიოთეკების სახით.

თანამედროვე პედაგოგიაში დღეს დღეობით უდავო ტენდენციებია აღიარებული, რომ სოციალურ აღზრდის სისტემაში სკოლის ასაკამდე აღზრდას მეტად მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს.

ამ აზრს განათლების კომისარიატმა სათანადო ანგარიში გაუწია და რესპუბლიკის მთელი ტერიტორია მოაყვინა შედარებით საკმაო რიცხვით სასკოლო ასაკამდე დაწესებულებებისა.

სოციალური აღზრდის სისტემის მთლიანობის დასაცავად კომისარიატი განსაკუთრებული ყურადღებით ამორჩევლობით მოეპყრო უპატრონო და დევნებლანი ბავშვების აღზრდა-განათლების საქმეს.

მართალია ის დაწესებულებანი, რომელნიც ხელმძღვანელებენ ესეთი უპატრონო და დევნებლანი ბავშვების სწავლა აღზრდისა და მოვლა პატრონობის საქმეს, ჯერ-ჯერობით ტფილისისა და მისი მახლობელ ადგილების ფარგლებით შემოიხსნება, მაგრამ იმედია სახელმწიფოს ეკონომიური დეგომარბიზა როგორც კი გაუმეფელებს, ეს ეიწრო ფარგლი უფრო გაფართოვდება და ჩვენი ქვეყნის შირეული კუთხეებიც შესძლებენ ამ ფრიად მნიშვნელოვან და საჭირო დაწესებულებებით სარგებლობას.

პროფესიონალურ ტენიერ განათლების სისტემაშიც საბჭოთა ხელისუფლების დროს დიდი ცვლილება მოხდა და ეს ცვლილება ბუნებრივად გამოიწველი იყო ჩვენი ქვეყნის ბუნებისა და ცხოვრების შეცვლილი პირობებისაგან.

ცხადია, საქართველო ისეთი ქვეყანაა, საცა მციდრთა არსებობის წყაროს შეადგენს სოფლის მეურნეობა. ჩვენი ქვეყნის წიაღში უდავოდ ჩამატხულია უმრავი ბუნებრივი სიმდიდრე, რომლის გამოტანა და დამუშავება აუცილებელი საჭიროა ჩვენი ერის ეკონომიურად მოღონიერებისათვის.

სასოფლო მეურნეობის რაციონალური ცოდნის ხალხში გავრცელების მიზნით განათლების კომისარიატმა გახსნა რესპუბლიკის სასოფლო სამეურნეო რაიონებში ორ-წლიანი დაბალი სასოფლო-სამეურნეო სასწავლებლები, რომლებიც საშუალებას აძლევენ მშრომელი გლეხთა შეილება შეთვისონ პრაქტიკულად ის დარგი მეურნეობისა, რომელიც ამა თუ იმ რაიონის სამეურნეო განვითარების შეფერადება.

ამ ხასიათის დაბალი ტიპის სამეურნეო სასწავლებლები მრავლად ხელს შეუწყობენ საქართველოს რესპუბლიკის სხვა და სხვა კუთხეებში მევენახეობის, მეღვინეობის, მეხალხობის, მესაქონლეობის, მეპარეშეობის, მეფუტკრეობის და სხვა ასეთი სამეურნეო დარგების ცოდნის პრაქტიკულად შეთვისებას, რაიცა უწყველად დიდ სამსახურს გაუწევს ჩვენში მეურნეობის რაციონალურად განვითარების საქმეს.

ცხადია, რომ გარდა პრაქტიკის მეურნეობისა ჩვენი ქვეყნის სამრეწველო რაიონებისათვის აუცილებლად საჭირონი არიან აგრეთვე კვალიფიკაციური ოსტატ ხელისნები და ამგვარი ოსტატი ხელისნების მოსამზადებლად უკვე გახსნილია საკმაო რიცხვით სასწავლებლები.

საშუალო კვალიფიკაციის მომუშავეთა ხარისხის მოსაღებად ყოფილი გინაზიები გადაკეთდა ისეთ საეკო-

აღორე ტენიკუმებად, როგორცაა მაგალითად სასოფლო სამეურნეო, ქიმიური, სატყეო, საზრუნველო და ეკონომიური ტენიკუმები, რომელიც წარმატებით ამხადებენ პრაქტიკოს ინჟინერებს, ქიმიკოსებს, მექანიკოსებს და აგრონომებს.

სოციალური აღზრდისა, პროფესიონალური ტენიკური განათლების სასწავლებლები და საბჭოთა ხელისუფლების დროს პირველად დაარსებული მუშათა ფაქულტეტები შეცვლილ პირობების მიხედვით გასა შევსებენ ჩვენ მოზარდ თაობას უმაღლეს სასწავლებლებისაკენ, რომელთა ორგანიზაციაში ამ სამი წლის განმავლობაში შეტად საგულისხმოა ცვლილება მოხდა.

ჩვენს უმაღლეს სასწავლებლებში სტუდენტთა მიღება სწარმოებს სოციალური მდგომარეობის მიხედვით და ამანიადად მუშურ გლხეზრ ელენენტებს უზარატესობით უფლება მიენიჭა უმაღლესი კონის შეყინის.

უმაღლეს სასწავლებლების ცხოვრების მოწესრიგებაში უფულო მონაწილეობის უფლება მიენიჭათ პოოფესიონალურ ორგანიზაციებისა და სტუდენტების წარმომადგენლებს, რომლებიც პროფესორებთან ერთად შეიძირ საძირკველს უყიან ჩვენი კულტურის საშვილოშვილო ტაძარს.

განათლების კომისარიატმა ყველა ტიპისა და საფეხურის სასწავლებლებში მოახდინა სრული ნაციონალიზაცია და აპრივად საშუალება მიეცა ჩვენი რესპუბლიკის ტერიტორიაზედ მომინადრე თვითუფლს გროვნებას სამშობლო ენაზედ განვითარებისა და სწავლა აღზრის მიღებისა.

ჩვენ ამ წერილში ვაკვირთ და მოკლეთ შევებით სასკოლო ორგანიზაციის კონტრუტებს, ეინაიდან განზრახვა გვაქვს შენდევში უფრო დაწერილებით დებურდეთ სასკოლო ამ რეოვრმის ცხოვრებაში ვატარებას და მის მნიშვნელობას ჩვენი კულტურული ფრონტის მეკიდრ ნიადაგზედ დასაყარებლოდ.

ამ ეამად კი მკითხველის ყურადღება გვიანდა მივაქციოთ იმ ფრიალ დიდიმნიშვნელოვან და საგულისხმო ორ სავანს, რომელიც მკიდროდ დაკავშირებულია საბჭოთა ხელისუფლების სასკოლო პოლიტიკასთან და რომელსაც უმკველად უაღრესი დიდი მნიშვნელობა აქვს ჩვენი ნაციონალური კულტურის განსაზრკიცებლად და ასაღორმინებლად.

ესეთ დიდ მნიშვნელოვან სავანად ჩვენ მიგაჩნია საქარეივლოს საბჭოთა მთავრობის დადგენილება უმაღლეს სასწავლებლებში მოსწავლე ახალგაზდობისათვის **სტიპენდიების** დანიშნის საკითხი.

მართალია, უმაღლეს სასწავლებლებში რუსეთში რომანოვების დროსაც არსებობდა მოსწავლე ახალგაზდობისათვის სათანადო სტიპენდიები, მაგრამ ეს სტიპენდიები, ფართო მშრომელი მასის შვილებისათვის, მკვირთად ხელმისაწვდომი იყო.

1868 წელს 12 ნოემბერს რუსეთის ხელმწიფე იმპერატორის მიერ უმაღლესად დამტკიცებულ დებულებების პირველ მუხლში სიტყვითა სიტყვით ვკითხულობთ: „კავკასიისა და ამიერკავკასიის ახალგაზდობისათვის უმაღლესი და საბჭოთალო განათლების მოსწავლესად და აგრეთვე ამ ქვეყნების სადმინისტრაციო, საზოგადოებრივი და საზრუნველო დარგების სათანადოდ მომხადებელი სპეციალისტებით უზრუნველსყოფად კავკასიისა და ამიერ-

კავკასიის მეკიდროთა შვილებისათვის სახელმწიფო ხაზინად გაღებულ იქნას სათანადო საშუალებანი სტიპენდიების დასანიშნავად.“

ამ დებულების მიხედვით რუსეთის უმაღლეს და საბჭოთალო სასწავლებლებში კავკასიისა და ამიერკავკასიის შვილთა შვილებისათვის დაწესებული იყო 128 სტიპენდია.

კავკასიის სასწავლო ოლქის მზრუნველის მოხსენებლის თანხმად კავკასიაში მეთვის მოადგილე თვისი შეზღუდული საბოლოოვანტეტიკობა სტიპენდიანტთა სისის. სამწუხაროდ ეს სიები ყოველთვის ყაზდ ნიადაგზედ იყო დამყარებული.

შეზად მოხსენებული დებულების მიხედვით სტიპენდიების მიღების უფლება ენიჭებოდათ საშუალო სასწავლებლების კურს დამთავრებულ იმ ახალგაზდებს, რომლებიც სწავლაში საუკეთესო წარმატებას ირენდენ კურსის დამთავრების დროს და ამასთანავე ღარიბად ითვლებოდნენ.

მეთვის მოადგილემ და სასწავლო ოლქის მზრუნველმა დებულების ესეთი მუხლი ბოროტად გამოიყენეს და სტიპენდიებს წლიით წლით ურიგებდნენ შეძლებულითა შვილებს.

ბოზოლა მოხელეების, შეძლებული მემამულეების, ვატრების და სასულიერო პირთა შვილები, საშუალო სასწავლებლის მიეღო კურსის დამთავრებამდე მასწავლებლებს გუვერნიორებით იყვნენ გარშემორტყმული და ამა რა გასაკვირვებელია, რომ წარჩინებით დამთავრებდნენ კურსს და მშრომელი მასების შვილებზედ წინ წარდგებოდნენ სწავლა განათლების მხრით.

ჩვენი ქვეყნის მაშინდელი ბატონ-პაჭრონი კანონის ფორმალური მხრეთი სარგებლობდნენ და განზრახ, სისტემატურად გზას უზზობდნენ მშრომელი ფართო მასების შვილებს, რომლებიც საშუალოდ და საშუალოზედ უფრო მეტის წარმატებით ამთავრებდნენ გიმნაზიებს, მაგრამ სტიპენდიების მიღების ღირსნი დროთა ვითარების გამო მაინც ვერა ხდებოდნენ.

საქართველოს ხელისუფლებამ, მიუხედავად სახელმწიფოს აღმშენებლობითი დროს მძიმე ეკონომიური მდგომარეობისა, სწავლა განათლების მიღება ყველა ტიპისა და საფეხურის სასწავლებლებში უფასოდ გამოაცხადა.

მართალია, ამ უკანასკნელ დროს, როგორც დროებითი ზომა სწავლის ფასი შემოღებულ იქნა უმაღლეს სასწავლებლებსა და ტენიკუმებში, მაგრამ, ეთიერობით, ეს ზომა დროებითია და, როგორც კი სახელმწიფო ეკონომიურად მოიწინებდა, ეს დროებითი ზომაც უმკველია გაუქმებული იქნება.

სწავლების უფასოდ გამოცხადების გარდა საბჭოთა ხელისუფლებამ როგორც საქართველოსა, ისე რუსეთისა და საზღვარ გარეთის უმაღლეს სასწავლებლებში დაარსა საკმაო რიქები სტიპენდიებისა და მათი მიღების უფლება მიენიჭა უღარიბეს მშრომელთა შვილებს.

მთავრობის განკარგულებით სტიპენდიანტების რიცხვი ასეა განაწილებული: საზღვარ გარეთ—28, რუსეთში—89, ტფილისში სახელმწიფო უნივერსიტეტსა და ღენინის სახელობის ინსტიტუტში—200, მუშათა ფაქულტეტებზედ—250, საზნატურო აკადემიაში—15, კონსერვატო-

რიაში—15 და სახელმწიფო უნივერსიტეტთან საპროფესოროდ მოსამზადებლად—7 კაცი.

თვითოველ სტიპენდიანტს რუსეთში და საზღვარგარედ ეძლევა თვეურად 50 მანეთი ჩრეფივით, ხოლო ტფილისელებს კი—20 მანეთი ჩრეფივით თვეურად.

ამწიარა, თუ ბიუროკრატიული ყოფილი რუსეთის მთავრობა მიიღეს კავკასიისა და ამიერ-კავკასიის სტიპენდიანტებზე წლიურად ხარჯავდა არა უმეტეს 38,800 მანეთისა, საქართველოს საბჭოთა რესპუბლიკა დღევანდელ სახელმწიფოს მძიმე ეკონომიურ მდგომარეობის დროს სტიპენდიანტების შესანახავად წლიურად ხარჯავს არა ნაკლებ 240,000 მანეთისა.

თუ შედეგობაში მივიღებთ იმ გარემოების, რომ ყოფილი რუსეთის მთავრობა ზემოდაღნიშნულ თანხას მხოლოდ შეძლებულ კლასთა შვილების სასტიპენდიოთ იმზარებდა, ჩვენთვის ცხადზედ უკანდესი იქნება, თუ რამდენათ საქართველოს რესპუბლიკის საბჭოთა მთავრობა ყურადღებით ეპყრობა ჩვენი ნაციონალური კულტურის აღორძინების საქმეს, როცა იგი აწინდელ აღმაშენებლობითი ხანაში მხოლოდ და მხოლოდ მშრომელი მასის შვილების უმაღლესი და სპეციალური სწავლის მისაცემად სტიპენდიების სახით ხარჯავს ოთხჯერ და ხუთჯერ მეტ თანხას, სანამ ყოფილი ბუშებერაზი რუსეთის ბიუროკრატიული მთავრობა ხარჯავდა მთელი კავკასიისა და ამიერ-კავკასიის მკვიდრთა შვილების უმაღლეს სასწავლებლებში აღსაზრდელად.

საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის დადგენილება უმაღლეს სასწავლებლებში სტიპენდიების დაარსების შესახებ ყოველ ექვს გარეშეა დიდმნიშვნელოვანი საქმეა და თავის დროზედ შესაფერის ნაყოფსაც გამოიღებს, რაიცა უდავო კემპირიტებად უნდა ჩაითვალოს.

ჩვენ მხოლოდ ამ წერილში გვსურს აღვნიშნოთ ერთი ნაკლი, რომლის გამოსწორება ერთგვარ მთლიანობას შეიტანს სასტიპენდიო საკითხის საქმეში.

რამდენადაც ჩვენ ვიცით არც მთავრობის და არც განათლების კომისიარატს ჯერჯერობით არა აქვს გამოუმუშავებული და სათანადოდ დამტკიცებული დებულება უმაღლეს სასწავლებლებში სტიპენდიების დაარსების შესახებ, ხოლო ასეთი დებულების შემუშავება და დამ-

ტკიცება აუცილებლად საჭიროა ყოველგვარ გაფერობების თავიდან ასაცილებლად.

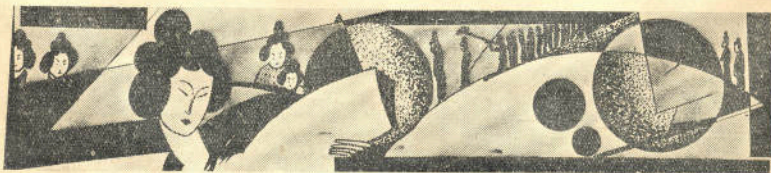
ჩვენი შეზღუდულობით ამ დებულებას საფუძვლად უნდა დაედვას სხვათაშორის შემდეგი მთავარი მოსახრებანი: 1) სტიპენდია უნდა იწმინდოდეს საქართველოს რესპუბლიკის მშრომელ მკვიდრთა უღარიბეს შვილებს, რომლებიც წარმატებით დამთავრებენ საშუალო სასწავლებლის კურსს; 2) უმაღლეს სასწავლებლებში კურს დამთავრებული სტიპენდიანტი აუცილებლივ უნდა დაბრუნდეს სამოღვაწეო საქართველოში და 3) სტიპენდიანტი კურსის დამთავრების შემდეგ ვალდებულია იმსახუროს დაახლოვებით ხუთი ან ექვსი წლის განმავლობაში ჩვენი ქვეყნის იმ კუთხეში, საცა ამას მთავრობა საჭიროდ დაინახავს მოთხოვნილობის მიხედვით.

ამ ეხად, ვფიქრობთ, არავითავის საიდუმლოებას არ შეადგენს ის გარემოება, რომ ჩვენი რესპუბლიკის სოფლებში და განსაკუთრებით განაპირა კუთხეებში კულტურული ძალების ძლიერი დიდი ნაკლებობაა. ყველანი ინერციულად ქალაქ ტფილისისა და სამაზრო ქალაქებისკენ მიისწრაფიან და ამწიარად პროვინციის მდგომარეობა დღითი დღე უფრო უარესდება კულტურულ ძალების ნაკლებობის გამო.

თუ ზემოდ დასახელებულ დებულებაში ჩვენ მიერ მესამე მუხლში წამოყენებული მოსახრება შეტანილ და დადასტურებულ იქნა კანონმდებლობის სახით, მთავრობის სრული შესაძლებლობა მიეცემა თანაბრად უზრუნველყოს როგორც ქალაქები, ისე ჩვენი ქვეყნის განაპირა კუთხეები კულტურული ძალების საკმარისი რიცხვით.

ფიქრობთ მოხსენებული დებულების შემუშავება მეტად საჭირო და დროულია და, რაც უფრო ადრე იქნება იგი შემუშავებული და სათანადოდ დამტკიცებული, მით უფრო მეტ სამართლიანობასა, მეტ გარკვეულობას შეეიტანთ სასტიპენდიო საკითხის რესპუბლიკანური მსაშტაბით გადაჭრის საქმეში და ამრიგად ჩვენს კულტურულ ფორიზტედ უფრო ღრმა კვალს გაავსებთ ჩვენი ერის და მისი მშრომელი მასების საბედნიეროდ და საყეოილდლოდ.

ალექსანდრე მიკაბერიძე.

ნანატრი დავით ქუთათელაძისა

၁, ၈, ဇူလိုင်၊

ს.ს.რ.პ. სახალხო კომისართა საბჭოს
ახალი თავმჯდომარე.

აღუესი იფანეს ძე რიკოფი დ. 6 (19) მარტს 1881 წლის ს.ა.რატოში, დავისი ოჯახში, წინეთ მამის გიგორგი მეფერნებისა ეწეოდა ვატიკის ლაზარიაში, ხოლო დედას ვატიკოში მკურნალებდა. იფანეს ღვთაება უმცროსი ალექსი რვა წლისა იყო, როდესაც მამა ს.ა.რატოშიყავან დავიდაც(კვალა). უფროსი მისი, მასწავლებლის, ბარუკა ა. ი. რიკოფი მათავისეს გინახიათ, და დაწყებულ თქმესზე წყლიდან ის იძულებული იყო პირადი წიგნით ეწივნა ლუკა. ბ. პირი

გომნაზიელობის დროს არალეგალურ წრეებში ის გაეცნო თავის სამშობლოს რევოლუციონერ მოძრაობას და მონაწილეობას იღებდა არალეგალურ ჟურნალის გამოცემაში.

გერმანიის დასრულების შემდეგ ის შევიდა ყაზახის უნივერსიტეტში, სადაც ის თავივე ჩაება მუშათა ორგანიზაციებში, არა-
შედეგოვანი კომიტეტში და ნახევარი წლის შემავალი შემდეგ და-
პირტირებელი იქნა: ცნობა დეის განკარგულებაზე პარტიისთვის
შემდეგ იგი სასამართლოს განაჩენის გამოცხადებამდე კანონიერულ-
დებს ციხიდან და გაგზავნეს საპროცესო პოლიციის თვალდევრის ქვეშ.
საპროცესო იგი პრეზიდენთან და რევოლუციურ მუშათაში აწერ-
სივლიდა ორგანის გარეს, წარმომადგენლის და მექანიკურ ქარხნის მუშათა
შორის. იგი უმთავრესს ორგანიზატორი იყო პირველ წაისნ დემონ-
სტრაციისა, პირველად აშკარად რომი გამოიშალა საპროცესო, კვეშ
და დროს პოლიციასთან შეტაკებში რევოლუციურ სკვების

ამ დროიდან აშშ. რიკოფი აწარმოებდა მდგომარეობაზე გა-
დადის და შეშინების ექვეა რუსეთის მიმართ კლდეების შეშინათა რე-
კლუიციურ და პროფესიონალ ორგანიზაციებში. (ამ დროს ის ვიდ-
რე 1917 წლის რევოლუციამდე სხვისი პასპორტით სტეფერობს).

1902—1905 წლებში აზრ. რაიკოვი (პალეჟის* სახელით) გა-
მოჩენილი წვერია იაროსლავის, ნიჟეგოროდის, შიჟოკის და სხვ.
ს.-დ. ორგანიზაციებისა. პარტიის გათიშვის დროს იგი ბოლშევი-
კურ დრაციის წვერია.

1905 წლის გაზაბდებულზე, მე-3 კრალობაზე, ლონდონში, ოტო პრინცის ოქტანა ი-დ. პარტიის ცეცხლი, რომლის წევრად იგი თითქმის უმცლადვე იყო დღგაზაბდებულზე, მე-3 კრალობის წმენდზე მშ. რიკოვი შეიპყრეს პეტროგრადში ცეცხლ აზაღვალადი კრების დროს. 1906 წლის დანაწილებაში იგი ფეხბურთ სტოროჩნიკოს პასპორტით აზაღვალადი სხვაობაზე მისცა.

ამხ. რაჭოვი მოსკოვის საოლქო მუშთა ორგანიზაციის ორგანიზატორი იყო და არაბმა ქვეყანა რუსულ ბიუროს შემადგენლობაში შედიოდა, გ. ი. ბიურის წევრია იმ წინააღი, რომელსაც სცხობროდა და შემოაბრდა რუსეთში, და პარიზში, ლონდონში და ფენეჩში მყოფ რუსულ ემიგრაციის ნახულობა და იმისათვის, რადესაც ამას რაჭოველიტორი მოზარბის მოზარბ საბიბიბი მოზარბიყო.

სპ. - დემ. პარტიაში ის ყოველთვის მის რევოლუციურ ფრთას ეკუთვნოდა, ე. ი. ბოლშევიკურს, და შედიოდა კომუნისტურ პარტიაში მისი დაარსებიდან.

1907 წლის 1 მაის შეტყობილი, იგი, 1908 წლის 26 ივნისს წინადად საქმეთა მინისტრის დადგენილებით ამახანდა, ღარი წლის დადით 1909 წლის 26 მარტისათვის პოლიციის აშვარა თვალდევრის ქვეშ იქნა მოქცეული და ნება მიეცა პოლიერნა გვლელად, გაიღა სატანა ტი ქალაქიანა; გადასახლება მის შეუდგალის საზღვარ გარეშე გასვლის ნებაპოთით.

სახლური გარეთიდან იგი არაღველურ პასპარტით ისევ რუსეთში დაბრუნდა. შემდეგ შეთავაზდნენ კვში გაგზავნილ იქნა პარტიულმა გუბერნიამ 3 წლით (1910 წლის 1 თებერვლიდან); 8 დედებერს 1910 წ. მიიზღო პირებიდან დადგენა რა სახლურისკი, ადმსკი იყვნენ ყვ ჩაივდა პარტიის, სადაც დაბრუნდა ცეკა წყვილის მოვალეობის აღსრულებას, 1911 წლის ნაიხელზე იგი შედის პარტიის ცენტრალის მომწვე სახლურგარეთულ საბრძანებოთა კომისიის წევრად და პარტიდან რუსეთში უსვლის საზოგადოებო კომისიის წევრად და იმდენი მაინი. იგი გასცა პროკუატორ პრიანდინსკიმ და ჩაუდგო ხელში ექსპრესმოსიას; რის გამო 1911 წლის მაიაში პარტიეში იგი შეიპყრეს მოსკოვში მისამართებით და სხვა, სადაც იმდენი და 9 თვის ციხეში უკანის შემდეგ ცეკვა გაგზავნის პირველში, სადაც 1913 წლის თებერვლიდან დაიწყო.

1913 წლის ოქტომბერში, მისივენი ჩამდგომი იყის მუშათა-
თა შემდეგ, შინაგან საქმეთა მინისტრის დადგენილებით, იგი ავღ-
ღადავებამდე ფაქტურის მიხედვით სამსახურად კომბარში, "ზარკულ ნა-
რიშის მარტო", 4 წლისა იყო, სადაც 1914 წლის 20 სექტემ-
ბრის დადგენილებით ამა, როგორც ხელახლა გაიქცა სამართალ, აჭ-
რითი იყის შემდეგ იგი აჭრე შოთაყრის და უკან, ნარიშის მარტო,
ავღადავებამ, იქიდან დაბრუნების შემდეგ იგი აირიგის სამსახურის
საბჭოს პრეზიდენტის უწყება, და მისი მოსმენების გამო პირველი
დასკვის საბჭოს პლენუმმა მიიღო გადაწყვეტილება და მენშევიკების პარ-
ტიის პოლიტიკის საწინააღმდეგო რეზოლუციაც.

ოქტომბრის რევოლუციამ მისცემდელი აშშ, რიკიდი
 ღებდა მონაწილეობის სრულად რუსეთის სამკუთხის ყრილობაში,
 როგორც წინა, როგორც სრულად რუსეთის აღმართლებელ კო-
 მიტეტის და პარტიის ცეკას წინა და სამხალი კომისიის სამკუთხ
 დაპრობის შემდეგ შევიდა მის შემადგენლობაში როგორც შინაგან
 საქმეთა სამხალი კომისარი.

1921 წელს, ვ. თ. ლენინის ავადმყოფობის გამო, აშხ. რევკოვო, ჯალაღიმირ ილიჩის წინადადებით, დანიშნული იყო მის მოადგილეთ ანატოლ ჯომისარათა საბჭოში და შრომისა და თავდაცვის სამსახურში.

პ. მელიქიშვილი.

პეტრა მელიქიშვილი

დამსახურებული პროფ. პეტრე გრიგოლისძე მელიქიშვილი დ. 1851 წ. ტფილისში. პირველ დაწყებითი სწავლა პირველ გიმნაზიაში მიიღო. დასრულების შემდეგ 18 წლისა სწავლის გასაგრძელებლად ოდესას გაემგზავრა.

1872 წ. ოდესის უნივერსიტეტის ფიზიკ.-მათემატიკური ფაკულტეტის საბუნებისმეტყველო დარგი დასრულა.

1873 წ. მელიქიშვილის პირველი მეცნიერული ნაშრომი „ოდესის ბუნებისმეტყველო მოამბეში“ დაიბეჭდა. უნივერსიტეტის დასრულების შემდეგ იგი დაუბრუნდა ტფილისს, სადაც ერთ წელს ყოფილა დედათა კერაში გიმნაზიაში ბოტანიკას ასწავლიდა.

ტფილისში და მსწავლეობის პროფესია მალე დასტოვა და გაემგზავრა გერმანიას, სადაც კარლსრუჟში უსმენდა აგრარული კიბიაში პროფ. ფოსტის და მუშაობდა ტიუბინგენში ლოტარ ბაიერის ლაბორატორიაში.

1876 წ. მელიქიშვილი აირჩიეს ოდესის უნ.-ის ლაბორატორიის ასისტენტად.

1881 წ. „აკრილის მკვდების ნაწარმთა შესახებ“ დისერტაციისათვის ქიმიის მაგისტრის ხარისხი მიიღო.

1882 წ. უნ.-ის დაუფლებით პატივცემული პეტრე კიდევე მიემგზავრება უტხოების და უსმენს ორ წელს პარიზში სწავლულს ბერტელმის და მიუნხენში ბაიერის ლაბორატორიაში მუშაობს.

1884 წ. ოდესის უნ.-ის აგრარულ კიბიაში კათედრაზე პრივატ-დოცენტად აირჩიეს.

1885 წ. დაიწყო დისერტაცია „იზოკროტონ მკვდების ნაწარმთა შესახებ“ და ქიმიის დოქტორის ხარისხი მიიღო.

1889 წ. მელიქიშვილი ოდესის უნ.-ის ორდინარ პროფესორად აირჩიეს და აგრარულ კიბიაში შემდეგ წმინდა ქიმიის დოქტორ ლექციებს კითხვავდა.

ამ ხანებში ის აქვეყნებს გამოკვლევას „ქარბ ჯანგების შესახებ“, რომელიც სამეცნიერო აკადემიამ დაბეჭდა და ავტორს (კ. ლომონოსოვის სახელობის დიდი პრემია მიუძღვნა).

ამავე ხანებში მელიქიშვილი ეწევა ინტენსიურ მეცნიერულ მუშაობას და აქვეყნებს მთელ რიგს გამოკვლევებისას რუსულსა და გერმანულ ენებზე.

1907 წ. უკვე სახელმწიფო მეცნიერის პ. მელიქიშვილი ოდესის უნივერსიტეტში დამსახურებულ პროფესორის წოდება უღწევს.

ამგვარად პ. მელიქიშვილის მეცნიერული მუშაობის ერთი ორმოცდათუთლიანი ციკლი დასრულდება ოდესაში. მას აქვს 80-ზე მეტი მეცნიერული გამოკვლევა და შრომა, რომელიც დაბეჭდილი იყო რუსულ, გერმანულ, ფრანგულსა და ინგლისურ ენებზე.

დაღმა 1916 წელს. პატივცემული პეტრე ტყ. პოლიტენიერმა ინსტიტუტში მიიწვია ქიმიის კათედრის ჩასაბარებლად, ხოლო

1918 წლის 13 იანვარს დამსახ. პროფ. პ. მელიქიშვილი აირჩიეს ქართულ უნივერსიტეტის რექტორად, რასაც ის უყოყმოდ დაეთანხმა.

პ. მელიქიშვილმა იკისრა მძიმე საქმე უნივერსიტეტის ორგანიზაციისა და სწორედ უბაღლო იყო უნივერსიტეტისათვის პ. მელიქიშვილის მაგარი ავტორიტეტი, რათა ახლად დაარსებულ მეცნიერების ტაძრის პრესტიჟი მტკიცე ყოფილიყო გარემოათვის, ხოლო ძვირფასი და საყვარელი სწავლისათვის მოსულ ახალთაბინათვის.

პ. მელიქიშვილი გვირგვლიდ შეუდგა საბასუმიშველო და მძიმე ტვირთის და უნივერსიტეტისათვის მეორე თავდადებულ პროფ. ივანე ჯავახიშვილთან ერთად საიმედო საძირკველზე მშენებრივ შრომას დადგა.

მელიქიშვილის მეცნიერული სახელი მსოფლიო მასშტაბით ცნობილია; მას ნახევრად ყველა ენციკლოპედიაში; მას ტკბილის სიყვარულით იგონებენ მისივე უკვე სწავლულმა ცნობილი მოწაფენი, რომელთაც პეტრეს მზრუნველი ხელმძღვანელობით გაიკვლიეს გზა და იღვწიან მეცნიერების ასპარეზზე.

დღესაც 74 წელით დაშინებული პროფესორი პირვანდელი თავდადებით და ხალისით განაგრძობს ახალთაბინის წვრთნის მეცნიერებაში და ახალგაზრდა ქართველ მეცნიერთა და ქვეყნისათვის საჭირო მუშაკთა კადრის ამზადების საქმეთა ლაბორატორიაში.

პ. მელიქიშვილი დღესაც აწარმოებს მეცნიერულ მუშაობას. უკანასკნელ ხანებში ქართულ მეცნიერულ ჟურნალებში „უნივერსიტეტის მოამბე“სა და „ჩვენი მეცნიერება“-ში დაიბეჭდა მისი საინტერესო გამოკვლევანი: „ჩვენი საქმელ-სასმელის შემადგენლობა“, „ჩვენი ლვინის ქიმიური შემადგენლობა“, „ვაზი და ლვინი“, „ჩვენებური ყველი“ და რამდენიმე სხვა, რომელთაც თვითონვე მწიფელობის გარდა აქვს დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობა.

ამგვარად დიდი თორატეოსი პრაქტიკიზმს არაა დამორბეული. იგი საქ. მეღვინეთა-მეცენახეობის ყრდობის ძვირფასი წევრი და საპატიო თავმჯდომარე იყო.

ესუბრებით დავიანებებით საამაყო მეცნიერს და ღირსეულ მოქალაქეს ხანგრძლივ სიცოცხლეს.

სტუდენტთა.

პროფ. მელიქიშვილის სამეცნიერო მოღვაწეობის 50 წ. იუბილე.

კიარას, 17 თებერვალს, ტფილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის შენობაში შესდგა პროფ. პეტრე მელიქიშვილის სამეცნიერო მოღვაწეობის აღსანიშნავად 50 წლის იუბილე. უნივერსიტეტის შენობას მრავალი ხალხი მოაქცია თუბილიარის პატივისაცემად.

უნივერსიტეტის აუდიტორიამ ვერ დაიტევია ყველა მსურველი: სახეიბო სხდომა გაიხსნა დილის 11 საათზე, დამსწრე საზოგადოებამ ფეხზე ადგომით პატივი სცა

მსოფიან იუბილარს. პროფ. ივანე ჯავახიშვილმა თავის სიტყვაში გაკვირით დაახასიათა პრ. მელიქიშვილი როგორც მეცნიერი და განსაკუთრებით აღნიშნა მისი დიდი დავალი უნივერსიტეტის დაარსების საქმეში. საქართველოს კომისიაროთა საბჭოს სახელთ სიტყვა წარმოსთქვა განათლების კომისიარმა დავ. კანდელაკმა, მან გადასცა კომისიაროთა საბჭოს დადგენილება, რომლის ძალითაც ბუბუთოვის ქუჩაზე არსებულ ქიმიურ ლაბორატორიას ამიერიდან დაერქმევა პროფ. მელიქიშვილის სახელი. ქიმიური ლაბორატორია, ამასთანავე დაწესდება ტფილისის

სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტთათვის 5 სტიპენდია. ამას გარდა იუბილარს მისალმენ სხვა და სხვა კულტურულ—საზოგადოებრივ დაწესებულებათა წარმომადგენელნი, იუბილარს მიართვეს დაფინს გვირგვინი და მრავალი საჩუქრები. მიწადაწესებულების კომისიაროთა მის სახელობაზე დაიწმინდა ღვინის ამბანავობა „საერო“-ს მიერ დაარსებული იქმნა 2 სტიპენდია, დასასრულს თვით იუბილარმა წარმოსთქვა სიტყვა, რომლითაც დამსწრეთ მადლობა გადაუხადა: ზეიმი დამთავრდა შეადლის 3 საათზე.

მეკადონალი

ჯგუზს რამზაი მაკონალი, ინგლისში პირველ მუშათა მთავრობის პირველი პრემიერი ამ ეჟამდ 58 წლისა. ის შოტლანდიის ერთ მიყრდენელ კუბის სახალხო მასწავლებლის შვილია. მაკონალი ქართველი, ყოფს სამხ. კალი და ორი ვაჟი.

34 წლის იყო მაკონალი, როდესაც მიემხრო მუშათა მოძრაობას. 40 წელიდან ის პარლამენტის წევრი და მუშათა პარტიის თავმჯდომარე.

ათორღე წყინი აქვს დაწერილი, რომელთაგან ექვსი სოციალისტის საკითხისაშია მიძღვნილი.

შესანიშნავი ორატორია, ხმა სასიამოვნო ტემბრის აქვს. მალე ტანასა, მის ენერგიულ ტიპს სახეს ამშვენებს სქელი და უფრო ენერგიული, სქანდინაველ ვიკინგის უღეუბნი.

საბარტო ვოლფი უფვას, თავისუფალ დროს უფვას ქვეითად ქალაქს გარე დასერილობა.

მუშათა პარტიის თავმჯდომარე მორწმუნეა. რამზაი მაკონალი, ლიტონიერ შოტლანდიელების, საუკუნის მეოთხედის სივრცე სოციალისტის სიტყვით, რომელსაც აქვს ექვსი ექვსეულები და ვიკინგის გარეგნობა, ყოველთვის აღსაყვამი ტიტულებით ბიბლიურად მისი სიტყვები გამთბარია გრძნობებით ბიბლიური პათოსით.

შოტლანდიელები საპარტილიანად ამაყობენ, რომ ინგლისის სახელმწიფო მოღვაწეების უმრავლესობა შოტლანდიელები შოტლანდიდან არის და ამიტომაც ინგლისის პოლიტიკას შოტლანდიის საქმიანობაზე უნდა ამაყობენ.

საკმარისა შოტლანდიელმა რ. მაკონალმა მშენიერად იყოს შოტლანდიური საქმიანობის საიდუმლოება, რომლის სიბრძნე

გამოიხატება იმაში, რომ მწიფე კრიზისზე ათასჯერ ზღსაყურელი ფრთხილად განსაკრებია.

ის არ გასცემს მანკარგულებას გაფუჭელ მუშების დახურტის შესახებ. მან იყოს, რომ დიდი მიზრტებით ცოტა სისხლიც არ დაიღვრება და არც მოუხდება კრწმნის მზავება დედაკაცის ტანისამოსის გაუცხად და გაპარვა.

მაკონალი თავის—კაცს იდეალისტ უწოდებს, რომელიც „მოწოდებულია თავისი წელიწადი შეიტანოს კაცობრიობის სიყვითის და ბედნიერების საქმეში“, მაგრამ მას ეს იდეალისტი ინგლისურ ტრადიციულ პრაქტიკისთან მშენიერად აქვს შეთანხმებული. ის პოლიტიკოსია—ბიბლიური ფრაზითა და ვაჭრის ანგარიშობილი.

მაკონალის ფსიქოლოგიური რაობა ინგლისის ლიბერალური პოლიტიკოსის ნაციონალურ ტიპს მშენიერად ეფუძნება.

შეველია მაკონალის სულიერი ნათესაობა შოტლანდიელ გლადსტონს და ასეც ითან, ის ბოლის და ბოლის გადამსტყუარებულმა გლადსტონმა და გუბერნატორული ასეც ითან.

შედეგება ეს იყო მთავარი მიზეზი, რომ ლიბერალმა მზარი დატურტის მუშათა მიმართება მაკონალის მეტაფორილი. შედეგება იოქნას, რომ მუშათა პარტია არ უკლდება მაკონალი, ინგლისში მუშათა მოძრაობაზე არც შედეგებია.

დღეს ამ მუშათა მოძრაობისადმი გულსუფრო აქვს მიტყველი ევროპის ათეულ მუშათა ბილიონებს, და მშრომელი ხალხის ასეულ ბილიონებს.

მოშველი დავანახებს, რის გაეფუძნება შესძლებს ეს პრაქტიკული იდეალიტი და საქმიანი პასტორი ამ „არამსკმარს“, მღელვარე და მატერიალისტურ ეპოქაში.

სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია

ამ ორი წლის წინად, ტფილისში არსებული სამხატვრო სკოლა გადაკეთებულ იქმნა სამხატვრო აკადემიად, სადაც რაოდენიმე ფაქტურტია თავისი განყოფილებებით.

სამხატვრო, ქანდაკების, ხუროთ—მოძღვრების, და ხატვის ფაქტურტა. აკადემიაში მომოდ მიიყვანა თავი ახალგაზრდობამ, მოსწავლეთა დიდი უმრავლესობა შესდგება მშრომელ კლასის ელენენტებისაგან. რომელნიც ალბათ შემდეგი თვითნად ნიჭს და შემოქმედების მზანდომებენ იმ კლასის კულტურულს ამაღლებას, საიდანაც თვით არიან გამოსული.

ფერებით ხატვას ასწავლებს პროფესორი ხატვისა გ. გაბაშვილი, ლანსერე და თათვეისონი. მეკადნიერობა არის ყოველ დღე დილით. არის საერთო მეკადნიერობა ცოცხალი ნატურიდან, სადამოძიოთი, რომელი სამუშაოც საკადნიერობა ყველა განყოფილებისათვის. ქანდაკების ფაქტურტას განაგებს მიქაელაძე ი. ნიკოლაძე. ამაქ მეკადნიერობა იყოფა სამ ნაწილად. მთავარი ნაწილი არის ძერწვა, შემდეგ ქვეზედ მუშაობა და ყალიბის აღება; მეკადნიერობა წარმოებს ყოველ დღე დილით, ძერწვა წარ-

მოებს ცოცხალი ნატურიდან. ხუროთმოძღვრების ფაქტურტეტი ახარია ხუროთ—მოძღვრის კოლენის. ასწავლებს მასთან ხუროთმოძღვრანი: მაქავარიანი და სევეროვი. აკადემიაში არის განსაკუთრებული ფანქართი ხატვის ფაქტურტეტი, რომელსაც განაგებს მხატვარი შარლომანი. კერძო ორჯელ იეთხება ლექციები ხელოვნების ისტორიიდან: საქართველოს ძველი ხელოვნების ისტორია და საზოგადო მსოფლიო ხელოვნების შესახებ. ლექციებს კითხულობს სახელ. უნივერსიტეტის ლექტორი გ. ჭუბინიშვილი, რომელიც ამასთანავე არის სახ. აკადემიის დირექტორი. აკადემიის მოწაფენი კერძოში ერის დღეს კლინიკაში მეკადნიერობენ ანატომიაზედ პროფ. ნათიშვილის ხელმძღვანელობით. არ შეიძლება არ აღინიშნოს, რომ თვით აკადემიის შერობა მეტად ძველია და შეუფერებელის მწიფე ოთახებით. ძერწვის კლასი ისეა დაზიანებული, რომ ადრინა დღეს იმ მეკადნიერობა შეუძლებელია, რადგანც კერძოდან წვიმა საგრძნობად სწუთავს. ამას—კი უსათუოდ ყურადღების მიტყვევა უნდა ვისახანაც ჯერ-არს.

ვან-დერ-ბან,

ინგლისის და იტალიის მიერ
სახ. კავ. ცნობის გამო.

ს. ს. კ. საგარეო საქმეთა კომისარია
ჩინგინი.

3 0 0 6 0

ვეფრო ელსონი, ამერიკის შეერთებულ შტატების ყოფილი რუსიდან, შტატ ნიუ-ჯერსის გუბერნატორი, რომელიც მოესწრო თავის გეგმებისა და იდეების სრულ გაკეთებას, ამას წინად მშვიდად გარდაიცვალა.

ერთ დროს მასზე მთელი ქვეყანა ლაპარაკობდა, როდესაც ახსტრანტული და უტოპიური „14 პუნქტი“ შექმნა და იმისაგან დაქანცული გერმანია და მასთან მთელი ქვეყანა დააჯერა მოკავშირეთა დიდსულოვნების და კეთილშობილების შესაძლებლობა.

გერმანიის სტუმრების პირველ დღეებშივე გამოირკვა საფრანგეთის ზრახვები, რომელიც 50 წლის განმავლობაში რევანშზე ოცნებობდა, ინგლისის ზღვაზე ჰეგემონიის დაცვაკის შიში და თვითონ ელსონის სრული უფლებები. ელსონმა ამერიკის ევროპის იმში მიადგინა მონაწილეობა, მიუხედავად ხალხის სრული გულგრილობის ამ საქმისადმი და იმავე დროს დამარცხდა ლიბერალ-ჯორჯისა და კლემანსოს დიპლომატიური საბრძოლის წყალობით, უთხოვდა რა მათ თავის სამშვიდობო მოთხოვნებზე.

ამერიკელ პრეზიდენტს, როდესაც ის ოცენას გადამდა დაბრუნდა თავის არაფერ დაადგა დიფის გვირგვინი. ხალხი, რომელიც სწინდა

ცხენებს ელსონის ტელედან, ქარივებისა და სანგრეზში დროდაკარგულ ხალხის ჯგუფები, რომელთაც იოწმენდი ელსონი, როგორც „მატეორი“, არ იღებდნენ მონაწილეობას გამასხარავებულ და მთელ ქვეყნის მიერ უნაღდ აღებულ უნიფისიტეტის ჩვეულებრივ პროფესორის შეხვედრაში.

იმის წყალობით გამდიდრებულ ბირებს და ბანკირებს ლაპარაკი არ სურდათ ამერიკის მიერ ევროპის ავანტიურების შპარის დაჭერის შესახებ, როგორც კი საკითხი დადგა ელსონის მიერ აღაჭურვულ კავთოვფარეობის პრინციპების განადგობისა, გამდიდრებულ ამერიკისაგან ევროპისათვის დამხარებისა, ერთა ლიგაში შესვლის, სიტყვიდან საქმეზე გადასვლისა და სხვათა შესახებ, ელსონის ზურგის გამაგრებული და დამცველი ძალიან ცოტა აღმოჩნდა.

ფინალი ყველასთვის ცნობილია, ამერიკა ერთა ლიგაში არ შევიდა, ელსონი ბაღმაც და ბანკმაც უარეფს და მის ქადაგებას, რომელსაც ჯერ კიდევ შეერქვა შეკავშირის კაპიტალში, არ დაუჭირეს შპარი, ზოლი მან მიიღო ლირსული პასუხი საბჭოთა ლენინისებურ ნოტიო ელსონისადმი. ზელმორედ ის პრეზიდენტად არ აირჩია. „ბერეყანის უკანასკნელმა მოცქედლმა“, როგორც კარლ რადიკმა მოსწავთებულად უწოდა ელსონმა, ასე გააღიარებულად დაათვა სიცოცხლე.

ქართულ ახალგაზრდ გუსიკოსთა საზოგადოება.

1922 წლის მიწურულს ტფილისში დაარსდა მუსიკის ქართულ მოსწავლე ახალგაზრდათაგან მუსიკალური საზოგადოება, რომლის წესდება მთავრობის მიერ იქნა დამტკიცებული, ახალგაზრდობა შეუდგა მეშვიშობას. საზოგადოებას არ ქონდა ბინა. მათ შემადგომლობა აღძრეს ქართულ ხელოვნათა კავშირის წინაშე, რათა მათთვის დაეთმო ხელოვნათა სასახლეში ერთი ოთახი. თხოვნა დამკვეთილებულ იქმნა. საზოგადოების გამგეობას გადაეცა ერთი ოთახი და ამასთანავე იმის უფლება, რომ მათ შეეძლოთ ისარგებლონ ხელოვნათა სასახლეში დარბაზით, როდესაც კი ეს საზოგადოებისთვის საჭირო

იქნება. საზოგადოებას დაარსების პირველ დღეიდანვე არ გააჩნდა არავითარი ნივთიერი სახსარი. მიზნოთეს სახლობა განათლების კომისარს დახმარებისათვის, რომელმაც საზოგადოებას მისცა მკითრ ნივთიერი დახმარება და ამით დაიწყო საზოგადოებამ თვისი მოქმედება. საზოგადოების უმთავრესს მიზანს შეადგენს: შეკრება და შესწავლა საქართველოს ყველა კუთხის ხალხურ სიმღერების, მისი დამუშავება ნოტებზედ და ამ სახით ფართე მასსაში მისი გაერკვლება, ამასთანავე ხელის შეწყობა და ყოველმხრივი დახმარება თვით საზოგადოების ახალგაზრდა ნიჭიერ მუსიკოს წევრთათვის, მათი ნაწარმოებთა გაცნობა

საზოგადოებისთვის, საჯარო კონცერტების მოწყობა და სხვა. ჯერ-ჯერობით ნივთიერ ხელმოკლეობის გამო მათი მუშაობა განისაზღვრა შემდეგით: გასულ წელს საზოგადოებამ მოაწყო ორი კონცერტი, რომელშიც ხალხის ყურადღება მიიქცა და ორივე კონცერტს აუარებელი საზოგადოება დაესწრო. პირველი კონცერტი შესდგა მთლიან კონსერვატორიაში, რომელზეც შესრულებული იქნა უმაღლესად ქართველ კომპოზიტორთა ნაწარმოებები. მეორე კონცერტი გაიმართა წარსულ წლის 1-ლ აპრილს 1-ლ სახელმწიფო კონსერვატორიაში, სადაც სხვა ნომრებს შორის შესრულებულ იქნა თვით ახალგაზრდა მუსიკოსთა ნაწარმოებებიც: საზოგადოებას ჰყავს თავისი წევრებიდანვე შემდგარი საკუთარი სიმფონიური ორკესტრი. ამასთანავე განზახებულია, რომ თაღიანთივე წევრთაგან შეადგინონ მომღერალთა გუნდი. ამ ეამად სა-

ზოგადოებაში მუშაობა სწარმოებს მთელ რიგ კონცერტების მოწყობისათვის. განზახვა აქვთ რომ კონცერტები გამართონ ყველა მუშათა კლუბებში, განაპირა უბნებში, რათა ფართო მასას მოასმენინონ ქართული სიმღერა-პანკების საუკეთესო ნიმუშები. საზოგადოებას აქვს საკუთარი ნოტების წიგნთ-საკაფი, რომელიც ჯერ-ჯერობით ღარიბია, მაგრამ იმედია რომ ახალგაზრდათა საქმისადმი დიდი სიყვარული და გატაცება სძლევა ყველა ამ დაბაკოლებებს და მათ სასახლოთ გამარჯვებულნი გამოვლენ. როგორც ზევითაც ვსთქვით, საზოგადოებას ნივთიერ ხელმოკლეობისა გამო არა აქვს სასხარო რომ უფრო დადებითი იყოს მისი მუშაობა. ამას ყურადღების მიქცევა უნდა.

ზორტუნა.

ქ რ ო ნ ი კ ა.

პროფესორ მელიქიშვილის ქუჩა. ქალაქის აღმას-კომის დიდგენილებით წყნეთის ქუჩას დაერქვა პროფ. მელიქიშვილის ქუჩა მისი 50 წლის სამეცნიერო მოღვაწეობის აღსანიშნავად.

ზ. ფალიაშვილას იუბილე. კომპოზიტორ ზ. ფალიაშვილის სამუსიკო ასპარეზზე 25 წლის მოღვაწეობის შესრულების გამო, მიმდინარე წელს საოპერო თეატრში გაიმართება მისი იუბილე.

ხარკოვის რუსული დასის წარმოდგენები. მარტის თვეში ტფილისში დაიწყება ხარკოვის თეატრის მსახიობთა დასის წარმოდგენები სახელ. რუსულ თეატრში. დასის რეჟისორი და ხელმძღვანელია ნ. სინელნიკოვი.

ახალი ციხე-სუბათი. სახელმწიფო კინო-მრეწველობა ამზადებს ახალ კინო-სურათს, რომლის შინაარსიც აღებული იქნება მუშათა ფაქტურების ცხოვრებიდან.

სურათების გამოფენა, რომელიც უნდა გამართულიყოს სომეხთა ხელოვნების სახლში, „პაიარტუნში“ ტექნიკურ მიზეზის გამო გადაიდებული იქნა ერთი თვით.

ბელეტრისტი ქალის. ანასტასია ერისთავი ზოზუა-რიაჲ იუბილე. დამსახურებული მწერალი ქალის ან ერისთავი-ზოზუარიაჲს სამწერლო მოღვაწეობის აღსანიშნავად იუბილე გაიმართება 19 მარტს რუსთაველის თეატრში.

წიგნი ლენინზე. საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა კავშირის გამგეობამ დაადგინა ახლო მომავალში გამოსცეს კრებული მიძღვნილი ლენინის ხსენებისადმი. კრებულში მოთავსებული იქნება ლენინის სიკვდილის შემდეგ გამოქვეყნებული საუკეთესო ხელოვნური ნაწარმოებები, როგორც ჩვენში, აგრეთვე რუსეთში.

ქართული ლიტერატურის ისტორია. გამოვიდა პროფესორ კ. კეკელიძის მიერ შედგენილი წიგნი: „ქართული ლიტერატურის ისტორია უძველეს დროიდან“. წიგნი შეიცავს 700-მდე გვერდს. გამოცემა ეკუთვნის სახელმწიფო უნივერსიტეტს.

სახელმწიფო კონსერვატორიაში. კვირას 24 თებერვალს სახელმწიფო კონსერვატორიაში გაიმართა ამავე კონსერვატორიის მოწოდება კონცერტო კომპოზიტორის მ. იპოლიტოვ-ივანოვის „ლიტერატორიში“. მოწყაფთავან შესრულებული იქნა სიმფონიური ორკესტრით: შე-

ბერტის, „დადუმთავრებული სიმფონია“ აგრეთვე ნაწარმოებნი: რახმანინოვის, ვაგნერის, „რომანსი ტანკიზერ“ იდან, ჩაიკოვსკის და სხვათა. კონცერტი მეტად საინტერესო იყო, აუბრუნებელი საზოგადოება დაესწრო და მოწაფე-ამსრულებელნი მთრავალ ტაშით დააჯილდოვეს.

„ხელოვნების დროშა“. გამოვიდა ხელოვნების მუშათა კავშირის ეჟრნალი „ხელოვნების დროშა“ № 1. ეჟრნალიში მონაწილეობენ მწერლები და რეჟისორები. ეჟრნალი დასურათებულია.

ნიკო გოცირიძის იუბილე. მარტის პირველს რიცხვებში გაიმართება ნიკო გოცირიძის 30 წლის სასცენო მოღვაწეობის იუბილე.

დრამატული ინსტიტუტის საღამო. რომელიც უნდა გამართულიყოს 18 თებერვალს გადატანილია 10 მარტისთვის. საღამო გაიმართება საინტერესო პროგრამით რუსთაველის თეატრის სარკის დარბაზში და თვით თეატრშიც. საღამოს შემოსავალი მოზმარდება დრამატული ინსტიტუტის საქაროებას.

საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა კავშირის გამგეობის დიდგენილების თანახმად, გამოცხადებულია პროლეტარულ მწერალთა კავშირის წევრთა ხელ-ახალი აღიარება.

„წითელი თეატრი“ პროლეტ-კულტის გამგეობამ დაადგინა პირველ მარტისთვის გახსნას.

პროლეტარულ დამატებით სკოლა. პროლეტ-კულტის გამგეობამ დაადგინა გადათარგმნილ იქნას ქართულ ენაზე რომდენიმე რევილიუციონური პიესა პროლეტ-კულტის თეატრში წარმოსადგენად. პიესების თარგმნა უკვე დაწყებულია.

საბავშვო წიგნი. სოც. აღზრდის მთავარ-მმართველობამ გამოსცა: „რას გვიმზობის თათბი“, გადმოკეთებული რუსულიდან. წიგნი დასურათებულია.

პროლეტარულ მწერალთა კავშირის გამგეობის დიდგენილებით სარედაქციო-საგამომცემლო კომისია შეუდგა პროლეტარულ მწერალთა კრებულის გამოცემის თაღარებს.

„თეატრი და არენა“ გამოვიდა ახალი სათეატრო ეჟრნალი რუსულ ენაზე.

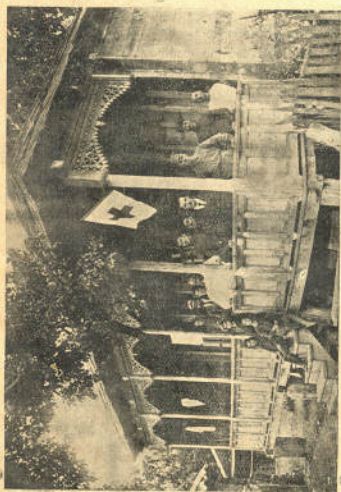
საქართველოს ღითელი

საქარ. წ. ჯ. საზ. აკაისკუწით. მთვარის კომიტეტი.

წ. ჯ. აბანო-მატარტეული, საშრობი.

სამღლოთი გეგედეა ალხან-კალა.

წ. ჯ. ტშელისის ცენტრ. აშუღუტოია.

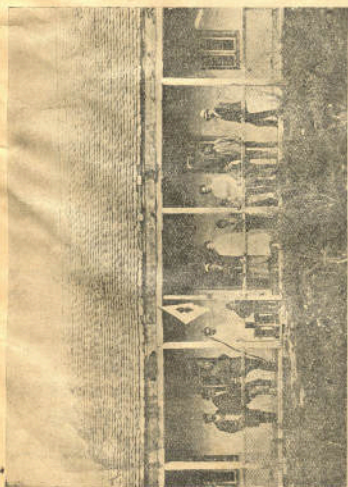
ქვერის საზოგადოება

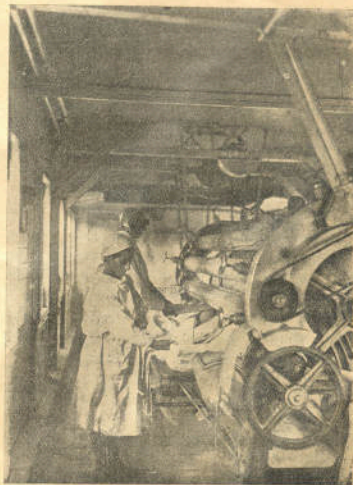
სამღალაოთი რაზმი ბარუკებში.

სამღალაოთი ქმედები ალაზან-გელმა

სამღალაოთი რაზმი საროგელის რაიონში.

წ. ჯ. აზნა-მატარებელი, საფთხო

არხენ ჯორჯიაშვილის ძეგლი. მოქანდაკე ი. ნიკოლაძე ავითებს ძველს ბრინჯაოსაგან.

ეურნალი „ახალი სკოლისაკენ“ განათლების კომისიარტმა გამოსცა ორივეორი პედაგოგიური ეურნალი. ეურნალი არის განათლების კომისიარტის ორგანო და მიხნდა ისახავს, ახალ სკოლის სისტემის, ფორმის, შინაარსის და მუშაობის ასხნა განმარტებას. ეურნალი განსაკუთრებით გავრცელდება პროვინციში იგი შეიცავს 399 გვერდს და ღირს ერთი მანეთი ჩრგეკით.

ოპერა მუშებისათვის. ნაძალადევის მუშათა თეატრში, უკვე დაიწყო საოპერო წარმოდგენები მუშათათვის. პირველი წარმოდგენა გაიმართა 19 თებერვალს. ამ საღამოს წარმოდგენილი იქნა ბიხეს ცნობილი ოპერა „კარმენი“ სახელმწიფო ოპერის მომღერალთა მიერ. უმთავრეს პარტიებს მღეროდენ მომღერალი ქალი მესტაროვა და ე. სარაჯიშვილი, წარმოდგენას მრავალი ხალხი დაესწრო. **აქაის რჩეულ ნაწერების ბეჭედას** სახელგამი დაიწეეს პირველ მარტიდან. ნაწერები გამოვა 10 ტომად.

„ახალლომ და ეთერი“ ზ. ფალიაშვილის ოპერა ამ გამად ითარგმნება რუსულად. ოპერა დაიდგმება მოსკოვის სახელმწიფო ოპერის სცენაზე.

ქართ. ახალგაზრდა მუსიკოსთა სიმფონიური კონცერტი. ამ მოკლე ხანში ტფლისში გაიმართება, ქართ. ახალგაზრდა მუსიკოსთა სიმფონიური კონცერტი. საზოგადოება უკვე შეუდგა საამისო სამზადისს. ზუთშაობის 28 თებერვალს შესდგა პირველი რეპერტეია ვაქლიერებული სიმფონიური ორკესტრისა კონსერვატორიის დარბაზში. ამ კონცერტზედ შესრულებული იქნება უმთავრესად ქართული მელოდიები და აგრედე ქართველ კომპოზიტორთა ნაწარმოებნი.

„დურუჯი“ ახლო მომავალში ქართველ მსახიობთა კორპორაციის მიერ დროგამოშვებით გამოიცემა გაზეთი „დურუჯი“.

„ახალლომ და ეთერი“-ს განახლება. რამდენადაც ეიცით წლევანდელს სეზონში ჯერ არ დადგმული ოპერა „ახალლომ და ეთერი“. ამიტომ ეხლა გაცხოველებული რეპერტეიები ამ ოპერისა, დადგმული იქნება სრულად ახალს დეკორაციებსა და კოსტიუმებში. ოპერას დგამს რეჟისორი კ. მარჯანიშვილი.

„მალგრემი“. რუსთაველის თეატრში დაიწყო რეპერტეიები გრ. რობაქიძის ახალი პიესა „მალგრემ“-ის, რომლის პირველი წარმოდგენაც განხრახულია მარტის 13-ს.

„მარტაკი“ სახალხო სახლის, ქართული დრამის სამხატვრო-სარეპერტუარო კოლეგიამ მიიღო დასადგმელად, სახალხო თეატრის სცენაზედ სანდრო შანშიაშვილის ახალი ისტორიული დრამა, „სმარტაკი“. როლები უკვე განაწილებულია საუკეთესო ძალების შორის, რეპერტეიები იწყება 3 მარტს. ისახტება ახალი დეკორაციები. პიესას სდგამენ მ. ლემაიზია და ი. ბარკლეი.

მოსხნება თეატრზე. ამ მოკლე ხანში კონსერვატორიის დარბაზში რეჟისორი ალ. ახმეტელი წარმოადგენს მოსხნებას ახალ თეატრზე.

გ. ჭაუჭიშვილის ავადმყოფობის გამო. სრულიად საქართველოს მწერალთა კავშირის საბჭომ შეამდგომლათ აღძრა განათლების კომისიარტის წინაშე, რათა მიეცეს ავადმყოფ პოეტს გ. ჭაუჭიშვილს ერთდროულად დახმარება და სახელმწიფო ხარჯით გაგზავნილ იქნას აბსათუმნის სანატორიუმში.

იუმორისტიული ეურნალი. კერას მარტის 2 გამოვიდა სახუმარო ეურნალი „აბრაშის ბატკანი“-ს პირველი №. მხატვარ ვლ. სიღამონ-ერისთავის და თავუნას მონაწილეობით.

ახალი წიგნი. დაიბეჭდა და გამოვიდა გასასყიდათ ს. თავაძის (იბოლი მუშა) ლექსების წიგნი. „შორი ნათელი“ წიგნი შეიცავს 114 გვერდს, წიგნი გამოცემულია ლამაზად, კარგს ძეგლადგება და ღირს სამი აბაზი.

სრულიად საქართველოს ხელოვნების მუშაკთა პროფკავშირის ურლიობა დასრულდა. ყრილობამ მიიღო მთელი რიგი რეზოლუციებისა საქართველოში ხელოვნების მოწეობის შესახებ, უტხოვთის ოპერების თარგმნისა ქართულად, სიტყვის ინსტიტუტის დაარსებისა და ტარიფების შესახებ. ყრილობამ აირჩია ცენტრალური გამგეობა. პრეზიდიუმში არჩეულ იქნენ: კ. მარჯანიშვილი, ტ. ტაბიძე, ს. ქუჩიძე, ა. პოკოფსკი, კაპელინიკი და ხორავა. ქუთაისიდან არჩეული იქნა ნიკოლოზ რტიფანიძე.

ქართველ ახალგაზრდა მუსიკოსთა საზოგადოებაში. ახალგაზრდა მუსიკოსთა საზოგადოების გამგეობამ, თავის უახლოეს კრებაზედ დაადგინა აღძრას სადაც ჯერ არი შემადგომლობა იმის შესახებ, რომ საზოგადოებამ შეიძინოს სტამბა, სადაც დაიბეჭდება ნეტები და აგრეთვე სამუსიკო სახელმძღვანელოები.

მარო მდივნის იუბილე. დღეს 2 მარტს ბათუმის აკადემიურ თეატრში შესდგება ქართული სცენის ნიჭიერი მსახიობი ქალის მ. მდივნის 25 წლის სასცენო მოღვაწეობის იუბილე. იუბილეს მოსაწყობად შემდგარი იყო სიგანგებო საიუბილეო კომისია, რომლის საპატიო თავმჯდომარება ხმწამაშვილი და ო. გარშანიძე.

პოეტები და მხატვრნი პარიზის კომუნისა. პოეტმა გ. ვაჭარინაშვილმა მოამზადა დასამეტყდათ ახალი წიგნი, „პოეტები და მხატვრნი პარიზის კომუნისა“.

მომღერალ ა. მისინის 25 იუბილე. სახელმწიფო ოპერის თეატრში პარასკევს 29 თებერ. შესდგა საიუბილეო წარმოდგენა მომღერალის ა. მისინის 25 წლის სასცენო მოღვაწეობის გამო. წარმოდგენილი იქნა პირველად ამ სეზონში ოპერა „ოტელი“, რომელშიც უმთავრეს პარტიას მღეროდა იუბილარი.

პასუხისმგებელი რედაქტორი: მ. ქაჩიანი.

გამომცემელი: სახელმწიფო გამომცემლობა.

შავი ქვის მრეწველობის საქმეთა განსაკუთრებულ

== მ მ ა რ თ ე ე ლ ო ბ ა ს ==

სჭირდება შემდეგი საგნები:

1. ერთი მამოძრავებელი შინაწვის (სასურველია დიზელი) 35-40 ძალის.
2. ერთი ავტომობილი „ფორდ“ მსუბუქი ან ნახევარ-სატვირთო.
3. მაღაროების რაღსები 5 ვერსტამდის და ვაგონეტები 10—20 ცალი.
4. КЛУБИК с плашками и метчиками от 3/8 д. 1.
5. რკინა ფურცლოვანი 3—4 მ. მ. სისქით 15 ფუთამდის.
6. საძახავი საწინელო 3 ფუთამდის.
7. ქლივახი პირიანი 12—18 დ. 30 ცალი.
8. კუთხედები და ზეკლიოპები 35 ფუთამდის.
9. რკინის ბალახები (коробчатых или двутавровых) 3 ნახ.—1 დიუმამდე 40 ფ.
10. რკინა (сортовое) 15 ფუთი.
11. ТАЛИ 3—5 ტონით 1 ცალი.
12. სასწორი (десятичные) 30 ფ. და სამაზრო 1 ფ.
13. მიღები რკინის (оцинкованные) და შავი ნახ.—1 მ. მ., ზომით 850 × 675 მ. მ. 60 ც.
14. მესრები (решета) ფურცლოვანი რკინისაგან, სისქით 3—5 მ. მ., ზომით 850 × 675 მ. მ. ოთხკუთხიანი ან მრგვალი კრუჭებთანებით 3—30 მ. მ. 10 ცალი.
15. მავთულები ტელეფონის (оцинкованные) 60 ფუთამდე.
16. მავთული სპილენძის 35 და 10 კვ. მ. მ. 80 ფუთამდე.
17. Бор-машина ერთი ცალი.
18. სვეტები მუხის ან აკაციების, სისქით 3—3 ნახ. ვერ. სამაზროშინიანი 5000 ცალიამდე.
19. საპეიტალ-ტანისამოსი საშოო-მადნო მუშებისათვის 500 კომპლექტი. შესასამდელები მათთვისვე 500 წყვილი.
20. ფანელი კერების შემოსაფენად 1500 არშინი.
21. საწყო ენობრალურ სათბოებისათვის.
22. ფანჯრებისა და კარების საწყო და რაზები.

წერილობითი წინადადებებით მოაწოდების შესახებ და ცნობების მისაღებად უნდა მიმართონ განსაკუთრებულ მმართველობის განცეღარის (ტროცკის ქუჩა № 20)

12—3 საათამდე ყოველ დღე გარდა უქმებისა.

5/24/23

1924 წლის 1-ლ იანვრიდან საქართველოს წითელი ჯვრის საზოგადოების ცენტრალურმა კომიტეტმა განაცხად

საქართველოს წითელი ჯვრის საზოგადოების ცენტრალური კომიტეტი,

სადაც სწრაფად, ფაქტობრივად და ზომიერად დასრულებულია ყოველგვარი სახეობის საქმეები.

სტამბისათვის გამართულია აგრეთვე წიგნთ-საკრებო სახელოსნო.

შეკრებების მიღება შეიძლება ყოველ დღე სტამბის ქ. № 3 (ყოფ. ელიამინოვისა).

ტელეფ. № 16-47 და 13-63.

წითელი ჯვრის ცენტრალური კომიტეტი.

1924 წლის იანვრიდან გამოდის

საქართველოს წითელი ჯვრის საზოგადოების პერიოდული გამოცემა

„ბიულეტენი“

შემდეგის შინაარსით: მთავრობის განკარგულებანი წით. ჯვრის შესახებ; წითელი ჯვრის საზოგადოების ცენტრ. კომიტეტის საქმიანობა; ავტონომიური ერთეულების წითელ ჯვართა და ცენტრალური კომიტეტის ფილიალების მოღვაწეობა; საკავშირო რესპუბლიკებისა და საერთაშორისო წით. ჯვრების ქონება; წერილები სექციო-სასანიტარო დარგიდან და სხვ.

რედაქტორი: სარგაძე-კიკია კოლეგია.

მისამართი: ცენტრ. კომიტეტი, თაბორის შესახვევი № 5. (ლენინის ქუჩიდან).

და იკავებს და გამოცემს

საქ. წ. ჯვრის მიერ გამოცემული

მჭ. შპს. ბიულეტენის წიგნი

„ბიულეტენი“.

ფაბი 20 ქ. რეკ.

მთავარი საწყობი წ. ჯვრ. ცენტრ. კომიტეტში, თაბორის შეს.

მზად არის დასაბეჭდად:

ა) ექ. ბეს. ოქრობერიძის მიერ გერმანულიდან ნათარგმნი, პამფლეტის ტროპიკულ სნეულებათა ინსტიტუტის პროფესორების ნიხტისა და მიერის წიგნი: „მალარია“, რომელსაც უძველესი ქართული გამოცემისთვის ავტორების მიერ საფინანსო დაწერილი წინასიტყვაობა.

ბ) წით. ჯვრის საზოგადოების გადაამუშავებული წესდების პროექტი.

გ) საზოგადოების წლიური ანგარიში.

დ) ჟენევის 1906 წლის გადასინჯული კონვენცია.

კიკია ქუჩაზე, (იხი კიკიაში) გრენდ-ზიცის ყოფილ აფთიაქში, გაიხსნა

საქართველოს წითელი ჯვრის აფთიაქი,

საიდანაც ლარებზე შეღავათიან პირობებში ეძლევათ წამლეულობა.

საქართველოს წითელი ჯვრის საზოგადოებაში

წერად ჩაწერა და შემოწმებულია მიღება სწავრობის მთავარი სამმართველოში (თაბორის შესახვევი № 5, ლენინის ქუჩიდან, ყოფ. ოლას ქ.) ყოველდღე 10-3 საათამდე, კერძო უკმეებს გარდა.